

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MECMU' A-İ MEDÂYİH-İ HZ. MEVLÂNÂ - KISM-I EVVEL
(TRANSKRİPSİYONLU METİN - İNCELEME - MESTAP TABLOSU)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülsüm BAŞ

EKİM - 2024

TRABZON

KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ * SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

MECMÛ' A-İ MEDÂYİH-İ HZ. MEVLÂNÂ - KISM-I EVVEL
(TRANSKRİPSİYONLU METİN - İNCELEME - MESTAP TABLOSU)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Gülsüm BAŞ

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR

EKİM - 2024

TRABZON

ONAY

Gölsüm BAŞ tarafından hazırlanan “Mecmû‘a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ - Kısm-1 Evvel (Transkripsiyonlu Metin - İnceleme - MESTAP Tablosu)” adlı bu çalışma, 11.10.2024 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oy birliği/oy çokluğu ile başarılı bulunarak jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı’nda **yüksek lisans tezi** olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyesi		Karar		İmza
Ünvanı - Adı ve Soyadı	Görevi	Kabul	Ret	
Prof. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR	Başkan	☐	☐	
Prof. Dr. Bahadır GÜNEŞ	Üye	☐	☐	
Prof. Dr. Beyhan KESİK	Üye	☐	☐	

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduklarını onaylarım.

Prof. Dr. Haydar AKYAZI

Enstitü Müdürü

BİLDİRİM

Tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu ayrıca KTÜ - Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Kılavuzu'na uygun olarak hazırlanan bu çalışmada yararlanılan kaynakların tümüne eksiksiz atıf yapıldığını, aksinin ortaya çıkması durumunda her tür yasal sonucu kabul edeceğimi beyan ederim.

Gölsüm BAŞ

11.10.2024

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatının hem nicelik hem de nitelik bakımından öncelikli kaynakları arasında yer alan şiir mecmuaları; eski çalışmalara nazaran daha düzenli bir biçimde 2012 yılından itibaren Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi kapsamında makale, yüksek lisans ve doktora tezi olarak araştırmacıların istifadesine sunulmaktadır. Çalışmanın konusunu; Vâsıf Efendi'nin tertip ettiği, Tâhirü'l-Mevlevî (Tahir Olgun) tarafından 19. yüzyıl sonlarında formalar hâlinde neşredilen ve Kısım-ı Evvel ile Kısım-ı Sâni olmak üzere iki matbu nüshası bulunan "Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ" adlı eserin Kısım-ı Evvel nüshası oluşturmaktadır. Bu nüsha, öncelikli olarak MESTAP bağlamında klasik Türk edebiyatı çalışmalarına katkı sunmak üzere hazırlanmıştır.

Çalışma, giriş ve iki ana bölümden oluşmaktadır. Giriş kısmında mecmua, Mevlânâ'nın hayatı ve Mevlânâ özelinde yazılan methiyeler hakkında bilgi verilmiştir. Birinci bölümde, mecmuanın mürettibi ve mecmua ile ilgili kaynaklarda yer alan eksik bilgiler tamamlanmış, edinilen yeni bilgiler ortaya konulmuştur. Ayrıca Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel'in tavsifi yapılmış; muhtevası, yazma ve basma nüshaları ile içerdiği şairler üzerine bilgi verilmiştir. İkinci bölümde ise bu nüshanın transkripsiyonlu metni ve içerdiği şiirlerin dil içi çevirileri bulunmaktadır. Mecmuada yer alan şiirler; mecmuanın yazma nüshaları, yayınlanmış divanlar, tezler ve makalelerle mukayese edilmiş ve tespit edilen farklılıklar dipnotta belirtilmiştir. Son olarak da mecmuanın MESTAP tablosu "EKLER" bölümünde çalışmaya dâhil edilmiştir.

Tez çalışmama sunduğu katkılardan ötürü öncelikle danışman hocam Sayın Prof. Dr. Savaşkan Cem BAHADIR'a müteşekkirim. Ayrıca; akademik serüvenimin müsebbibi ve mimarı olan manevi amcam Ömer TAVUKÇUOĞLU'na, aileme ve yegâne dostum Halime HEKİM'e desteklerinden ötürü çok teşekkür ederim. Son olarak; mecmuanın yazma nüshalarına ulaşmamı sağlayan İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi ile Konya Yazma Eserler Kütüphanesi yetkililerine şükranlarımı sunarım.

Ekim, 2024

Gülsüm BAŞ

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	IV
İÇİNDEKİLER	V
ÖZET.....	VII
ABSTRACT	VIII
TABLolar LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	X

GİRİŞ	1-8
-------------	-----

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMÛ‘A-İ MEDÂYİH-İ HZ. MEVLÂNÂ - KISM-I EVVEL’İN İNCELENMESİ... 9-21	
1.1. Mecmuanın Mürettibi: Vâsıf Efendi.....	9
1.2. Mecmuanın Tertip Edilme Zamanı ve Nedeni	12
1.3. Mecmuanın Basılma Yeri ve Zamanı	14
1.4. Mecmuanın Basma Nüshaları.....	16
1.4.1. İBB, Atatürk Kitaplığı, Hasan Cafer Ergin Koleksiyonu, No.: 2	16
1.4.2. Konya Yazma Eserler Müdürlüğü, Yazma Eserler Basma Koleksiyonu No.: BB18184.....	17
1.4.3. Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu, No.: YB8872	17
1.4.4. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Yazma Koleksiyonu, No.: AEmnz537	17
1.4.5. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Yazma Koleksiyonu, No.: AEmnz1217	17
1.4.6. Millî Kütüphane, Ankara Bölge Müdürlüğü, Demirbaş No.: EHT 1967 A 1160	17
1.4.7. Millî Kütüphane, Ankara Bölge Müdürlüğü, Demirbaş No.: EHT 1966 A 1016	17
1.4.8. Süleymaniye Kütüphanesi, Fethi Sezai Türkmen Koleksiyonu, No.: 321	18
1.4.9. Süleymaniye Kütüphanesi, Hasan Hüsnü Paşa Koleksiyonu, No.: 1043-4.....	18
1.5. Mecmuanın Yazma Nüshaları	18
1.5.1. Ankara Milli Kütüphane, No.: 06 Hk 1029 (Kısaltması MK).....	18
1.5.2. İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, No.: 54 (Kısaltması İBB ₁).....	19
1.5.3. İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, No.: 2951 (Kısaltması İÜ ₁)	19
1.5.4. İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, No.: 1186 (Kısaltması İÜ ₂)	19
1.5.5. Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, No.: 4923 (Kısaltması MM ₁).....	20

1.5.6. Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, No.: 2163 (Kısaltması MM ₂).....	20
1.5.7. SK, Fethi Sezai Türkmen Yazma Koleksiyonu No.: 55 (Kısaltması FST ₁)	20
1.5.8. SK, Fethi Sezai Türkmen Yazma Koleksiyonu No.: 56 (Kısaltması FST ₂)	21
1.5.9. SK, Galata Mevlevihanesi Koleksiyonu No.: 196 (Kısaltması GN)	21
2. MECMÛ‘A-İ MEDÂYİH-İ HZ. MEVLÂNÂ - KISM-I EVVEL’İN TAVSİFİ	22-27
2.1. Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kism-ı Evvel’in Tavsifi	22
2.2. Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kism-ı Evvel’de Yer Alan Şairler	24
2.3. Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kism-ı Evvel’de Kullanılan Aruz Kalıpları.....	27

İKİNCİ BÖLÜM

3. METİN	28-112
3.1. Metnin Kurulumunda Takip Edilen Esaslar	28
3.2. Transkripsiyon Alfabetesi.....	29
3.3. Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kism-ı Evvel’in Transkripsiyonlu Metni	30
SONUÇ.....	113
KAYNAKÇA	114-118
EKLER.....	119-137
Ek 1 / Tablo 5: Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kism-ı Evvel’in MESTAP Tablosu	120
Ek 2: Servet-i Fünûn Dergisi’nin 28 Eylül 1899 Tarihli İlanı:	131
Ek 3 / Ek 4: Vâsıf Efendi Hakkında Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Yer Alan Belgeler:	132
Ek 5: Vâsıf Efendi’nin El Yazısının ve Mührünün Bulunduğu Matbu Eser:.....	133
Ek 6: Mirât-ı Hz. Mevlânâ’nın İlanı:	134
Ek 7: Manzûme-i Mirâç’ın İlanı:	135
Ek 8: Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ’nın İlanı:	136
Ek 9: Nazmi Bey Hakkında Başbakanlık Osmanlı Arşivi’nde Yer Alan Belge:	137
ÖZGEÇMİŞ.....	138

ÖZET

Bu çalışmada Vâsıf Efendi'nin tertip ettiği ve Tahir Olgun'un 1899 yılında formalar şeklinde neşrettiği Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel adlı şiir mecmuası ele alınmıştır. Hem mecmuanın mürettibi hem de mecmua ile ilgili kaynaklarda yer alan eksik bilgiler tamamlanmış ve hatalı bilgiler düzeltilmiştir. Vâsıf Efendi'nin Gümrük İdaresi kâtibi olduğu bilgisi doğrulanmış, doğum yılı ve ölüm tarihi tespit edilmiştir. Ayrıca; İkdâm Gazetesi'nin yayınlarından yola çıkarak eserin ilk formasının 11 Eylül 1899'da yayımlandığı bilgisine ulaşılmıştır. Bununla birlikte; mecmuanın bu çalışmaya kadar bilinen 6 yazma nüshasına ek olarak Süleymaniye Kütüphanesinin Fethi Sezai Türkmen Koleksiyonunda 2, Galata Mevlevihanesi Koleksiyonunda ise 1 yazma nüshasının daha bulunduğu tespit edilmiştir. Ayrıca nüshanın transkripsiyonlu metni verilmiş, içerdiği şiirlerin dil içi çevirileri yapılmış ve mecmuanın MESTAP'a göre muhteva tablosu oluşturulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Şiir Mecmuası, MESTAP, Mevlânâ

ABSTRACT

This study deals with the poetry journal *Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - K1sm-1 Evvel*, edited by Vâsıf Efendi and published by Tahir Olgun in 1899. Incomplete information in the sources about both the publisher of the journal and the journal has been completed and erroneous information has been corrected. The information that Vâsıf Efendi was a clerk of the Customs Administration has been verified, and his birth year and death date have been determined. In addition, based on the publications of *İkdam Newspaper*, it was determined that the first spread of the work was published on 11 September 1899. Additionally, in addition to the 6 manuscript copies of the journal known until this study, it has been determined that there are 2 manuscript copies in Fethi Sezai Türkmen Collection of Süleymaniye Library and 1 manuscript copy in Galata Mevlevihanesi Collection. In addition, the transcription text of the copy is given, intralingual translations of the poems it contains are made and the table of contents of the poetry journal according to MESTAP is created.

Keywords: Poetry Journal, MESTAP, Mevlânâ

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo No.	Tablo Adı	Sayfa No.
1	Mecmû‘a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’deki Şiirlerin Yazma Nüshalarda Bulundukları Varak Numaraları	23
2	Mecmû‘a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’deki Şairlerin Alfabetik Tablosu	25
3	Mecmû‘a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’de Kullanılan Aruz Kalıpları ve Sayıları	27
4	Transkripsiyon Alfabesi	29

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: Yenişehirli Avni Bey Divanı'nın Tahlili: Lokman Turan, DT, 1998.
AB ₁	: Yenişehirli Avni Bey: M. Kayahan Özgül, Dergâh Yayınları, 2015.
AD	: Selanikli Hasan Akif Divanı: İdris Güven Kaya, Umuttepe Yayınları, 2010.
AND	: Abdünnâfi İffet Efendi ve Divanı: Emrah Gündüz, DT, 2018.
AŞ	: Konya Âşıklık Geleneğinde Âşık Şem'î ve Şiir Dünyası: Nilgün Aydın, DT, 2019.
AŞ ₁	: Âşık Şem'î, Hayatı ve Şiirleri: Feyzi Halıcı, KTBY, 1982.
Bk.	: Bakınız.
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi.
C	: Şiir Defteri: Ahmed Celâleddin, Milli Kütüphane, No.: FB.424.
DT	: Doktora Tezi.
EVD	: Enderunlu Vâsıf Divanı: Rahşan Gürel, Kitabevi Yayınları.
FST ₁	: MM: SK, Fethi Sezai Türkmen Yazma Koleksiyonu No.: 55.
FST ₂	: MM: SK, Fethi Sezai Türkmen Yazma Koleksiyonu No.: 56.
G	: Şeyh Gâlib Divanı: Muhsin Kalkışım, İstanbul Üniversitesi, DT, 1992.
G ₁	: Şeyh Gâlib Divanı: Abdülkadir Gürer, Ankara Üniversitesi, DT, 1993.
GN	: MM: SK, Galata Mevlevîhânesi Koleksiyonu No.: 196.
HD	: Hayrî Divanı: Hasan Şener, DT, 1999.
HŞ	: İşkodra Vilayeti 'Osmanlı Şa'irleri - Ali Emirî: Hakan T. Karateke, KTBY, 2018.
İBB	: İstanbul Büyükşehir Belediyesi.
İBB ₁	: MM: İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, No.: 54.
İBB ₂	: MM: İBB Atatürk Kitaplığı, Hasan Cafer Ergin Koleksiyonu No.: 2.
İHD	: İbrahim Hanîf Divanı: Cemal Aksu, YL, 1996.
İM	: Keçeci-zâde İzzet Molla'nın Divanları: Ebubekir Sıddık Şahin, DT, 2004.
İÜ ₁	: MM: İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, No.: 2951.
İÜ ₂	: MM: İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, No.: 1186.
KD	: Kuddûsî Divanı: Ali Tenik, KTBY.
KTBY	: Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları.
LD	: Dîvânçe-i Vak'a-Nüvîs Ahmed Lutfî: Özlem Düzlü, YL, 2008.
MESTAP	: Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi.
MK	: MM: Ankara Milli Kütüphane, No.: 06 Hk 1029.
MM	: Medâyah-i Mevlânâ.
MM ₁	: MM: Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, No.: 4923.
MM ₂	: MM: Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, No.: 2163.

MND	: Mevlevî Nazîf Dede Dîvânçesi: Gülbeyaz Karakuş, Revak Kitabevi, 2013.
MŞ	: Mehmet Şefik Efendi ve Divançesi: Ahmet Sevgi, 1992.
ND	: Niyâzî Divançesi: Tülay Tunç, YL, 2018.
No.	: Numara.
NTD	: Nâbî'nin Türkçe Divanı: Ali Fuat Bilkan, DT, 1993.
öl.	: Ölüm tarihi.
PD	: Pertev ve Divanı'nın Tenkitli Metni: Ekrem Bektaş, DT, 2004.
RD	: Rahmî ve Divanı'nın Tenkitli Metni: Sevgi Elmas, YL, 1997.
RŞ	: Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri: Hasibe Mazıoğlu, Sevinç Matbaası, 1987.
RŞ ₁	: A. Remzî Dede'nin Şiirlerinde Mevlânâ ve Mevlevîlik: Mustafa Aslan, 1997.
SD	: Sâkîb Dede Divanı: Ahmet Arı, KTBY, 2018.
SK	: Süleymaniye Kütüphanesi.
SMD	: Senîh-i Mevlevî Divanı: Ercan Okyay, YL, 2005.
ŞD	: Şînasî Divanı: M. Esat Harmancı, YL, 1999.
ŞHD	: Şeref Hanım Divanı: Mehmet Arslan, Kitabevi Yayınları, 2011.
TD	: Tahir Olgun'un Dipnotu.
TK	: Tokatlı Kânî Divanı'nın Tenkitli Metni: Muhittin Eliaçık YL, 1992.
TK ₁	: Kânî Divanı Üzerine Bir İnceleme: Bilal Elbir, YL, 1997.
TK ₂	: Kânî Divanı: İlyas Yazar, KTBY, 2017.
TKD	: Kânî Divanı: Köprülü Kütüphanesi, Mehmet Asım Bey Koleksiyonu No.: 475
TMD	: Tâhirü'l-Mevlevî Divanı: Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, No.:1399.
vs.	: ve saire.
YL	: Yüksek Lisans Tezi.
ZD	: Bayburtlu Zihnî Divanı: Konya Yazma Eserler Bölge Müdürlüğü, No.: 2338.

GİRİŞ

Mecmua; Arapça toplama, toplanma; bir araya getirme veya getirilme manasındaki **cem** kökünden gelmektedir. Sözlüklerde toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi; seçilmiş yazılardan meydana getirilen yazma kitap; dergi (Develioğlu, 2013: 689), seçme yazıları içeren el yazması eser (Pala, 2017: 300) şeklinde tanımlanmıştır.

Mecmuaların sınıflandırılması kesin bir kurala bağlı olmamakla beraber bazı öne çıkan tasnifler de bulunmaktadır. Bu alandaki ilk tasnifi Agâh Sırrı Levend yapmış ve mecmuaları aşağıdaki gibi sınıflandırmıştır:

- a) Nazire mecmuaları
- b) Meraklılar tarafından toplanmış antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları
- c) Çeşitli konulardaki risalelerin birleştirilmesiyle oluşan mecmualar
- d) Aynı konudaki eserlerin birleştirilmesiyle oluşan mecmualar
- e) Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgiyi, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 1984:166-167).

Mecmua hususunda öne çıkan diğer bir tasnif de Günay Kut'a aittir. Kut'un konuyla ilgili sınıflandırması ise şu şekildedir:

1. Nazire mecmuaları
2. Seçme şiir mecmuaları (mecnû'a-i eş'âr, mecnû'a-i devâvin)
3. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya getirilmesiyle oluşan mecmualar (mecnû'a-i edviye, mecnû'a-i ed'îye, mecnû'a-i tevârih, mecnû'a-i mu'ammeyât, mecnû'a-i münşe'ât vs.)
4. Karışık mecmualar (Bunlar nazım-nesir karışık ve Arapça, Türkçe ve Farsça gibi farklı dillerde de yazılmış olabilir.)
5. Tanınmış veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986: 170-173).

Mecmualar bu isimlerin dışında başka araştırmacılar tarafından da tasnife¹ tabi tutulmuştur. Bu tasnifler ışığında Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ isimli mecmua; mürettibi bilinen, düzenlenme tarihi -kısmen-² belli olan ve sadece Mevlânâ'ya yazılmış methiyeleri barındırması itibarıyla konu birliğine sahip, düzenli bir mecmua olarak nitelendirilebilir. Rediflere göre sıralanıyor olması da nazire mecmuası izlenimi vermektedir. Eser, adından da anlaşıldığı üzere Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî'ye yazılmış övgü şiirlerini içermektedir.

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî, Sultânü'l-Ulemâ lakabıyla tanınan Bahâeddin Veled'in oğlu olarak 1207'de dünyaya gelmiştir (Köprülü, 2013: 213; Can, 1995: 40). Mevlânâ, *Mesnevî* adlı eserinin başında ismini "Muhammed b. Muhammed b. Hüseyin el-Belhî" şeklinde kaydetmiştir. Mevlânâ ünvanı, efendimiz anlamına gelmektedir ve onu ululamak maksadıyla söylenmiştir (Öngören, 2004: 29/441). Mevlânâ'nın bir diğer namı da Celâleddin'dir. Celâleddin dışında Hudâvendigâr lakabıyla da anılmaktadır ve bu lakabı ona babası takmıştır (Furûzanfer, 2005: 49). Doğduğu şehirden ötürü Belhî, Anadolu'da yaşadığı için Rûmî, Mevlânâ-yı Rûm, Mevlânâ-yı Rûmî ve müderrisliğinden dolayı da Molla Hünkâr, Mollâ-yı Rûm gibi ünvanlarla anılmıştır (Öngören, 2004: 29/441). Nitekim mecmuanın mürettibi Vâsıf Efendi de Mevlânâ için yazdığı şiirinde Celâleddin ve Mevlânâ-yı Rûm ünvanlarını birlikte kullanarak ona seslenmekte ve ondan günahlarını yok etmesini istemektedir:

Nûr-ı Haqq'sın ey Celâlî'd-dîn-i Mevlânâ-yı Rûm

Rû-siyâhım eyle imhâ zelle-i bisyârımı (1/6)

Vâsıf Efendi, mecmuada yer alan ve kendi şeyhi Mehmed Celâleddin Dede (öl.1908) için yazdığı şiirde ise Mevlânâ'nın Molla lakabını kullanmakta ve şeyhini Mevlânâ'nın doğru yolunun mirasçısı olarak nitelendirmektedir:

Vâriş-i şâhib-reşâd hazret-i Mollâ Celâl

Reh-ber-i sûy-ı hüdadır şeyh Celâl-i Mevlevî (2/3)

Nazmî (?) de Vâsıf Efendi'ye yazdığı ve sadece matbu nüshada yer alan takrizde Mevlânâ'nın Celâleddin ve Hünkâr lakaplarını birlikte kullanmakta ve Vâsıf'ın Mevlânâ'nın yardım ve lütuflarına şüphesiz ulaşacağını ifade etmektedir:

¹ Şiir Mecmuaları hakkında yapılan çalışmalarla ilgili detaylı bilgi için bk. Gıynaş, Kamil Ali (2011), "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar", *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (25), 245-260.

² Hicri 1316'da hitama eren mecmuanın tertip edilmeye başlandığı yılın mecmuada yer alan mühürden hareketle Hicri 1309 (1891/1892) olduğu düşünülmüştür ancak Vâsıf Efendi'nin bu mührü uzun süre kullandığı tespit edilmiştir. Bu sebeple eserin 1309'da tertip edilmeye başlandığı bilgisi kesin değildir. Birinci bölümde bu hususiyet detaylı olarak irdelenecektir.

Şübhe yok hazret-i hünkār-ı Celālū'd-dīn'īn

Himem ü luṭūfa elbette olursuñ mazhar (4/9)

Hüsrev (öl.1572) ise Mevlânâ için yazdığı şiirinde onun Hudâvendigâr lakabını kullanmakta ve Mevlânâ'nın sadece Anadolu'ya değil, iki cihana hükmeden yegâne bir sultan olduğunu belirtmektedir:

Şeh-i yegâne Hudâvendigâr-ı her dü cihân

Degil ki Rûm ola fermân-revâ-yı Mevlânâ (31/15)

Mevlânâ'nın soyuyla ilgili de çeşitli görüşler bulunmaktadır. Mevlânâ'nın validesi, Belh emiri Rukneddîn'in kızı Mümine Hatun'dur. Anne üzerinden neslinin Hz. Ali'ye; baba üzerinden neslinin ise dedesi Ahmed Hatîbî oğlu Celâleddin Hüseyin Hatîbî yoluyla Hz. Ebû Bekir'e ulaştığı söylenmektedir (Arpaguş, 2007: 93). Kuddûsî (öl.1849) de Mevlânâ'ya yazdığı kasidede bu bağlantıya değinmiş ve Mevlânâ'nın Sıddık hazretleri olarak da anılan Hz. Ebû Bekir'in soyundan geldiğini ifade etmiştir:

Hem ol pîr-i kerâmetdir ki nesl-i hazret-i Sıddîk

Ki kurb-i hazret-i Mevlâ durur der-gâh-ı Mevlânâ (23/3)

Mevlânâ'nın babası Bahâeddin Veled'in Belh'den göç etmesiyle ilgili de çeşitli rivayetler bulunmaktadır. Kimi kaynaklar, dönemin önemli âlimlerinden Fahreddin Râzî ile arasında yaşanan fikir uyuşmazlıklarından ve toplumsal kargaşadan çekindiği için göç ettiğini, kimi kaynaklarsa Moğol tehlikesinin yaklaşmasını dikkate alarak göç etmeye karar verdiğini ifade eder (Arpaguş, 2007: 93). Bahâeddin Veled, Belh şehrinden ayrıldıktan sonra İran'a gitmiş ve orada Feridüddin Atar ile görüşmesinin ardından Hicaz'a, Hicaz'dan da Şam yoluyla Anadolu'ya gelmiştir (Açık, 2002: 154). Anadolu'nun muhtelif yerlerinden geçerek Larende'ye yerleşip bir süre orada yaşadığı, Selçuklu hükümdarı Alâeddin Keykubat'ın çağrısı üzerine ailesi ve yakınlarıyla beraber 1228 yılında Konya'ya gelip Altunapa Medresesi'ne yerleştiği söylenmektedir (Arpaguş, 2007: 94).

Bahâeddin Veled, Belh'ten kendileriyle beraber göçen Semerkantlı Hoca Şerefeddin Lala'nın kızı Gevher Hatun ile Mevlânâ'yı 1225'te Karaman'da evlendirmiştir (Açık, 2002:154). Gevher Hatun ile yaptığı evlilikten Sultan Veled ile Alâeddin dünyaya gelmiş, eşinin vefatının ardından Kirâ Hatun ile evlenmiş ve bu evliliğinden de Muzaffereddin Emir Âlim Çelebi ile Melike Hatun dünyaya gelmiştir (Arpaguş, 2007: 94).

İlk eğitimini Konya’da medrese hocalığı yapan babasından alan Mevlânâ, babası 1231’de vefat edince onun talebelerinden Burhâneddin Muhakkık Tirmîzî ile eğitimini sürdürmüştür (Arpaguş, 2007: 94). Mevlânâ, babasının vefatının ardından Şam’a gitmiş; orada İbni Arabî, Sadreddin Konevî gibi önemli mutasavvıfların sohbetlerine katılmış ve hem Fars hem de Arap edebiyatına hâkim, dört medresede birden ders veren bir âlim olmuştur (Horata, 1999: 45).

Bu süreçte kaynakların da Mevlânâ üzerinde derin bir tesiri olduğu konusunda hemfikir olduğu Tebrizli Şems ile yolları kesişmiştir. Tirmîzî’nin ölümünden beş yıl sonra Tebrizli Şems Konya’ya gelmiştir (Tatlı, 2018: 33). Şems’i tanıdıktan sonra Mevlânâ’nın tavırlarında dikkat çekici bir değişim yaşandığı hemen her kaynakta geçmektedir. Mevlânâ ve Şems’in dış dünyadan uzak birlikteliğinin kırk gün veya üç ay kadar sürdüğü söylenmektedir (Arpaguş, 2007: 95). Mevlânâ ve Şems’in birlikteliği üzerine fitneler meydana gelince Şems çevreden gördüğü düşmanlık üzerine Konya’dan ayrılmıştır. Mevlânâ’nın bu ayrılıktan ötürü yaşadığı derin üzüntüyle içine kapandığı, Şems’in Şam’da olduğunu öğrenince de eski hâline kavuştuğu ve şiir yazıp sema ettiği söylenmektedir (Arpaguş, 2007: 96).

Mevlânâ’nın isteği üzerine Sultan Veled ashabıyla birlikte Şam’a giderek Şems’e ulaşır ve birlikte Konya’ya dönerler ancak Mevlânâ ve Şems’in arasındaki bağ, tekrar fitnelere sebep olunca Şems, 1247 yılında tekrar ortadan kaybolur. Şems’in akıbeti hakkında öldürüldüğüne dair çeşitli rivayetler dışında pek fazla bilgi bulunmamaktadır (Arpaguş, 2007: 96).

Mevlânâ’nın Şems’e duyduğu bağlılık da mecmuadaki şiirlerden takip edilebilmektedir. Vâsıf, Mevlânâ’dan Tebrizli Şems’in aşkı için dualarının kabul edilmesini ve günahlarının bağışlanmasını istemektedir:

Şems-i Tebrîz ‘aşkına pîrim niyâzım kıl kabûl

Bendedir Vâsıf saña ‘afv eyle gel evzârımı (1/9)

Niyâzî’nin (öl.1872) mecmuada yer alan şiirlerinden birinde ise Şems ve Mevlânâ arasındaki ilişki, müstakil olarak işlenmiş ve şiir Şems ü Mevlânâ redifî üzerine kurulmuştur. Şiirin genelinde Şems ve Mevlânâ iki unsurun üzerinde birleştirildiği tek bir varlık olarak karşımıza çıkmaktadır. Aşağıdaki beyitte Mevlânâ ve Şems’in ikisi birden can doktoru ve ebedî Mesih olarak ele alınmıştır:

Şifâ isterseñ ikrâr eyle emrâz-ı derûnuñ gel

Tabîb-i cân Mesîh-i cavidândır Şems ü Mevlânâ (22/12)

Mevlânâ, Şems'e duyduğu sevgi ve bağlılığı bir süre sonra kendisi gibi Tirmîzî'den feyzalan Selâhaddin Zerkûbî'ye karşı hissetmiştir. Bu yakınlık, 1259 yılında Zerkûbî'nin vefatına kadar sürmüştür. Zerkûbî'nin ölümünden sonra ise *Mesnevî* isimli eserini yazma konusunda onu heveslendiren Hüsameddin Çelebi'yi kendisine yardımcı ve dost olarak seçmiştir (Arpaguş, 2007: 97). *Dîvân-ı Kebîr*, *Mesnevî-i Ma'nevî*, *Mecâlis-i Seb'a*, *Fîh-i Mâ-Fîh* ve *Mektûbat* isimli eserlerin sahibi Mevlânâ, 17 Aralık 1273 tarihinde vefat etmiştir (Horata, 1999: 45).

Mecmuada Mevlânâ'nın sadece şahsına değil eserlerine de gönderme yapılmıştır. Konyalı Şemî (öl.1839), Mevlânâ için yazdığı şiirinde Mevlânâ'nın *Dîvân*'ının her seherde savt ile okunmasını istemektedir:

Çalınsın ney kudûm dervîşleri devr-i semâ' etsin

*Oğunsun her seherde şavt ile **Dîvân-ı Mevlânâ** (34/3)*

İsmet (öl.1667) ise şiirinde, *Sefîne* ve *Menâkıb* diye anılan ve Mevlânâ hakkında bilgi içeren eserlerin feyiz denizinde bir damla olduğunu, onun hikâyelerinin *Mesnevî*'den okunması gerektiğini söylemektedir:

Bahr-i feyzinde Sefîne'yle Menâkıb kıtâre

***Meşnevî**'den okunur menkabet-i Mevlânâ (18/6)*

Enver (?) de şiirinde Mevlânâ'nın manevi dünyanın şahlar şahı olduğuna *Mesnevî* adlı kitabının delil olduğunu öne sürmektedir:

Şehen-şâh-ı cihân-ı ma'nevî olduğuna el-ḥakk

***Kitâb-ı Meşnevî**'dir şâhid-i aqvâ-yı Mevlânâ (6/15)*

Mevlânâ'nın şiirlerde sözü edilen bir diğer eseri de *Fîh-i Mâ-Fîh*'tir. Nâbî (öl.1712), şiirinde Mevlânâ'nın hikmetleri ölçen *Fîh-i Mâ-Fîh* kitabını görenlerin Mevlânâ'nın beyanının Hak beyanı olduğunu bildiğini ifade etmektedir:

*Gören kitâb-ı ḥikem-senc-i **Fîh-i Mâ-Fîh**'i*

Bilir ki Ḥakk-beyândır beyân-ı Mevlânâ (36/15)

Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî için bugüne dek pek çok şair tarafından şiirler yazıl原因miştir. Mevlânâ'ya şiirle seslenme geleneği ise oğlu Sultan Veled ile başlamıştır (Duru, 2000: 11). Mecmuada yer alan şiirlerde de Mevlânâ'ya seslenme geleneğinin izleri görülmektedir. Ayrıca, mecmuadaki birkaç şiir “*ya hazret-i Mevlânâ*” redifiyle meydana getirilmiştir.

Yenikapı Mevlevihanesi şeyhlerinden Nutkî Dede (öl. 1804), şiirinde Mevlânâ'ya bu şekilde seslenerek perişan olduğunu ve onun ihsanını istediğini dile getirmektedir:

Müstağrak-ı 'işıyanım Nutkî-i perîşānım

Hāhende-i ihsānım yā ḥazret-i Mevlānā (53/6)

Sultan Veled ile başlayan bu gelenek, onu izleyen yüzyıllarda özellikle Mevlevîlik tarikatının kurumsallaşmasından itibaren semâ, ney, tennûre, külâh gibi tarikatın belirleyici unsurlarının da şiire taşınması suretiyle artarak devam etmiştir (Duru, 2000: 11). Zira Enver Efendi, aşağıdaki şiirinde feleğin Mevlânâ'nın yeşil elbisesini giyip dergâhının tennûre-bendi (dervişi) olduğunu ve sema ettiğini söylemektedir:

Semâ' eyler felek tennûre-bend-i der-gehi olmuş

Giyip sebz-i libās-ı atlas ü dībā-yı Mevlānā (6/21)

Adnî (öl.1689) ise Mevlânâ'nın neyinin, daima Elest ahdini hatırlattığını ve âşıkları tecelli sarhoşu ettiğini söylemektedir:

Dem-â-dem aındırır 'ahd-i Elest'i nāy-ı Mevlānā

Ḳılar 'âşıkları dīdār mesti nāy-ı Mevlānā (28/1)

Yine Enver Efendi; feleğin, kühü anlaşılan feyiz dergâhının dervişi olduğunu ve Mevlânâ'nın neşe saçan ayinini icra ettiğini söylemektedir:

Felek tennûre-püş-ı der-geh-i feyz-iktināhıdır

Eder icrā-yı āyīn-i neşāt-efzā-yı Mevlānā (6/11)

Kayserili Remzî (?) ise şiirinde Mevlânâ'nın külâhının uzun olma sebebini, salıkların kadrinin yüceliğine işaret etmesine bağlamaktadır:

'Ulüvv-ı ḳadrine sâlikleriñ işāretidir

Niçin yā böyle uzundur külāh-ı Mevlānā (26/2)

Bu minvalde söylenen şiirlerin çokluğu, Mevlevî edebiyatı adlandırmasını gündeme getirmiş ve kimi araştırmacılar bu türden şiirleri mezkûr adlandırma çerçevesinde ele almıştır. Zira Abdülbaki Gölpınarlı'nın *Mevlânâ'dan Sonra Mevlevîlik* kitabının dördüncü bölümü de Mevlevî Edebiyatı başlığını taşır ve "Dîvân edebiyatı içinden bir Mevlevî edebiyatı ayırt edilebilir mi?" sorusuyla başlar. Gölpınarlı; Mevlevîliğin âdâb, erkân, an'ane ve terim özellikleri itibarıyla Dîvân

edebiyatından ayrılabilir bir Mevlevî edebiyatı oluşturduğunu düşünmektedir (Gölpınarlı, 1983: 449). İlhan Genç, *Mevlevî Edebiyatı* adlı makalesinde Mevlevî edebiyatının duyuş, düşünüş ve yaşayış tarzıyla Mevlevîliğin içinde doğup geliştiğini ve buna rağmen Divan edebiyatı geleneğine paralel biçimde ve onun içerisinde gelişimini sürdürdüğünü ifade etmektedir (Genç, 1993: 142). Necip Fazıl Duru ise Mevlevî şairlerin kendi hususi dünyalarını anlattıkları Mevlevîce şiirler, diğer tarikat şairlerinin aynı muhtevalı şiirlerine nispetle fazla olsa bile bu zümrenin şiirlerinin genelini bağımsız bir isimle anılmasını gerektirmediğini belirtmektedir (Duru, 2000: 33). Bu değerlendirmeler, Mevlânâ ve Mevlevîliğin divan şiirine yaptığı tesiri göstermesi bakımından önem taşımaktadır.

Mevlânâ'ya yazılan methiyeleri bir arada bulundurması bakımından önem arz eden birkaç temel eser vardır. Bunlardan ilki Sâkıp Dede'ye ait *Sefîne-i Nefîse-i Mevleviyân*; ikincisi ise Esrar Dede'ye ait *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*'dir. Ağırlıklı olarak şairlerin biyografilerine yer veren bu iki tezkirede bulunan şiir örnekleri tamamen Mevleviyâne bir özellik göstermez (Duru, 2000: 12). Esrar Dede'nin tezkiresinin özeti mahiyetinde olan Ali Enver'e ait *Semahâne-i Edep* adlı eser için de aynı değerlendirme geçerlidir.

Mevlevî şairlerin şiirlerine sadece tezkirelerde değil çeşitli mecmualarda da rastlanılır. Ahmed Agâh'ın *Mecmû'a-i Eş'ar-ı Şu'arâ-yı Mevleviyân*'ı ve Esrâr Dede'nin *Mecmû'a-i Esrâr Dede*'si bunlara örnek verilebilir (Duru, 2000: 12).

Mevlânâ için yazılmış methiye ve benzeri şiirleri toplayan ilk eserin Kuddûsî Ahmet Efendi tarafından 19. yüzyıl sonunda yazılan *Medâyah-i Hz. Mevlânâ Muhammed Celâleddîn* adlı eser olduğu tahmin edilmektedir (Temizel, 2009: 2). Bu türden eserlere sırasıyla Tahir Olgun'un *Mirât-ı Hz. Mevlânâ*'sı, Vâsıf Efendi'nin *Medâyah-i Hz. Mevlânâ*'sı, 19. yüzyıl sonuyla 20. yüzyıl başında derlenen *Şiir Mecmû'ası* ve Kemal Edip Kürkçüoğlu'nun *Dâsitân-ı Cenâb-ı Mevlânâ*'sı örnek gösterilmektedir (Temizel, 2009: 2-3).

Bahsedilen eserler içinde Vâsıf Efendi'nin mürettibi olduğu *Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ* ise özel bir yere konumlanmaktadır. Bu eser; kısmen Sâkıp Dede'nin *Sefîne*'siyle başlayıp Esrar Dede'nin *Tezkire-i Şu'arâ-yı Mevleviyye*'si ve Ali Enver'in *Semahâne-i Edep*'i ile süregelen Mevlevî şairlerini bir tezkirede/antolojide toplama geleneğinin devamı gibidir (Erdoğan, 2009: 158). Konu birliğine dayanması, içerdiği şiirlerin hacmi, mürettibinin bilinmesi ve tertip edilme tarihinin kısmen de olsa belli olması eseri önemli kılan özelliklerden sadece birkaçıdır. Eserin hem tezkirelerden farklı olarak Mevlânâ'ya övgü yazan şairlere dair biyografik bilgi içermemesi hem de Cumhuriyet Dönemi'nde Mevlânâ ile ilgili yazılan eserlere kaynaklık etmesi de ayrıca önemlidir.

Cumhuriyet Dönemi'nde bu eserden istifade eden isimlerin başında Mehmet Önder gelmektedir. Mehmet Önder, *Mevlânâ Şiirleri Antolojisi*³ adlı eserinde bu mecmuadaki şiirlere yer vermiştir. Bu eserden faydalanan bir diğer isim de Necip Fazıl Duru'dur. Necip Fazıl Duru da *Mevleviyâne Şiir Güldestesi*⁴ adlı kitabında bu eserde yer alan şiirleri kullanmıştır.

2000'li yılların başında ise bir heyet tarafından bu eserin altı yazma nüshası⁵ ele alınmış ve mecmuanın içerdiği şiirlere, divan ve diğer kaynaklarda tespit edilen Mevleviyâne şiirler de eklenerek *Osmanlı Şiirinde Mevlânâ Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları*⁶ adı altında yayınlanmıştır.

³ Bk. Önder, Mehmet (1973), **Mevlânâ Şiirleri Antolojisi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.

⁴ Bk. Duru, Necip Fazıl (2000), **Mevleviyâne Şiir Güldestesi**, Perşembe Kitapları, İstanbul.

⁵ Bu kitap yayınlandığında eserin altı yazma nüshası olduğu biliniyordu ancak bu altı yazma nüshaya ek olarak eserin üç yazma nüshasının daha bulunduğu tespit edilmiştir. Yeni nüshalarla ilgili bilgi, birinci bölümde verilecektir.

⁶ Bk. Mermer, Ahmet vd. (2009), **Osmanlı Şiirinde Mevlânâ Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. MECMÛ‘A-İ MEDÂYİH-İ HZ. MEVLÂNÂ - KISM-I EVVEL’İN İNCELENMESİ

1.1. Mecmuanın Mürettibi: Vâsıf Efendi

Vâsıf Efendi hakkında bilgilerin sınırlı olduğu, bu mecmua üzerinden çeşitli yayınlar yapan pek çok araştırmacı tarafından zikredilmiştir. Bu kaynaklarda Vâsıf Efendi ile ilgili özetle şu bilgiler yer almaktadır:

1. Mecmuanın tertibinin son bulduğu 1898/1899 (H. 1316) yılında hayatta olduğu,
2. Mevlevî dervişi olduğu,
3. Tahir Olgun, Ahmet Remzi Akyürek ve Abdülbaki Baykara ile akran olduğu,
4. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celâleddin Dede’ye (1849-1908) intisap ettiği,
5. Rûsûmât Emâneti⁷ kâtibi olduğu (Erdoğan, 2009: 156; Mermer vd., 2009: 22).⁸

Vâsıf Efendi ile ilgili bilgi yelpazesini genişletmek ve kaynaklarda tekrar edilemeyen eksik bilgileri tamamlamak için Tahir Olgun’un ufak notlar ilave ederek bastığı mecmuada yer alan bilgi kırıntıları takip edilmiş ve aşağıda açıklanacak olan verilere ulaşılmıştır.

Tahir Olgun; mecmuanın kapak sayfasında mürettibi, “Rûsûmât Emânet-i Celîlesi Muḥâsebe Kâlemi Ketebesinden Vâsıf” şeklinde tanımlamıştır. Aynı bilgi, Tahir Olgun’un *Matbuat Âlemindeki Hayatım ve İstiklâl Mahkemesi Hatıraları* isimli eserinde de şu şekilde tekrarlanmıştır: “Bu kitap Cenâb-ı Pîr’in sitayişine dair söylenilmiş manzumâtı cami olup Rûsûmât Muhasebesi kâtiplerinden Vâsıf Efendi merhum tarafından toplanılmıştı.” (Boşdurmaz, 2021: 24).

⁷ Gümrük İdaresi.

⁸ Habib Türkoğlu tarafından hazırlanan yüksek lisans tezinde Vâsıf Efendi ile ilgili hem bu bilgiler tekrar edilmiş hem de bunlara ek olarak Vâsıf Efendi’nin sarayda kâtiplik yaptığı ve İstanbullu olduğu, 1717’de vefat ettiği öne sürülmüştür. Bu tezde bahsedilen Vâsıf’ın mecmuanın mürettibi olan Vâsıf Efendi olması, yaşadıkları yüzyıl itibarıyla mümkün değildir. Bk. Türkoğlu, Habib (2023), *Vâsıf’ın “Mecmûa-i Medâyiḥ-i Hazret-i Mevlânâ” Adlı Eserinin Matbu Nüshasındaki Mevlevî Şairler*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi - Mevlânâ Araştırmaları Enstitüsü, s.7.

Buna benzer bir ifade, bu tez vasıtasıyla tespit edilen FST₁ yazma nüshasının giriş sayfasında da mevcuttur: “Rüsûmât Muḥāsebe Kālemi Ketebesinden Vāşif Efendi merḥûmun eşeridir.” (FST₁:1a)

Vāşif Efendi’nin Rüsûmât Emānetinde çalıştığını gösteren bir diğer ipucu da eserin müsvedde mahiyetindeki FST₂ nüshasında bulunmaktadır. Vāşif Efendi -muhtemelen arkadaş olduğu- Muammer Bey’in Mevlânâ’ya yazdığı şiiri eserine dâhil etmiştir. Şiirin başlığında ise yine aynı kurum zikredilmiştir: “Rüsûmât Muḥāsebe Kāleminden Mu’ammer Beg’in Ḥazret-i Pîr Ḥakkında Medhiyye-i ‘Ālileridir” (FST₂: 97b)

Bununla birlikte, Servet-i Fünûn’un 28 Eylül 1899 tarihinde yayınladığı sayıda da bu mecmuanın tanıtımı yapılırken yine Rüsûmât Emāneti ibaresi tekrarlanmıştır:

“Mecmû’a-i Medāyih-i Hz. Mevlânâ

Bu nām ile Rüsûmât Emānet-i Muḥāsebe Kālemi ketebesinden Vāşif Efendi’nin cem’ ü tertîb ve Bāb-ı ‘Ālî caddesinde Tāhir Efendi Kütüphānesi tarafından neşredilen külliyyât-ı medāyihin birinci, ikinci ve üçüncü formaları matba’amızda tab’ olunarak bu hafta mevki’-i intişāra çıkarılmıştır. Ḥazret-i Mevlânâ kudde sirruhu’l-‘alî vaşfinda öteden beri şu’arāmız tarafından nazmedilmiş olan neşāyed-i güzide mûmā-ileyh efendilerin himmetiyle bir yere toplanarak bir kisve-i mazbûtiyyete girmiş olması şâyân-ı teşekkürdür. Formalar tevālî edecek ve her pazartesi günü bir cüz’i neşrolunacaktır.” (Servet-i Fünûn, S. 446, s. 60. Bk. Ek 2)

Bu ipuçlarından yola çıkarak Rüsûmât Emāneti araştırılmış ve kurumun 1861 yılında kurulduğu (Çelik, 2022: 177) bilgisine ulaşılmıştır.⁹ Ardından Başbakanlık Osmanlı Arşivi taranmış ve Vāşif Efendi hakkında bir belgeye ulaşılmıştır. Bu belgede Vāşif Efendi ile ilgili şu bilgiler yer almaktadır:

“Rüsûmât Emāneti Muḥāsebe Kālemi Ketebesi’nden müteveffā Vāşif Efendi’nin zevcesi Hüsniye Ḥānım tarafından kendisine ma’āş tahşîşi müsted’i verilip Rüsûmât Emānet-i Celîlesinden bā-tezkire emrolunan ‘arz-ı ḥal ile müddet-i ḥidmet cedveli ve buña mütazarrı’ evrāk üzerine muḥāsebeden tanzîm olunan der-kenārî ḥesāb puşulası hey’et-i ‘umûmiyyece tetkîk olundu. Mezkûr puşulada müteveffā-yı mûmā-ileyhiñ bulunduğu me’mûriyyetleriñ târihleriyle aldığı ma’āş miqdârı ve 25 Mayıs 321 târihinde vefâtı vukû’ bulduğu ve me’mûriyyet-i mülkiyye tekâ’üd karâr-nāmesi mücebince mûmā-ileyhāya yüz on gurus ma’āş işābet eylediği gösterilmekle ma’āş-ı mezkûruñ maḥlûlu ḥakkında mezkûr karâr-nāme aḥkāmına tevfiḳ-ı mu’āmele olunmak üzere şandûkdan tahşîş tezekkür kılınmağın ol bâbda emr ü fermān ḥazret-i men-lehü’l-emriñdir.” (BOA, ŞD: 2585-31)

Bu belge vasıtasıyla Vāşif Efendi’nin Rumi 25 Mayıs 321 (7 Haziran 1905) tarihinde vefat ettiği, eşinin adının Hüsniye Hanım olduğu ve vefatından sonra eşine 110 kuruş maaş bağlandığı bilgisine ulaşılmaktadır. Belgenin devamında ise şu detaylar yer alır:

⁹ Ayrıntılı bilgi için bk. Çelik, Birten (2022), “Osmanlı Gümrüklerinde 19. Yüzyıl Son Döneminde Yapılan Reformlar ve Yabancı Uzmanlar”, Semiha Nurdan, Muhammed Özler (Haz.), **XVIII. Türk Tarih Kongresi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 173-211.

“Mülkiyye tekā’üd nezāreti muhāsebesinden tanzīm olunan hesāb müzekkeresidir. Kendisiyle pederiniñ ismi: Vāsıf Efendi. Eñ soñraki me’muriyyeti: Rüsümāt Emāneti Muhāsebe Kālemi Ketebeligi. Hıdmet-i devlete kaç yaşında ve ne tārihinde girdigi: Sinnī 23 ‘ilm ü habere nazaran. İstid’ā’-nāme tārīhi: 25 Temmuz 321. Nev’-i tanzīm-i hesāb: Müddet-i hıdmet. Me’muriyet: Rüsümāt Emāneti Muhāsebe Kālemi Ketebeligi. Ma’āşı: 370...”

“...Müteveffa-yı mūmā-ileyhin müddet-i hıdmeti otuz altı seneden ‘ibāret olup aḥkāmı ve şerā’i karar-nāmeye tevfiḳān yapılan ve balada tafşilen gösterilen hesāb mücebince yüz on ğuruş müsteḥakk-ı ma’āş bulunan yalnız zevcesine ‘işābet etmiş olmağla keyfiyyetin hey’et-i ‘umūmiyyece havāle buyrulması yanında emr ü fermān ḥazret-i men-lehü’l-emriñdir.” (BOA, ŞD: 2585-31).

Yukarıda verilen bilgilerden hareketle ise mürettibin babasının adının da Vāsıf olduğı, devlet hizmetine 23 yaşında girdiğı ve 36 yıl görev yaptığı, maaşının 370 kuruş olduğı ve vefatından sonra eşine 110 kuruş maaş bağlandığı öğrenilmiştir. (Bk. Ek 3, Ek 4.)

Vāsıf Efendi’nin memuriyete 23 yaşında başladığı ve 36 yıl görev yaptığı dikkate alındığında Rumi 1262 (1846/1847)’de doğduğı ve 59 yaşında vefat ettiğı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu bilgiye göre Vāsıf Efendi’nin Tahir Olgun, Ahmet Remzi Akyürek ve Abdülbaki Baykara ile akran olmadığı ve onlardan büyük olduğı ortaya çıkmaktadır. Buna ek olarak; intisap ettiğı Mehmed Celāleddin Dede ile akran olduğı ve ondan önce vefat ettiğı anlaşılmaktadır.

Kaynaklarda tekrar edilen diğerk bir bilgi de Vāsıf Efendi’nin Mevlevî olduğudur. Bu bilgiye referans ise Vāsıf Efendi’nin kendisi ve şiirleridir. Mecmuanın hemen her nüshasında benzer ifadeleri kullandığı mukaddimelerde kendini “ḥāk-i pāy-i Mevleviyyān derviş-i Vāsıf-ı pür-‘işyān” şeklinde tarif etmektedir. Bu nüshalarda kullandığı mührün içinde de “Bende-i Mevlānā Vāsıf” ifadesi yer almaktadır.

Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celāleddin Dede’ye yazdığı ve sadece FST₁, FST₂ ve İBB₁ yazma nüshalarında bulunan şiirdeki başlıkta da onun kendisine mürşit olduğunu belirtmiştir: “Yeñikapı Mevlevi-ḥānesi Post-nişini ‘Azīz ü **Mürşidim** Reşādetli Faziletli Muḥammed Celālū’d-dīn Dede Efendi Ḥazretleri Ḥaḳḳında Medḥiyye-i Ḥaḳīrānemdir” (FST₁: 6b; FST₂: 58a; İBB₁: 139b)

Tahir Olgun’a ait olan ve sadece FST₁, İBB₁ ve MM₂ yazma nüshalarında bulunan tarih manzumesinin İBB₁ ve MM₂ nüshalarına yazdığı başlıktan da Yenikapı Mevlevihanesine mensup olduğu ve Tahir Olgun ile aynı şeyhe bağı olduğu anlaşılmaktadır: “Mensūbiyyetiyle Müfteḥir Bulunduğum Yeñikapı Mevlevi-ḥānesi Dedegānından Tārīḳatli Tāhir Dede Efendi’niñ İnşād Etdiğı Tārīḥ-i Güherdir” (İBB₁: 139a; MM₂: 137b).

Bu ifadelerden yola çıkarak mürettip Vâsıf Efendi hakkında daha önceden verilen bilgileri şu şekilde tamamlamak mümkündür:

1. Vâsıf Efendi, 1846/1847’de doğmuş ve 7 Haziran 1905’te 59 yaşındayken vefat etmiştir.
2. Rûsûmât Emâneti kâtibidir; göreve 23 yaşında başlamış ve 36 yıl çalışmıştır.
3. Babasının adı da Vâsıf’tır.
4. Karısının adı Hüsniye Hanım’dır ve vefatından sonra karısına 110 kuruş maaş bağlanmıştır.
5. Mevlevî dervişidir ve Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celâleddin Dede’ye müntesiptir.
6. Tahir Olgun, Ahmet Remzi Akyürek ve Abdülbaki Baykara ile aynı şeyhe intisap etmiştir ancak onlarla akran değildir.

1.2. Mecmuanın Tertip Edilme Zamanı ve Nedeni

Vâsıf Efendi’nin mecmuaya bastığı mührün içindeki “Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309” ibaresinden dolayı mecmuanın (H. 1309) 1891/1892’de tertip edilmeye başlandığı düşünülmüş ve yine mecmuada yer alan Tahir Olgun’a ait tarih manzumesinden hareketle de (H.1316) 1898-1899 yılında tamamlandığı (Mermer vd., 2009: 20) sonucuna ulaşılmıştır. Tahir Olgun, mecmuanın matbu nüshasına yazdığı ön sözde Vâsıf Efendi’nin eseri meydana getirmek için birçok fedakârlığa katlanarak Mekke, Medine ve Anadolu’nun pek çok yerini dolaştığını ve eseri on, on beş senede meydana getirdiğini ileri sürmüştür:

“Câmi’-i kitâb Vâsıf Efendi’nin bu uğurda birçok fedâkârlıklar ihtiyârıyla Mekke, Medîne, Mısır ve Anadolı’nun ekser mevâki’ni tolaşarak on, on beş senede meydâna getirebildiği ve tâbi’ fakîrin dahi birçok müddetler ‘alâ kadri’l-istiâ’a tashîhine şarf-ı gayret eylediği düşünülecek ve kâğıdının leâfet ve nefâseti görülecek olursa tabî’idir ki vaz’ etdigimiz fî’ât pek ehven görünür.” (İBB₂: s.3)

Eserin sanıldığı gibi 1891/1892’de tertip edilmeye başlanmadığı bilgisine yine Vâsıf Efendi’nin Hasan Paşa Kütüphanesine vakfettiği matbu bir eserin üzerine yazdığı nottan hareketle ulaşılmıştır. Süleymaniye Kütüphanesi, Hasan Hüsnü Paşa Koleksiyonu, No. 1043’te kayıtlı *Manzûme-i Mirâç* adlı eserin 4. sayfasında Vâsıf Efendi’nin el yazısıyla rika olarak yazılmış bir not vardır ve notun altında Vâsıf Efendi’nin “Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309” ibaresini ihtiva eden mührü bulunmaktadır. Notta ise şu ifade yer almaktadır: “Civâr-ı Ebâ Eyyûbu’l-Enşârî’de Bostân İskelesi nâm-maḥalde Bahriye Nâzırı devletli Ḥasan Paşa Ḥazretleri Kütüphânesine vakf olunmuşdur. 22 Teşrîn-i Şânî Sene 317” (Bk. Ek 4)

Notta belirtilen tarih, 5 Aralık 1901 yılına tekabül etmektedir. Bu da Vâsıf Efendi'nin mührünü 1891/1892 yılından 1901 yılına kadar güncellemediğini göstermektedir. Bu bağlamda eserin tertip edilmeye başlandığı tarihin kesin olarak 1891/1892 olduğunu söylemek mümkün değildir. Ayrıca eserin yazma nüshalarının birinde yer alan en eski tarihli mühür 1314'ü göstermektedir. FST₁ nüshasında yer alan bu mühürde “Yūnān Muḥārebese Zī'l-ka'de 1314” (FST₁: 8a) ibaresi yer alır. Bu durumda; nüshalar arasındaki benzerlik ve düzenlenme biçiminden hareketle Tahir Olgun'un ifadesiyle Vâsıf Efendi'nin on, on beş senede topladığı şiirleri, Hicri 1314-1316 yılları arasında yazıya geçirdiğini söylemek mümkündür.

Mecmuanın tamamlanma tarihi de Tahir Olgun'un mecmua için yazdığı tarih manzumesinden hareketle (H. 1316) 1898/1899 yılına denk gelmektedir. Bu şiir; sadece FST₁ (138a), İBB₁ (139a) ve MM₂ (137b) yazma nüshalarında mevcuttur. Bu nüshalarda yer alan şiirin son beyti şu şekildedir:

Şeş cihāta ḥāme-i zerle yazılmış Ṭāhirā

Nüşha-i kudsiyye-i evşāf-ı Mevle'l- 'Aşıkîn

Sadece noktalı harflerin hesaba dâhil edildiği cevherî tarihle¹⁰ meydana getirilen bu beyit, 1316 yılını göstermektedir. Bu beytin, çalışmamızın esasını oluşturan Kısım-ı Evvel nüshasında yer alan biçimi ise şu şekildedir:

Seb 'a-ı seyyāre reşk-āver olur tārīḥime

Nüşha-i kudsiyye-i evşāf-ı Mevle'l- 'Aşıkîn (3/13)

Bu beyitte de cevherî tarih kullanılmıştır ancak bu kez Tahir Olgun, 1317 yılını işaret etmektedir. Tahir Olgun mecmuayı basmadan önce beyti güncellemiş ve mecmuanın bitimine 1317 yılını tarih düşürmüştür. Çalışmamıza konu olan Kısım-ı Evvel nüshasının içerdiği şiirler bakımından yazma nüshalardan tek farkı ise yalnızca Nazmi Bey tarafından bu nüshaya yazılan takrizdir. Bu bağlamda şiir, Mevlânâ'yı değil ağırlıklı olarak Vâsıf Efendi'yi övmektedir. Bu şiirin tespit edilen 9 yazma nüshada bulunmaması ve Vâsıf Efendi'nin kaleminden çıkmamasından ötürü, eserin tamamlanma tarihinin 1316 olarak kabul edilmesi daha uygundur.

Mecmuanın tertip edilme nedeni de yine Vâsıf Efendi'nin mecmuaya yazdığı mukaddimeden öğrenilmektedir. Vâsıf Efendi; Mevlânâ için yazılan güzel övgüleri içeren bu mecmuayı, tarikat kardeşlerine yakışır bir hatıra olması için tertip ettiğini söylemektedir:

¹⁰Divan şiirinde tarih düşürme geleneği ile ilgili detaylı bilgi için bk. Kaya, İdris Güven (2006), “Divan Şiirinde Tarih Düşürme Geleneği ve Yahya Bey'in Bir Kasidesi”, *Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, (30), 39-56.

“...ol pîr-i münîr-i dest-gîrîñ şân-ı ‘âlîlerinde inşâd ü icâd eyledikleri medâyiğ-i belîğayı ihvân-ı tarîkat-ı ‘âlîyyemize bir yâdigâr-ı muhibbâne olmak üzere hâk-i pây-i Mevlevîyân dervîş Vâsîf-ı pür-‘işyân işbu kitâb-ı şerîfî cem‘ ü tertîb eylemiştir.” (İBB₂: s. 5)

Ayrıca Vâsîf Efendi, Mevlânâ için yazdığı şiirinde de onun aşkıyla bu mecmuayı tertip ettiğini dile getirmektedir:

“Vasf-ı pâkin toplayıp mecmu‘a tertîb eyledim

‘Aşkı ile cem‘ edip bu gülşen-i ezhârımı” (1/5)

1.3. Mecmuanın Basılma Yeri ve Zamanı

Mecmuanın kapağından ve Tahir Olgun’un mecmuaya yazdığı ön sözden hareketle mecmuanın İstanbul’da Tahir Dede Kütüphanesinde ve *Mirât-ı Hz. Mevlânâ* ile *Manzûme-i Mirâç* adlı eserlerden sonra basıldığı anlaşılmaktadır:

“Tâhir Dede Kütübhânesi nâmıyla Bâyezîd’de tramvây yolunda te’sîs etmiş olduğum kütübhâne-i ‘âcizânem ahîren Bâb-ı ‘Âlî civârında Cemâl Efendi Matba‘ası ittîşâlindeki dükkâna nakledilmiştir. Şimdiye kadar neşrettigimiz Mir‘ât-ı Hâzret-i Mevlânâ vü Manzûme-i Mi‘râc ‘ünvânlı eserlerin delâletiyle anlaşılacağı üzere kütübhanemizce nefâset-i şab‘a dikkâtle berâber ehvenîyyet nazâr-ı mütâla‘aya alınmaktadır.” (İBB₂: s. 2)

Tahir Olgun aynı zamanda yaklaşık yüz formadan oluşacak bu mecmuanın birden basılması zor olacağından eserin cüz cüz neşredilmesinin uygun olduğunu ifade etmiş ve okuyucunun rağbetine uğradığı takdirde eserin haftada iki, üç nüshaya kadar dağıtımını yapılarak bir an önce bitirilmesine çalışılacağını belirtmiştir:

“Kitâbımız ‘ale’t-tahmîn yüz formaya takarrüb veyahûd tecâvüz edecektir. Böyle bir eser-i cesîmîñ defa‘aten tab‘ı müşğil olacağından cüz‘ cüz‘ neşri tensîb edilmiştir. Şimdilik yalnız pazartesi günleri birer cüz‘ neşredilecek ve inşâ‘allâh rağbet-i karî‘îne mazhar olduğu takdirde haftada iki, üç nüshaya kadar tevzî‘ ile bir ân evvel ikmâline çalışılacaktır.” (İBB₂: s. 3)

Bu ön sözden anlaşıldığı üzere, mecmua formalar hâlinde neşredilmiştir. 5 forması Kısım-ı Evvel olarak adlandırılan bu nüshada; 2 forması ise Kısım-ı Sânî nüshasında toplanmıştır. Bu iki nüshayı birbirinden ayıran hususiyet ise içerdikleri şiirlerin redifleridir. Kısım-ı Evvel nüshası, Mevlânâ redifli şiirlerden; Kısım-ı Sânî nüshası ise Mevlevî redifli şiirlerden müteşekkildir. Eserin yazma nüshalarında da Mevlânâ redifli şiirler, Mevlevî redifli şiirlerden önce gelir ve sayıca fazladır. Tahir Olgun’un bu mecmuayı formalar hâlinde neşrederken yazma nüshalardaki düzeni ve dizilimi esas aldığı düşünülmektedir.

Mecmuanın baskı tarihi, kaynaklarda 1897 (Temizel, 2009: 2); 1315/1898 (Erdoğan, 2009: 159; Mermer vd., 2009: 21); H. 1316 (Önder, 1973: 10) şeklinde çeşitlilik göstermektedir.

Mecmuanın baskı tarihinin kesin tespiti için öncelikle Tahir Dede Kütüphanesinde basılan kitaplar ön sözden hareketle kronolojik olarak incelenmiştir.

Tahir Dede Kütüphanesinde çıkan ilk kitap, kendisine ait olan *Mirât-ı Hz. Mevlânâ* adlı eserdir. Kitabın ruhsatı, 15 Haziran 1899'da alınmıştır. İkinci kitap ise Tahir Olgun'un verdiği bilgiye göre Sırrî Abdülbâkî Dede'ye ait¹¹ olan *Manzûme-i Mirâç*¹² adlı eserdir ve eserin ruhsatı, 18 Temmuz 1899'da alınmıştır. Üçüncü kitap da Kısım-ı Evvel ve Kısım-ı Sâni şeklinde iki bölüme ayrılan *Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ* adlı eserdir. *Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ*'nın Kısım-ı Evvel nüshasının kapağında 1315 yazmaktadır. Âlem Matbaasında basılmıştır ve ruhsat tarihi belirtilmemiştir. Kısım-ı Sâni nüshasının kapağında ise 1316 yazmaktadır. Asır Matbaasında basılmıştır ve kitabın ruhsatı 19 Ağustos 1899'da alınmıştır.

Eserin Kısım-ı Evvel nüshasının ruhsat tarihi belirtilmediğinden Hicri 1315'te basıldığı sanılmıştır. Hem Vâsıf Efendi'nin yazma nüshalarda Tahir Olgun'a ait tarih manzumesinin altına yazdığı 1316 ibaresinden hem de İBB₂ matbu nüshasında Tahir Olgun'un tarih manzumesinin son beyti ve beytin altına yazdığı 1317 ibaresinden, kapaktaki 1315 yılının hicri olamayacağı anlaşılmaktadır. Sonuç olarak, eserin baskı yılının 1897/1898 olması tarihî açıdan mümkün değildir. İkdâm Gazetesi'nin Sistemantik İndeksi¹³ adlı tezde yer alan künyelerden yola çıkılarak bu eserlerin ilan edildiği İkdâm Gazetesi'nin yayınlarına ulaşılmış ve mecmuanın basım tarihi meydana çıkarılmıştır.

İkdâm Gazetesi'nin 9 Temmuz 1899 tarihindeki yayınında Tahir Dede Kütüphanesinin ilk kitabı olan *Mirât-ı Hz. Mevlânâ* adlı eser ilan edilmiştir:

“Hâcî Tâhir Dede Efendi tarafından tanzîm ü temsîl kılınan bu eser-i muqaddes intişâr olmuştur. Bâyezîd'de tramvay yolunda 34 numaralı Tâhir Dede Kütüphânesinde 1 gurus hediye ile fûrûht olunmaktadır. ” (Bk. İkdâm, No.: 1799 s.4 / Ek 6)

İkdâm Gazetesi'nin 5 Ağustos 1899 tarihindeki yayınında ise Tahir Dede Kütüphanesinin 2. kitabı olan *Manzûme-i Mirâç* adlı eser ilan edilmiştir:

¹¹ Tahir Olgun tarafından sehven Sırrî Abdülbâkî Dede'ye isnat edilen bu eser, Abdülbâkî Ârif Efendi'ye aittir. Bk. Mete, Aysegül (2019), **XVIII. Asır İstanbul Mevlevîliği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, s.33.

¹² Manzûme-i Mirâç ile bir eserin daha basıldığı kaydedilmiştir ancak eserin Tahir Dede Kütüphanesinden çıkan kitapların sıralamasına dâhil edilmediği görülmüştür. Tahir Olgun da bu eserden elinde nüsha kalmadığını belirtmiştir. Bk. Boşdurmaz, Nurcan (2021), **Matbuat Âlemindeki Hayatım ve İstiklal Mahkemeleri**, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul, s. 23.

¹³ Çitçi, Selahattin (2000), **İkdâm Gazetesi'nin Sistemantik İndeksi (1894-1904)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Mu‘cize-i İsrâ’yı hâkî ve Ğalaṭa Mevlevî-hānesi meşâyihinden Sırrî Abdülbâkî Dede merhûmûn eſeri olup Hâcî Tâhir Dede Efendi tarafından nefîs bir ſûrette ṭab‘ etdirilen bu kitâb kâri’în-kirâma tavſiye olunur. Bahâsı 1 ğuruſdur.” (Bk. İkdâm, No.: 1831 s.4 / Ek 7)

Son olarak; İkdâm Gazetesi’nde 8 Eylül 1899 tarihinde Tahir Efendi Kütüphanesinin 3. kitabı olan ve formalar hâlinde neſredilen *Mecmû‘a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ* ilan edilmiſtir:

“Pîr-i müſârûn-ileyh ḥazretlerinin vaſfında eſlâf u mu‘âſır ſi‘rlerden yüzü mütecâviz süḥan-verânîñ tanzîm eyledikleri medâyihi ḥavî bir külliyyâtdır. Bu pazartesi birinci cüz’i neſrolunacak ve her forması 20 paraya ſatılacaktır. Merkez tevzî‘î Bâb-ı ‘Âlî civârında 59 numaralı Tâhir Dede Kütüphanesidir. Ŗimdilik 20 formasına Der-sa‘âdet için 5 vilâyet için 8 ğuruſ bedel ile abone yazılacaktır.” (Bk. İkdâm No.: 1865 s.4 / Ek 8)

Bu ilandan hareketle eſerin ilk formasının 11 Eylül 1899 Pazartesi ğünü neſredildiĒi tespit edilmiſtir.¹⁴

Tahir Olgun, bu mecmuayı formalar hâlinde neſrederken bir yandan da haftalık gazete çıkarmak için müracaatta bulunmuſtur. YaptıĒı baſvuru kabul edilmeyince Karabet Efendi’ye ait Resimli Gazete’yi kiralamıſ ve Resimli Gazete’nin 1-19. nüshası onun idaresi altında çıkmıſtır (Boſdurmaz, 2021: 24). KapaĒında *Mecmû‘a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ*’nın ilanı ile bir Mevlevî külâhı bulunan ve birçok mürettip hatası ile çıkan gazetenin ilk nüshası bir ſikâyet sonucu toplatılmıſ ve gazetenin çıkıſı tatil edilmiſtir (Ēüngör, 1994: 42).

Tahir Olgun; gazetenin kapatılması, mecmuanın ruhsatının iptali ve kütüphanesinin gözetim altında tutulması gibi sebeplerden ötürü kütüphanesini kapatmıſtır (Ēüngör, 1994: 42). Kütüphanesinde bulunan *Mirât-ı Hz. Mevlânâ*, *Manzûme-i Mirâç* adlı eſerleri ve *Mecmû‘a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ*’nın formalarını da Asır Kütüphanesi sahibi ve Terakki Mecmuası naſiri Kirkor Efendi’ye satmıſtır (Boſdurmaz, 2021: 33). Bu sebeple ilk forması 11 Eylül 1899’da basılan bu mecmuanın neſri yarım kalmıſtır. Mecmuanın yazma ve basma birçok nüshası bulunmaktadır.

1.4. Mecmuanın Basma Nüshaları

1.4.1. İBB, Atatürk KitaplıĒı, Hasan Cafer Ergin Koleksiyonu, No.: 2

Bu nüsha çalıſmamızın temelini oluſturan Kısım-ı Evvel nüshasıdır. İkinci baſlıkta tavsif edilecektir. Bibliyografik kısaltması İBB₂’dir.

¹⁴ DiĒer formalar 17, 20, 22, 24, 26, 28 Eylül 1899 tarihlerinde ilan edilmiſtir.

1.4.2. Konya Yazma Eserler Müdürlüğü, Yazma Eserler Basma Koleksiyonu No.: BB18184

Bu koleksiyonda Tahir Dede Kütüphanesinden çıkan *Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ* (Kısm-ı Evvel ve Kısm-ı Sâni), *Mirât-ı Hz. Mevlânâ* ve *Manzûme-i Mirâç* adlı eserler birlikte ciltlenmiştir. Kısm-ı Evvel ve Kısm-ı Sâni nüshalarının sayfaları birbirine karıştırılmıştır.

1.4.3. Konya Yusuf Ağa Kütüphanesi Koleksiyonu, No.: YB8872

Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ, bu koleksiyonda *Zatü'n-Nitâkayn*, *İçli Kız*, *Ahd-i Şehriyârî*, *Şerh-i Belâgat* ve *Belâgat-ı Osmâniyye* adlı eserlerle birlikte ciltlenmiştir. *Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ* adlı eserinse dış kapağı Kısm-ı Evvel'e, iç kapağı Kısm-ı Sâni'ye aittir ancak yalnızca Kısm-ı Sâni nüshasındaki şiirleri içermektedir. İçerisinde Şühî, Ahkar, Rızâ, Siyâhî, Râmiz, Nebîl, Gavsî, Lutfî, Fasîh, Selâmî, Ârif, Remzî mahlaslı şairlerin Mevlevî redifli şiirleri yer alır. Tam değildir.

1.4.4. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Yazma Koleksiyonu, No.: AEmnz537

Bu nüsha 92 sayfadır. Bu koleksiyonda da Tahir Dede Kütüphanesinden çıkan *Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ* (Kısm-ı Evvel, Kısm-ı Sâni), *Mirât-ı Hz. Mevlânâ* ve *Manzûme-i Mirâç* adlı eserler birlikte ciltlenmiştir. Kısm-ı Evvel nüshası 34-74 sayfaları arasında Kısm-ı Sâni nüshası ise 74-90 sayfaları arasında eksiksiz bir şekilde mevcuttur.

1.4.5. Millet Kütüphanesi Ali Emiri Yazma Koleksiyonu, No.: AEmnz1217

Bu nüsha Kısm-ı Evvel nüshasıdır. 40 sayfadır. Tam değildir.

1.4.6. Millî Kütüphane, Ankara Bölge Müdürlüğü, Demirbaş No.: EHT 1967 A 1160

80 sayfadır. Kısm-ı Evvel nüshasını içerir.

1.4.7. Millî Kütüphane, Ankara Bölge Müdürlüğü, Demirbaş No.: EHT 1966 A 1016

32 sayfadır. Kısm-ı Sâni nüshasını içerir.

1.4.8. Süleymaniye Kütüphanesi, Fethi Sezai Türkmen Koleksiyonu, No.: 321

Bu nüsha 39 sayfadır. Kısım-1 Evvel nüshasındaki şiirleri içerir. Tam değildir.

1.4.9. Süleymaniye Kütüphanesi, Hasan Hüsnü Paşa Koleksiyonu, No.: 1043-4¹⁵

Bu nüsha 90 sayfadır. Bu koleksiyonda da Tahir Dede Kütüphanesinden çıkan *Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ* (Kısım-1 Evvel, Kısım-1 Sâni), *Mirât-ı Hz. Mevlânâ* ve *Manzûme-i Mirâç* adlı eserler birlikte ciltlenmiştir. Kısım-1 Evvel nüshası 35-74 sayfaları arasında, Kısım-1 Sâni nüshası 74-90 sayfaları arasında eksiksiz olarak mevcuttur.

1.5. Mecmuanın Yazma Nüshaları

Eserin bu çalışmaya kadar 6 yazma nüshası bulunduğu biliniyordu ancak bu nüshalara ek olarak Süleymaniye Kütüphanesinin Fethi Sezai Türkmen Koleksiyonunda 2, Galata Mevlevihanesi Koleksiyonunda ise 1 yazma nüshası daha olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak, mecmuanın Vâsıf Efendi'nin rika hattıyla kaleme aldığı 9 yazma nüshası mevcuttur.

Yazma nüshalarda şiirler genellikle Mevlânâ, Mevlevî, Mesnevî, semâ', ney gibi rediflere göre sıralanmıştır. Transkripsiyonlu metin, bu yazma nüshalarla ve yayınlanan çalışmalarla mukayese edilerek oluşturulmuştur. Mecmuanın yazma nüshaları şunlardır:

1.5.1. Ankara Milli Kütüphane, No.: 06 Hk 1029 (Kısaltması MK)

Nüsha 99 varaktır ve 335x220-225x120 mm ölçülerindedir. Rika hattıyla yazılmıştır. Sırtı yaldızlı meşin, köşebentli yaldızlı yeşil bez kaplıdır. Kâğıt türü cedittir. Mukaddime ile başlar. Mukaddimenin altında "Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309" ibaresini içeren bir mühür vardır. Mührün altında ise eserin 99 yapraktan ibaret olduğu bilgisi yer almaktadır.

1b'de Mevlevî sikkesi vardır ve altında besmele yer alır. Mecmua, Şeyh Galip'in Mevlânâ redifli şiiriyle başlar. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir.

¹⁵ Bu nüsha 1043-3 numaralı kayıta da vardır ancak içerikleri tamamen aynıdır. İki kez kaydedilmiştir.

1.5.2. İBB Atatürk Kitaplığı, Osman Ergin Yazmaları, No.: 54 (Kısaltması İBB₁)

Nüsha 139 varaktır ve 285x200-200x130 mm ölçülerindedir. Rika hattıyla yazılmıştır. Yeşil kapaklı olmakla beraber ön ve arka kapaklarında Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. İlk sayfada mukaddime vardır. Mukaddimenin üstünde Farsça şu beyit yer almaktadır:

Her geh ez ẖ āhiş dil bende-i ūst

Zikr-i fikreş şode Mevlânâ dōst

Mukaddimenin altında ise “Bende-i Mevlânâ Vāşif 1309” ibaresini içeren mühür vardır. Mukaddimededen sonra Tahir Olgun’un “Hilye-i Mübâreke-i Hz. Mevlânâ” başlıklı manzumesi yer alır. 6b’de Mevlevî sikkesi bulunur. Besmele ve ardından Şeyh Galip’in Mevlânâ redifli şiiriyle başlar. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir.

1.5.3. İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, No.: 2951 (Kısaltması İÜ₁)

Nüsha 115 varaktır ve 322x205 mm boyutundadır. Rika hattıyla yazılmıştır. Siyah kapaklı olmakla beraber ön kapakta Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. İlk sayfada mukaddime yer alır. Mukaddimenin üstünde İBB₁’de de bulunan Farsça beyit yer almaktadır. Mukaddimenin altında “Bende-i Mevlânâ Vāşif 1309” ibaresini içeren mühür vardır.

1b’de Mevlevî sikkesi vardır. Besmele ve ardından Şeyh Galip’in Mevlânâ redifli şiiriyle başlar. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir.

1.5.4. İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, No.: 1186 (Kısaltması İÜ₂)

Nüsha 111 varaktır ve 194x311 mm boyutundadır. Rika hattıyla yazılmıştır. Yeşil kapaklı olmakla beraber ön ve arka kapakta Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. İlk sayfada mukaddime yer alır. Mukaddimenin altında ise “Bende-i Mevlânâ Vāşif 1309” ibaresini içeren mühür vardır.

1b’de Mevlevî sikkesi vardır. Besmele ve ardından Şeyh Galip’in Mevlânâ redifli şiiriyle başlar. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir.

1.5.5. Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, No.: 4923 (Kısaltması MM₁)

Nüsha 86 varaktır ve cilt ebadı 32.8x2.5; yazı ebadı 20.8x11.5 şeklindedir. Sırtı meşin üstü bez kaplı mukavva ciltlidir. Rika hattıyla yazılmıştır. Bu nüsha diğerlerinden farklı olarak Mevlânâ'nın hayatını içermektedir. Mevlânâ'nın hayatından sonra Nakşî'nin (öl.1854) "Hilye-i Pâk-i Hz. Mevlânâ" başlıklı manzumesi ve onun ardından da Vâsıf Efendi'nin mukaddimesi gelmektedir. Mukaddimenin altında "Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309" ibaresini içeren mühür vardır. 3b'de Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. Mahmûd'un Mevlânâ redifli şiiri ile başlamaktadır. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir. Nüshanın gazel ve rubai bölümünden önceki sayfada "Büyük ve küçük vâlide-i muhterem Râ'ife Şerîfe ve Havvâ Sü'edâ hanımların rûhları için kâri'în-i kirâm hazretleri birer Fâtîha ihsân buyrulması müsterhamdır." ifadesi yer alır.

1.5.6. Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, No.: 2163 (Kısaltması MM₂)

Nüsha 139 varaktır ve cilt ebadı 30x20; yazı ebadı 20.3x13 şeklindedir. Rika hattıyla yazılmıştır. Yeşil kapaklı olmakla birlikte her iki kapakta da Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. İlk sayfada mukaddime yer alır ve altında "Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309" ibaresini içeren mühür vardır. 1b-6a'da Tahir Olgun'un "Hilye-i Mübâreke-i Hz. Mevlânâ" başlıklı manzumesi yer alır. 6b'de Mevlevî sikkesi bulunur. Besmele ve ardından Şeyh Galip'in Mevlânâ redifli şiiriyle başlar. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir.

1.5.7. SK, Fethi Sezai Türkmen Yazma Koleksiyonu No.: 55 (Kısaltması FST₁)

Nüsha 140 varaktır ve 290x190-200x130 mm ölçülerindedir. Yeşil kapaklıdır ve kapağında Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. Rika hattıyla yazılmıştır. Kapak arkasında üstü çizilmiş bir şiir ile Fahrî'nin (öl.1911) bir gazeli bulunmaktadır. İlk sayfada mukaddime vardır. Mukaddimenin üstünde İBB₁ ve İÜ₁'de bulunan aynı Farsça beyit vardır. Mukaddimenin altında "Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309" ibaresini içeren mühür vardır. Mührün altında küçük bir Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. Sayfanın üstünde eserin mürettibinin adı belirtilmiştir: "Rûsûmât Muḥâsebe Kâlemi Ketebesinden Vâsıf Efendi merḥumuñ eseridir." Sol üst köşede ise "Zü'n-nün-Mevlevî" ibaresi ve altında şu beyit yer almaktadır:

Vādî-i 'âşķ içinde bî-ser ü pâyem

Bende-i ḥāk-pāy-i Mevlânâ

1b'de geometrik çizimli Mevlevî sikkesi vardır. 1b-8a'da Tahir Olgun'a ait "Hilye-i Mübâreke-i Hz. Mevlânâ" başlıklı manzume yer almaktadır. Onun ardında, Vâsıf Efendi'nin kendi şeyhine yazdığı 9 beyitlik bir gazel bulunmaktadır. 7b'de yine Mevlevî sikkesi bulunur. Şeyh Gâlip'in Mevlânâ redifli şiiriyle başlar. Redifler başlangıçta kırmızı mürekkeple yazılmıştır sonradan siyah mürekkebe geçilmiştir. Şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir. Ayrıca gazel başlıkları kırmızı mürekkeple yazılmış; cetveller ve bazı kelimelerin altı kırmızı mürekkep ile çizilmiştir. Bazı sayfalarda cetvel yoktur. Sayfa kenarlarında eklemeler ve düzeltmeler bulunmaktadır. Düzeltmeler ve eklemeler oldukça fazladır. 8a'da mühür bulunmaktadır. Mührün içinde "Yünân Muḥārebesi, Zî'l-ka'de 1314" yazmaktadır.

1.5.8. SK, Fethi Sezai Türkmen Yazma Koleksiyonu No.: 56 (Kısaltması FST₂)

Nüsha 99 yapraktır ve 280x190-200x125 mm ölçülerindedir. Yeşil kapaklıdır ve kapağında Mevlevî sikkesi bulunur. Rika hattıyla yazılmıştır. 1a'nın üst tarafında bir tarif yer alır. Yine üst tarafta şu beyit yazmaktadır:

Enîs-i cān edinmek elde bu mecmû'a-i pâki

Hele bir ḡam-güsâr-ı nüktedān bulmaḡ kadar vardır

Şiirin altında "dinle" redifli 5 beyitlik bir gazel yer almaktadır. Onun altında ortasında Karagöz'ün resmedildiği bir perde gazel ve onun altında da gazelin Karagöz'ün seng-i mezarında mahkûk olduğunu belirten bir ifade vardır. 3a'da bulunan Mevlevî sikkesi çıkarılmıştır. Onun altında Vâsıf Efendi'nin mukaddimesi yer alır. Mukaddimenin altında yine "Bende-i Mevlânâ Vâşıf 1309" ibaresini içeren mühür vardır. 4b'de besmelenin üstünde bulunan Mevlevî sikkesi de sökülmüştür. İBB₂'de bulunan 60 şiirden sadece 11 tanesini içermektedir. Müsvedde mahiyetindedir. Karalamalar ve düzeltmeler oldukça fazladır. Mevlânâ hakkındaki methiyeleri bulundurmakla beraber farklı konulardaki şiirleri ve yazıları da içeren karışık bir mecmuadır.

1.5.9. SK, Galata Mevlevihanesi Koleksiyonu No.: 196 (Kısaltması GN)

134 yapraktır ve 290x195-200x123 mm ölçülerindedir. Yeşil bez ciltli olmakla beraber ön ve arka kapakta Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. Rika hattıyla yazılmıştır. İlk sayfada mukaddime vardır ve altında "Bende-i Mevlânâ Vâşıf 1309" ibaresini içeren mühür vardır. 1b'de Mevlevî sikkesi vardır ve ardından besmele ve Şeyh Gâlip'in Mevlânâ redifli şiiri gelmektedir. Redifler kırmızı mürekkeple yazılmış, şairlerin mahlaslarının üzerine kırmızı çizgi çekilmiştir. Sayfaların bazılarında cetvel bulunmamaktadır.

2. MECMÛ‘A-İ MEDÂYİH-İ HZ. MEVLÂNÂ - KISM-I EVVEL’İN TAVSİFİ

2.1. Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’in Tavsifi

Bu nüsha 80 sayfadır ve 19x13 cm ölçüsündedir. Ön ve arka ciltler ebru kaplıdır. İlk sayfada Mevlevî sikkesi bulunmaktadır. Nüshanın sonraki sayfasında Tahir Olgun’un “İfâde-i Tâbi‘ ” başlıklı yazısı yer almaktadır. Tahir Olgun’un sunuş mahiyetindeki yazısından sonra Vâsıf Efendi’nin mukaddimesi, Mevlânâ’ya ve Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celâleddin Efendi’ye yazdığı şiirler ve onların akabinde de Tahir Olgun ve Nazmi Bey’in takrizleri gelmektedir. Mecmua; “İşâr-ı Fevâiyh-i Ma‘neviyye vü Āğâz-ı Medâiyh-i Mevleviyye” ifadesi, besmele ve ardından Şeyh Galip’in Mevlânâ redifli şiiriyle başlamaktadır. Bu nüshada şiirler yazma nüshalardan farklı olarak başlık içermektedir. Şairlerin mahlasları, özel isimler ve bazı özel kavramlar parantez içine alınmıştır. Şiirlerde eksik olan beyitler Tahir Olgun tarafından dipnotta belirtilmiştir. Hem Tahir Olgun’un belirttiği hem de onun tarafından belirtilmeyip çalışma sırasında eksik olduğu tespit edilen beyitler büyük yay ayraç içinde metne dâhil edilmiştir. Şiirlerin bazılarında noktalama işaretleri (nokta ve virgül) kullanılmıştır. Bazı yerlerde harflerin noktaları silik çıkmıştır. Bu eksiklikler yazma nüshalar aracılığıyla giderilmiş ve dipnotta gösterilmiştir. Mecmuanın 24. ve 25. sayfalarında Mevlânâ’nın türbesinin görseli yer almaktadır.

Çalışmanın temelini oluşturan bu nüsha, Tahir Olgun tarafından 11 Eylül 1899’dan itibaren formlar hâlinde neşredilmeye başlanmış ancak eserin ruhsatı iptal edilince neşir faaliyeti son bulmuştur. Yazma nüshalarda şiirler genellikle Mevlânâ, Mevlevî, Mesnevî, semâ‘, ney gibi rediflere göre sıralanmıştır. Tahir Olgun, bu dizilimi esas almıştır ancak neşir faaliyeti yarım kaldığından sadece Mevlânâ ve Mevlevî redifli şiirler basılabilmektedir. Kısım-ı Evvel olarak da adlandırılan bu nüshada 60 şiir bulunmaktadır. Nazmi Bey’in takrizi hariç tüm şiirleri, sadece İBB₁ ve FST₁ yazma nüshaları içermektedir. Bu durumda Tahir Olgun’un mecmuayı neşrederken İBB₁ veya FST₁ nüshalarının birinden faydalanmış olduğu düşünülebilir. İBB₁ ve FST₁ nüshalarında İBB₂’de yer alan 60 şiirden 59 tanesi bulunmaktadır. FST₂ nüshası 60 şiirden 10’unu, GN nüshası 55’ini, İÜ₁ nüshası 52’sini, İÜ₂ nüshası 53’ünü, MK nüshası 47’sini, MM₁ nüshası 45’ini, MM₂ nüshası ise 57’sini içermektedir. Şiirlerin yazma nüshalarda bulundukları varak numaraları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Nüshalarda bulunmayan şiirler (-) işaretiyle belirtilmiştir.

Tablo 1: Mecmû‘a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’deki Şiirlerin Yazma Nüshalarda Bulundukları Varak Numaraları

Şiir No.	Şairin Mahlası	FST ₁	FST ₂	GN	İBB ₁	İÜ ₁	İÜ ₂	MK	MM ₁	MM ₂
1	Vâsıf ¹⁶	138b	57b	-	138b	-	-	-	-	-
2	Vâsıf	6b	58a	-	139b	-	-	-	-	-
3	Tâhir	138a	-	-	139a	-	-	-	-	137b
4	Nazmî	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5	Gâlib	7a	4a /8b	2a	6b	1b	1b	1b	7a	6b
6	Enver	7a-8a	4a-4b 8b-9a ¹⁷	2a-3a	6b-7b	1b-2a	1b-2a	2a-3a	8b-9a	6b-7b
7	Nazîf	8a	5a	3a	7b	2a-2b	2a-2b	1b-2a	7b	7b
8	Lutfî	8a	5a	3a	7b	2b	3a	2a	7b	7b
9	Rızâ	8b	5a-5b	3b	8a	2b	3a	8a	7a	8a
10	Enver	8b	5b	3b	8a	2b-3a	3a	2a	6b	8a
11	Rahmî	8b-9a	5b-6a	3b-4a	8a-8b	5a	3b	5a-5b	2b	8a
12	Senîh	9a-9b	6a ¹⁸	4a-4b	8b-9a	5b-6a	5a	5b-6a	4a-4b	8b-9a
13	Vâsıf ¹⁹	9b-10a	-	4b-5a	9a-9b	5a-5b	4b-5a	5b	4a	9a-9b
14	Rızâ	10a	-	5a	9b	6a	5b	9b-10a	6a	9b
15	Rızâ	10a	-	5a	9b	6a-6b	5b	6b	6a	9b
16	Nâfi	10a-10b	-	5a-5b	9b-10a	6a	5a-5b	6a-6b	4b	9b-10a
17	Tâhir	86b-87a	-	-	89a-89b	-	-	-	-	86b-87a
18	İsmet	10b	-	5b	10a	6b	5b-6a	6b	4b-5a	10a
19	Şinâsî	10b-11a	-	5b-6a	10a-10b	6b-7a	6a	6b-7a	5a-5b	10a-10b
20	Rızâ	11a	-	6a	10b	7a	6a	7b	7a	10b
21	Hayrî	11a-11b	-	6a-6b	10b-11a	4b	4a-4b	-	-	10b-11a
22	Niyâzî	11b	-	6b	11a	4a	2b	7a	6a-6b	11a
23	Mahmûd	12a	-	7a	11b	4a-4b	3b	5a	3b	11b
24	Remzî	12a	-	7b-8a	11b	4b	4a	-	-	11b
25	Erşedî	12b	-	7a	12a	4b-5a	4b	-	-	12a
26	Remzî	12b	-	7b	12a	6b	3b	4a	-	12a
27	Sâkıb	12b-13a	-	8a-8b	12a-12b	7a-7b	6b	7b	5b	12a-12b
28	Adnî	13a	-	8b	12b	3a	4a	-	-	12b
29	Hem-dem	13a	-	8b	12b	3a	10a	1b	8a	12b
30	Celâl	13b	-	8b-9a	13a	3a-3b	9b-10a	3a	8a	13a
31	Hüsrev	13b-14a	-	9a	13a-13b	3b	9a-9b	3a-3b	7b	13a-13b
32	Niyâzî	14a	-	9b	13b	3b-4a	10b	9b	11b	13b
33	Hakkı	14a-14b	-	9b	13b-14a	7b-8a	7a	8a-8b	9b	13b-14a

¹⁶ 1 ve 2 numaralı şiir, mecmuanın mürettibi olan Vâsıf’a aittir.

¹⁷ Şiir, hem 4a-4b’de hem de 8b-9a’da bulunmaktadır. 8b-9a’da bulunan şiirin 19-25. beyitlerinin ikinci mısraları ve son beş beyti yazılmamıştır.

¹⁸ Beş beyit eksiktir.

¹⁹ Bu şiir Enderunlu Vâsıf’a aittir.

Tablo 1 (devam)

Şiir No.	Şairin Mahlası	FST ₁	FST ₂	GN	İBB ₁	İÜ ₁	İÜ ₂	MK	MM ₁	MM ₂
34	Şemî	14b	-	10a	14a	8a	7a	8b	9b	14a
35	Rızâ	14b	-	10a	14a	-	7b	4b-5a	10a	14a
36	Nâfi	14b-15a	-	10a-10b	14a-14b	8b	7b-8a	5a	10a-10b	14a-14b
37	Nâbî	15a-15b	-	10b-11a	14b-15a	8b-9a	8a-8b	4a-4b	8b-9a	14b-15a
38	Nâfi	15b	-	11a	15a	9a-9b	8b	4a	11a-12b	15a
39	Kuddusî	16a	-	11a-11b	15b	9b	9a	3b-4a	9b	15b
40	Âkif	16a-16b	-	11b-12a	15b-16a	8a-9b	7a-7b	8b-9a	7b-8a	15b-16a
41	Remzî	16b	-	7a	16a	-	-	-	-	16a
42	Hakkı	17a	-	12a-12b	16b	10a	10a	9a-9b	9a	16b
43	Zihnî	17a	-	7b	16b	9b	9a	3b	-	16b
44	Şefik	17b	-	12a	17a	7b	6b	8a	5b-6a	17a
45	Şuhûdî	17b	-	12b	17a	10a-10b	10b	9b	12a	17a
46	Şeref	17b-18a	-	12b-13a	17a-17b	10b	11b	10a	5a	17a-17b
47	Avnî	18a	-	13a	17b	10b	11b	10a	12a	17b
48	İzzet	18a-18b	-	13a-13b	17b-18a	10b-11a	12a	10b	12b	17b-18a
49	Kânî	18b	-	13b	18a	11b	12a	10b	12b	18a
50	Samtî	18b-19a	-	13b-14a	18a-19b	11b	10b-11a	-	-	18a-18b
51	Lâ	19a	-	14a	18b	11a	11a-11b	10b	12a	18b
52	Sırrî	19a	-	14a	18b	10b	-	-	-	18b
53	Nutkî	19a-19b	-	14b	19a	11a	11	-	-	19a
54	Dervîş	19b	-	14b	19a	11b-12a	12a	10b-11a	12b	19a
55	Yûsuf	19b	-	14b	19a	12a	12b	11a	13a	19a
56	Hanîf	20a	-	15a	19b	-	12b-13a	11a-11b	13a	19b
57	Pertev	20a	-	15a	19b	12a-12b	13a	11b	13b	19b
58	Şuhûdî	20a-20b	-	15a-15b	19b-20a	12b-13a	13a-13b	11b-12a	13b-14a	19b-20a
59	Enîs	20b-21a	-	15b-16a	20a-20b	12b	13a	11b	13b	20a-20b
60	İsmâil	21a	-	16a	20b	13a	13b	12a	14a	14a

2.2. Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel'de Yer Alan Şairler

Mecmua, ağırlıklı olarak 18. ve 19. yüzyıl arasında yaşamış şairleri içermektedir. Nüshada alfabetik olarak Adnî, Âkif, Avnî, Celâl, Dervîş, Enîs, Enver, Erşedî, Gâlib, Hakkı, Hanîf, Hayrî, Hem-dem, Hüsrev, İsmâil, İsmet, İzzet, Kânî, Kuddûsî, Lutfî, Mahmûd, Nâbî, Nâfi, Nazîf, Nazmî, Niyâzî, Nutkî, Pertev, Rahmî, Remzî (Baba), Remzî (Kayserili Remzi), Remzî (A. Remzi Akyürek), Rızâ, Sâkıb, Samtî, Senîh, Sırrî, Şefik, Şemî, Şeref, Şinâsî, Şuhûdî, Tâhir, Vâsıf, Vâsıf (Enderunlu), Yûsuf ve Zihnî olmak üzere 47 şair bulunmaktadır. Mecmuadaki şairler hakkında kısa bilgiler, alfabetik sıraya göre hazırlanmış aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Hakkında bilgi sahibi olunamayan şairlerin detaylar kısmına “-” işareti konulmuştur. Enîs, Enver, Hem-dem, Hüsrev,

İsmet, Mahmûd, Nutkî, Rızâ, Samtî, Sırrî, Şuhûdî, Yûsuf adlı şairler hakkında bilgi verilirken ise “Osmanlı Şiirinde Mevlânâ Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları”²⁰ isimli kitaptan istifade edilmiştir.

Tablo 2: Mecmû‘a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’deki Şairlerin Alfabetik Tablosu

Mahlası	Ölüm Yılı	Şiir Sayısı	Diğer Detaylar
1. Adnî	1689	1	Adı Recep’tir. 17. yüzyılın Mevlevî şairlerindendir. Serez’de doğmuştur. Serez ve Belgrat Mevlevihanesinde şeyhlik yapmıştır. Divân, Şerh-i Kasâid-i Urfî, Nahl-i Tecellî ve Pend-i Adnî adlı eserleri vardır.
2. Âkif ²¹	1828	1	Adı Hasan’dır. 19. yüzyılın Mevlevî şairlerindendir. Selânikli Ali Ağa’nın oğludur. Kâtiptir. Bazı şiirlerinde Müştâk mahlasını kullanmıştır. Divan’ı vardır.
3. Avnî	1883	1	Adı Hüseyin’dır. Yenişehirlidir. 19. yüzyılın Mevlevî şairlerindendir. Divân, Ateş-kede, Mirât-i Cünûn, Ab-nâme adlı eserleri vardır.
4. Celâl ²²	1946	1	Adı Ahmet’tir. Mevlevî’dir. Babası Gelibolu ve Kahire Mevlevihanelerinde şeyhlik yapmış Hüseyin Azmî Dede’dır. Galata Mevlevihanesinin son şeyhidir. Milli Kütüphane’de istinsah edilmiş “Şiir Defteri” adıyla kayıtlı bir divançesi vardır.
5. Derviş	-	1	-
6. Enîs	1734	1	Adı Recep’tir. 18. yüzyılın Mevlevî şairlerindendir. Edirnelidir. Edirne Mevlevihanesinde şeyhlik yapmıştır. Divan’ı mevcuttur.
7. Enver	19. yy.	2	Adı Ali’dır. Semahane-i Edep adlı eseri vardır.
8. Erşedî	-	1	-
9. Gâlib	1799	1	Asıl adı Muhammet’tir. Esad mahlasını da kullanmıştır. Divan’ı, Şerh-i Cezîre-i Mesnevî ve Hüs ü Aşk isimli eserleri vardır.
10. Hakkı	1896	2	Adı Hasan Hakkı’dır. Mevlevî bir şairdir. İşkodralı Vezir Mustafa Şerîf Paşa’nın oğludur. Kaymakamlık, mutasarrıflık, valilik gibi memuriyetlerde bulunmuştur.
11. Hanîf	1775	1	Adı İbrahim’dır. Üskübî sıfatıyla anılan Bağdat Defterdarı Mustafa Bey’in oğludur. Divan’ı ve çeşitli eserleri vardır.
12. Hayrî	1789/1790	1	Asıl adı Seyyid Mehmed Hayreddin’dır. Babası Kastamonu Mütessellimi adıyla anılan Seyyid Yahya Ağa’dır.
13. Hem-dem	1859	1	Adı Sait’tir. Mevlânâ soyundandır. Babası Hacı Mehmet Çelebi’dır. Kendisi de babası gibi Konya Mevlânâ Dergâhı’nda şeyhlik yapmıştır.
14. Hüsrev	1572	1	Bursalıdır. Konya Mevlevihanesinde şeyhlik yapmıştır.
15. İsmail	-	1	-
16. İsmet	1667	1	Adı Mahmud Raif’tir. İstanbul’da doğmuştur. Adı ve mahlası unutulmuş Kalem mahlasıyla bilinmiştir.
17. İzzet	1829	1	Adı Mehmet İzzet’tir. Mevlevî’dir. Keçeci-zâde İzzet Molla diye anılır. Üretken bir şairdir. İki divanı ve birçok eseri bulunmaktadır.
18. Kânî	1792	1	Adı Ebubekir’dır. Tokatlıdır. Mevlevî’dir. Divân’ı ve çeşitli eserleri vardır.
19. Kuddûsî	1849	1	Adı Ahmet’tir. Niğde’nin Bor ilçesinde doğmuştur. Kadirî tarikatı şeyhidir. Divan’ı, Pend-nâme-i Kuddûsî adlı eserleri bulunmaktadır.

²⁰ Bk. Mermer vd., a.g.e., s. 37, 39, 41-44.

²¹ Mecmuada şiirin başlığında Akif Paşa yazmaktadır ancak şiir, Selânikli Hasan Akif’e aittir. Habib Türkoğlu tarafından hazırlanan tezde ve *Osmanlı Şiirinde Mevlânâ ve Mevlevîlik Unsurları* adlı kitapta da şiir, Akif Paşa’ya isnat edilmiştir. Bk. Türkoğlu, a.g.e., s.71; Mermer vd., a.g.e., s. 35.

²² Habib Türkoğlu tarafından hazırlanan tezde Ahmet Celal’in şiiri, Ahmet Azmi Efendi’ye (öl.1821) isnat edilmiştir. Bk. Türkoğlu, a.g.e., s. 57.

Tablo 2 (devam)

Mahlası	Ölüm Yılı	Şiir Sayısı	Diğer Detaylar
20. Lutfî	1907	1	Adı Ahmet'tir. Vak'anüvis'tir. Divânçe-i Vak'anüvis Ahmed Lutfî, Târih-i Lutfî ve Tefhimü'l-Muallim adlı eserleri vardır.
21. Mahmûd	-	1	Konya Mevlânâ Dergâhı'nda Mesnevihanlık yapmıştır.
22. Nâbî	1712	1	Adı Yusuf'tur. Urfalıdır. Türkçe Divan'ı, Farsça Divançesi ve Hayriyye adlı eserleri ünlüdür.
23. Nâfî ²³	1891	3	Adı Abdünnafi İffet Efendi'dir. Kadirî tarikatına mensuptur. Mevlevî muhibbidir. Divan-ı Eş'âr başta olmak üzere pek çok eseri vardır.
24. Nazîf	1861	1	Adı Hasan'dır. Yenişehirlidir. Yenikapı ve Beşiktaş Mevlevihanelerinde şeyhlik yapmıştır. Divançesi vardır.
25. Nazmî ²⁴	20. yy.	1	Tahir'in Olgun'un arkadaşıdır. Bâb-ı Ser-'askerî Muhasebât Dairesinde memurdur.
26. Niyâzî ²⁵	1872	2	Adı Mehmet'tir. Afyonkarahisarlıdır. Medreselerde hocalık yapmıştır. Divançesi vardır.
27. Nutkî	1804	1	Adı Ali'dir. Yenikapı Mevlevihanesi'nde şeyhlik yapmıştır. Musiki-şinas ve şairdir.
28. Pertev	1807-1808	1	Adı Muhammet'tir. Muvakkit-zade lakabıyla tanınmıştır. Pertev mahlasını Hoca Neşet'ten almıştır. Mevlânâ muhibbidir. Divan'ı, Şerh-i Yek-Beyt-i Süleyman Neşet isimli eserleri vardır.
29. Rahmî	1752	1	Adı Mustafa'dır. Kırımlıdır. Divan'ı ve Sefaretnâme-i İran adlı eserleri vardır.
30. Remzî	-	1	-
31. Remzî	1944	1	Adı Ahmet Remzi Akyürek'tir. Babası Kayseri Mevlevihânesinde şeyhlik yapmış Süleyman Ataullah Efendi'dir. Tahir Olgun ile dosttur. Şeyh Mehmet Celâleddin'e intisap etmiştir. Divan'ı ve birçok eseri vardır.
32. Remzî	-	1	-
33. Rızâ	1905	5	Bursalıdır. Hilye-i Mevlânâ, Meslek-name-i Hümayun ve Kartal-name isimli eserleri mevcuttur.
34. Sâkib	1735	1	Adı Mustafa'dır. İzmirlidir. Kütahya Mevlevihanesi'nde şeyhlik yapmıştır. Divan'ı ve Sefîne-i Nefise-i Mevleviyyân adlı eseri vardır.
35. Samtî	1630	1	Konyalıdır. Konya Mevlevihanesinde yetişmiştir. Türkçe ve Farsça şiirleri vardır.
36. Senîh	1900	1	Adı Süleyman'dır. Bursalıdır. Mevlevî'dir. Divan'ı, Mersiye-i Şerif, Vakıâ-yı Kerbelâ Mukaddemesi adlı eserleri vardır.
37. Sırrî	1750	1	Adı Abdülbaki'dir. İstanbulludur. Galata Mevlevihanesi şeyhlerindendir.
38. Şefîk	1871	1	Adı Mehmet'tir. Hanyalıdır. 19. yüzyılın Mevlevî şairlerindendir. Keçezizade İzzet Molla'dan etkilenmiştir. Divançe'si vardır.

²³ Mecmuada Nâfî'nin 3 adet şiiri vardır ancak bunlardan biri AND şeklinde kısaltılan çalışmada yoktur.

²⁴ Habib Türkoğlu'nun tezinde Nazmi Bey'in şiiri, 1700'de vefat etmiş Şeyh Mehmet Nazmi Efendi'ye isnat edilmiştir. Bk. Türkoğlu, a.g.e., s. 24. Mecmuada şiiri olan Nazmi Bey ise Tahir Olgun'un arkadaşıdır ve onun Mirât-ı Hz. Mevlânâ adlı eserine de takriz yazmıştır. Tahir Olgun bu takrizin başlığında Nazmi Bey için şu ifadeleri kullanmıştır: "Bâb-ı Vâlâ-yı Ser-'Askerî Muhasebât Dâ'iresi İkinci Şu'besi Mütahayyızân Hulefâsından Serverî-i Zamân Şâ'ir-i Şîrîn-Zebân 'İzzetli Nazmî Beg Efendi Birâderimizin Takrîz-i 'Âlileridir" Bk. Tahirü'l-Mevlevî. Mir'ât-ı Mevlânâ, Ragıp Paşa Kütüphanesi, Arşiv No.: 2485, s. 27. Yaşadıkları yüzyıl itibarıyla tezde adı geçen kişi ile mecmuadaki Nazmi Bey'in aynı kişi olması mümkün değildir. Ayrıca BOA'da yaptığımız araştırmada Nazmi Bey'in 30 Ocak 1902'de iyi hizmetlerinden ötürü taltif aldığı gösteren ve şu ifadeleri içeren bir belge bulunmuştur: "...müsâbaka imtihânında birinciliği ikrâz eden Bâb-ı Vâlâ-yı Ser-'askerî muhasebât dâ'iresi birinci şu'besi hulefâsından Nazmî Efendi'nin hâ'iz olduğu şâliğe rütbesinin bir derece terfî'i şüretiyle taltifleri iş'âr kılınmasıyla emr ü fermân hâzret-i veliyyü'l-emrîndir." (BOA, DH. MKT: 2585-31/Ek 9)

²⁵ Mecmuada bulunan iki şiirinden biri divançesinde yoktur. Bk. Tunç, Tülay (2018), Niyâzî Divançesi, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tablo 2 (devam)

Mahlası	Ölüm Yılı	Şiir Sayısı	Diğer Detaylar
39. Şemî	1839	1	Adı Ahmet'tir. Konyalıdır. Helvacılık yapmıştır. Mevlevî'dir ancak Bektaşî tarzı şiirleri de mevcuttur. Divan'ı vardır.
40. Şeref	1861	1	Mehmet Nebil Bey'in kızıdır. Mevlevî muhibbidir. Divan'ı vardır.
41. Şinâsî	1702	1	Adı Mehmet'tir. Rûz-nâme-i-zâde Mehmet Çelebi adıyla anılır. İstanbulludur. Küçük Hünkâr lakabıyla tanınmıştır.
42. Şuhûdî	1591	2	Muğla Mevlevihanesinde şeyhlik yapmıştır. Şahidî İbrahim Dede'nin oğludur.
43. Tâhir	1951	2	Asıl adı Mehmet Tahir'dir. Tahirü'l-Mevlevî olarak anılır. Soyadı kanunundan sonra Olgun soyadını almıştır. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celâleddin'e intisap etmiştir. Divan'ı, Mirât-ı Hz. Mevlânâ'sı ve muhtelif konularda pek çok eseri vardır.
44. Vâsîf	1824	1	Adı Osman'dır. Enderunlu Vâsîf olarak bilinir. Divan'ı vardır.
45. Vâsîf	1905	2	Mecmuanın mürettibi olan Vâsîf Efendi'dir. Mevlevî dervişidir. Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmet Celâleddin Dede'ye intisap etmiştir. Gümrük İdaresi kâtibidir. Medâyh-i Hz. Mevlânâ adlı mecmuanın sahibidir.
46. Yûsuf	1546	1	Adı Yusuf Sinaneddin'dir. Edirne Mevlevihanesi'nde şeyhlik yapmıştır.
47. Zihni ²⁶	1859	1	Adı Ahmet Emin'dir. Bayburtludur. Divan'ı, Hikâye-i Garîbe ve Sergüzeşt-nâme adlı eserleri vardır.

2.3. Mecmû'a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel'de Kullanılan Aruz Kalıpları

Bu nüshada yer alan 60 şiirin tamamı aruz vezniyle yazılmıştır. Beş farklı aruz kalıbının kullanıldığı nüshada en sık kullanılan kalıp *Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün* kalıbı; en az kullanılan kalıp ise *Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün* kalıbıdır. Nüshada kullanılmış aruz kalıpları ile sayıları şu tabloda gösterilmiştir:

Tablo 3: Mecmû'a-i Medâyh-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel'de Kullanılan Aruz Kalıpları ve Sayıları

	Aruz Kalıbı	Sayısı
1)	Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün	19
2)	Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün	18
3)	Mef'ülü / Mefâ'ilün / Mef'ülü / Mefâ'ilün	15
4)	Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilâtün / Fe'ilün	5
5)	Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilâtün / Fâ'ilün	3

²⁶ Tahir Olgun'un Zihni-i Kilisi başlığı altında verdiği şiir, Bayburtlu Zihni'ye aittir. Şiir; bazı çalışmalarda Salih Zihni Dede'ye ve Kilisli Zihni'ye isnat edilmiştir. Bk. Mermer vd., a.g.e., s. 44; Türkoğlu, a.g.e., s. 74.

İKİNCİ BÖLÜM

3. METİN

3.1. Metnin Kurulumunda Takip Edilen Esaslar

1. Mecmuadaki şiirlerin bulundukları sayfa numaraları, transkripsiyonlu metinde sayfanın solunda köşeli ayraç “[]” içinde gösterilmiş, her şiire ve beyte numara verilmiştir.
2. Mecmua metninde Tahir Olgun’a ait olan dipnotlar, TD kısaltmasıyla yine dipnotta gösterilmiştir.
3. Şairlerin mahlasları kalın punto ile yazılmıştır.
4. Beyitlerle ilgili dipnotta yapılan açıklamalarda birinci mısra a, ikinci mısra b şeklinde gösterilmiştir.
5. Mecmua metni hem el yazması nüshalarıyla hem de ulaşılan yayınlar, divanlar ve tezlerle mukayese edilmiş ve tespit edilen farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.
6. Metinde eksik olan beyitler diğer nüshalar ve yayınlar vasıtasıyla tamamlanmış ve eklenen beyitler büyük çift yay ayraç “{ }” içinde verilmiştir.
7. Köşeli parantez “[]” metinde eksik olan ek veya sözcükleri göstermek için kullanılmıştır.
8. Nüsha farkları dipnotta gösterilirken önce ana metindeki hâli belirtilmiş, iki nokta (:) işaretinden sonra karşılaştırıldığı nüsha ve yayınlardaki biçimi gösterilmiş; ilgili nüsha ve yayınların kısaltması verilmiştir: lā-tuḥṣā: lā-yuḥṣā İBB₁, MM₂ gibi.
9. Şiirlerde geçen özel adların ve bazı özel kavramların ilk harfleri büyük yazılmış ve özel isimlere gelen ekler kesme işaretiyle ayrılmıştır.
10. Mecmuada mahlaslar, bazı kavramlar ve özel isimler parantez içine alınmıştır. Metinde ise parantez içine alınmamış; özel isim ve kavramlar italik yazılmıştır.
11. Baskıda yer alan noktalama işaretleri metinde gösterilmemiştir.
12. Metinde yer alan bazı sözcükler aslında şeddeliyken vezin gereği hafifletilerek bazıları da şeddelendirilerek okunmuştur: tennûre (tenûre), yemm (yem); iki (ikki), kere (kerre) gibi.

13. Baskıdan kaynaklanan imla hataları metnin yazma nüshalarından takip edilerek düzeltilmiştir: dīhīm (dīhim), maḥzen (maḥzen) gibi.
14. Mecmuada yer alan şiirlerin önemli bir bölümü 19. yüzyıla ait olduğu için transkripsiyon yapılırken çoğu yerde günümüz imlasına uyulmuştur.
15. Yer bildiren ekler ile kelimeye benzerlik anlamı katan edatlar, tüm ön ve son ekler çizgiyle ayrılarak yazılmıştır: der-gâh; şem-veş; nâ-çâr; gayret-ver vs. gibi.
16. Vezin icabı gerçekleşen hece düşmeleri kesme işareti ile gösterilmiştir: k'olam (ki olam) v'ey (ve ey) gibi.

3.2. Transkripsiyon Alfabeti

Mecmû'a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel'de kullanılan transkripsiyon işaretleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 4: Transkripsiyon Alfabeti

ا, أ	a, e	د	d	ع	‘
آ, ا	ā	ذ	z	غ	ğ
ء	’	ر	r	ف	f
ب	b	ز	z	ق	ķ
پ	p	ژ	j	ك	k, g, ñ
ت	t	س	s	ل	l
ث	ṣ	ش	ş	م	m
ج	c	ص	ş	ن	n
چ	ç	ض	z, ḍ	و	v, u, ü, ū, o, ö
ح	h	ط	ṭ	ه	h, a, e
خ	ḥ	ظ	ẓ	ی	y, ı, i, î
vāv-ı ma‘dûle					˘

3.3. Mecmû‘a-i Medâiyih-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel’in Transkripsiyonlu Metni

[2]

İFÂDE-İ TÂBİ‘:

Tahmîd-i ilâhî vü taşlîye-i risâlet-penâh ile tarzîye-i âl ü aşhâb-ı güzîn ü ifâ-yı du‘â-yı emîrû‘l-mü‘mininden soñra ‘arz olunur ki:

Tâhir Dede Kütübhânesi nâmiyla Bâyezîd’de tramvây yolunda te’sîs etmiş olduğum kütübhâne-i ‘âcizânem ahîren Bâb-ı ‘Âlî civârında Cemâl Efendi Matba‘ası ittişâlindeki dükkâna nakledilmiştir. Şimdiye kadar neşrettigimiz *Mir’ât-ı Hâzret-i Mevlânâ* vü *Manzûme-i Mi‘râc* ‘ünvânlı eserlerin delâletiyle anlaşılacağı üzere kütübhânemizce nefâset-i tab‘a dikkatle berâber ehveniyet nazar-ı mütâlâ‘aya alınmaktadır. Binâ‘enaleyh lutf-ı İlâhî’ye istinâden tab‘ u temsiline cesâret etdigimiz şu eser-i mübârekde dañi bu mütâlâ‘a gözedilmiştir ki on altı şahîfeden ‘ibâret bir nüshası yigirmi paraya verilecek ve 20 formasına Der-sa‘âdet için 5 vilâyât için 8 gürüş

[3]

bedel ile abone yazılacaktır. Câmî‘-i kitâb Vâsıf Efendi’niñ bu uğurda birçok fedâkârlıklar ihtiyârıyla Mekke, Medîne, Mısır ve Anadolı’nun ekşer mevâki‘ni tolaşarak on, on beş senede meydâna getirebildiği ve tâbi‘ fakîriñ dañi birçok müddetler ‘alâ kadri‘l-istiñâ‘a tashîhine şarf-ı gayret eylediği düşünülecek ve kâğıdınıñ leñâfet ve nefâseti görülecek olursa tabi‘îdir ki vaz‘ etdigimiz fî‘ât pek ehven görünür.

Kitâbımız ‘ale‘t-tahmîn yüz formaya takarrüb veyahüd tecâvüz edecektir. Böyle bir eser-i cesîmiñ defa‘aten tab‘ı müşgil olacağından cüz‘ cüz‘ neşri tensîb edilmiştir. Şimdilik yalnız pazartesi günleri birer cüz‘ neşredilecek ve inşâ‘allâh râğbet-i kıri‘îne mazhar olduğu tañdîrde haftada iki, üç nüshaya kadar tevzi‘ ile bir ân evvel ikmâline çalışılacaktır. Müsebbib-i hañîkî her şey’iñ husûlünü esbâba menûñ kıldığından ve şu husûşda tevfiğ-i ilâhî kıri‘iñ-i kirâm hâzarâtınıñ râğbetleriyle tezâhür edeceğinden,

Ma‘rifet iltifâta tâbi‘dir

Müşterisiz meta‘ zâyî‘dir

[4]

hañîkatine vâkıf olan erbâb-ı mu‘âfiñ kitâbımız hañkında ibrâz-ı teveccühle muvaffakiyyet-i neşriyyemize mu‘âvenet buyurmaları temennî olunur. Bâkî ve minallâhi‘t-tevfîğ

Tâhir Dede Kütübhânesi Şâhibi

Tâhirü‘l- Mevlevî

[5]

MUKADDİME²⁷

Ba‘de Edā‘-i Mā Vecebe ‘Aleynā

Sultānū‘l-evliyā senedū‘l-aşfiyā seyyidū‘l-‘aşîkîn mefharū‘l-‘arîfîn Mevlânâ Muhammed Celālū‘l-Haqq ve‘l-millet ve‘d-dîn kuddise sirruhū‘l-mubîn²⁸ efendimiz hazretlerinin *Kaṅgī ‘āşîkdır ki o kim Mevlā’sı Mevlânâ değil fehvāsı üzere âteş-i ‘aşkıyla sūzān olan bendegān u dervīşānının ‘alā kadri‘t-tevfîk ol pîr-i münîr-i dest-gîrîñ şān-ı ‘ālîlerinde inşād ü icād eyledikleri medāyih-i belîgayı ihvān-ı tarîkat-ı ‘ālîyyemize bir yâdigâr-ı muhibbâne olmak üzere hâk-i pây-i Mevlevîyân dervîş-i Vâşîf-ı pür-‘işyân işbu kitâb-ı şerîfi cem‘ ü tertîb eylemiştir. ‘Uşşâk-ı Mevlevî vü sâlikân-ı rāh-ı ma‘nevîniñ müşâdif-i nazar-ı kîmyâ eserleri oldukça bu fakîri du‘â-yı hayr ile yâd buyurmaları mütemennâdır. ve minallâhi‘t-tevfîk*

[6]

1

Cenâb-ı Pîr-i Dest-gîr-i Kuddise Sirruhū‘l-Kadîr Efendimiz Hazretlerinden İstimdād-ı Hâkîrānemdir:²⁹

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

1. Söylemem hiç kimseye sînemdeki esrârımı
Zâhidâ bilmezsin ancak dildeki efkârımı
(*Ey zahit! Gönüldeki endişelerimi bilmezsin zira kalbimdeki sırlarımı hiç kimseye söylemem.*)
2. ‘Aşk-ı Mevlânâ beni ol rütbe ser-mest etdi kim
Hayretimden anılamam rûz u şeb ü eşhârımı
(*Mevlânâ aşkı beni öyle sarhoş etti ki hayretimden günümü, gecemi ve sabahlarımı anlamam.*)

²⁷ Mukaddime, GN nüshasında kısmen; MM₁ nüshasında tamamen farklıdır: Sultānū‘l-evliyā senedū‘l-aşfiyā seyyidū‘l-‘aşîkîn mefharū‘l-‘arîfîn Mevlânâ Muhammed Celālū‘l-Haqq ve‘l-millet ve‘d-dîn kuddise sirruhū‘l-mubîn efendimiz hazretlerinin Kaṅgī ‘āşîkdır o kim Mevlā’sı Mevlânâ değil fehvāsı üzere âteş-i ‘aşkıyla sūzān olan bendegān u dervīşānının ‘alā kadri‘t-tevfîk ol pîr-i münîr-i dest-gîrîñ şān-ı ‘ālîlerinde inşād ü icād eyledikleri medāyih-i belîgayı ihvān-ı tarîkat-ı ‘ālîyyemize bir yâdigâr-ı muhibbâne olmak üzere hâk-i pây-i Mevlevîyân dervîş-i Vâşîf pür-‘işyân işbu kitâb-ı şerîfi cem‘ ü tertîb ile ‘aşîkân-ı rāh-ı Hudâ olan ihvān-ı dînine ihdâ eylemiştir. ‘Uşşâk-ı Mevlevî ve sâlikân-ı rāh-ı ma‘nevîniñ müşâdif-i nazar-ı kîmyâ eserleri oldukça bu fakîri du‘â-yı hayr ile yâd buyurmaları mütemennâdır. ve minallâhi‘t-tevfîk GN; Bir yâdigâr-ı dervīşâne olmak üzere âşâr-ı selefden minkâr-ı kalemimle toplayıp murğ-ı cāna hayât-ı sermedî bildiğim sultānū‘l-evliyā senedū‘l-aşfiyā burhānū‘l-etkîyâ hazret-i Mevlânâ Muhammed Celālū‘l-Haqq ve‘l-millet ve‘d-dîn kaddesa‘llāhu sirruhū‘l-yakîn efendimiz hazretlerinin medāyihini şâmil-i ebyât-ı letâfet-âyât bir mecmû‘a-i maḥşûşa şekline konulmuştur. Nigâh-endâz-ı iltifât olan ihvān-ı bâ-şafâ bu fakîri bir du‘â-yı hayr ile yâd buyurmaları niyâzımdır. ve minallâhi‘t-tevfîk MM₁.

²⁸ kuddise sirruhū‘l-mubîn: kaddes‘allāhu sirruhū‘l-mubîn FST₁, FST₂, İBB₁, İÜ₁, İÜ₂, MK, MM₂.

²⁹ Başlık: Sultānū‘l-‘Arîfîn-i Rûzgār u Vâriş-i Ekmel-i Ahmed-i Muhtâr A‘nî Hazret-i Hudâvendigâr Mevlânâ Muhammed Celālū‘d-dîn Rûmî Kaddesa‘llāhu Sirruhū‘l-‘Âlî Efendimiz Hazretlerinden İstimdād-ı Hâkîrānemdir FST₁; Sultānū‘l-‘Arîfîn-i Rûzgār u Muktedâ-yı Dîn Ahmed-i Muhtâr A‘nî Monlâ Hudâvendigâr Mevlânâ Muhammed Celālū‘d-dîn Rûmî Kaddesa‘llāhu Sirruhū‘l-‘Âlî Efendimiz Hazretlerinden Berây-ı İstimdād-ı Niyâz-ı Hâkîrānemdir FST₂; Cenâb-ı Pîr Kuddise Sirruhū‘l-Kadîr Efendimiz Hazretlerinden İstimdād-ı Hâkîrānemdir İBB₁.

3. Bir dakîka olmadım ben zîkr ü fikrinden berî
Çok zamân hasret çekerdim görmege dil-dârımı
(Onu anmaktan ve düşünmekten bir an bile geri durmadım. Sevgilimi görmek için çok zamandır hasret çekerdim.)
4. İkki kerre hâkine yüz sürmek olmuşdur naşîb
Hamd edip Allâh’a buldum gâye-i ezkârımı
(Toprağına yüz sürmek iki kere nasip olmuştur. Allah’a hamdederek zikirlerimin amacına ulaştım.)
5. Vaşf-ı pâkin toplayıp mecmu ‘a tertîb eyledim
‘Aşkî ile cem’ edip bu gülşen-i ezhârımı
(Onun aşkıyla bu çiçekli gül bahçemi ve onun mübarek vasıflarını toplayıp birleştirerek mecmua tertip ettim.)
6. Nûr-ı Hakk’ sîñ ey Celâlû’d-dîn-i Mevlânâ-yı Rûm
Rû-siyâhım eyle imhâ zelle-i bisyârımı
(Ey Anadolulu Mevlânâ Celâleddîn, Hak nurusun! Ben kara yüzlüyüm, günahlarımı nurunla yok et.)
7. Havf ü hüzn olmaz buyurdu evliyâ şânında Hakk
Âyet-i Lâ Havf için güş eyle âh u zârımı³⁴
(Hak, evliya şânında korku ve hüzn olmaz diye buyurdu. La Havf ayeti için ahımı ve inlemelerimi dinle!)
8. Çokdur ‘işyânım amân çünkim ağardı mû-yı ser
Artık ıslâh eyle sen bu nefsi-pür-eşrârımı
(İsyanım çoktur çünkü saçım ağardı, yardım et. Bu kötülük dolu nefsimi artık ıslah et.)
9. Şems-i Tebrîz ‘aşkına pîrim niyâzım kıl kabûl
Bendedir Vâşîf saña ‘afv eyle gel evzârımı
(Pirim, Tebrizli Şems’in aşkına yakarışımı kabul et. Vâşîf sana köledir; gel tüm günahlarımı affet.)

[7]

2

^{3b} dil-dârımı: hûnkârımı FST₁, FST₂, İBB₁.

^{6b} zelle: zelle. Kelime, ze (z) ile yazılmalıyken zel (z) ile yazılmıştır. Yazma nüshalarda da bu harflerin imlası tutarsızdır.

^{7a} Havf ü hüzn olmaz buyurdu evliyâ şânında Hakk: Hakk buyurdu şân-ı ehlu’llah için ey dest-gîr FST₂.

^{7b} Âyet-i Lâ Havf için güş eyle: Havf ü hüzn olmaz seniñçün diñle FST₂.

³² Lâ Havf, Yûnus Sûresi, 62. Ayette geçmektedir: “Bilesiniz ki Allah’ın dostlarına asla korku yoktur, üzüntü de çekmeyeceklerdir.”

Yeñikapı Mevlevî-hānesi Post-nişini ‘Azîz ü Mürşidim Reşâdetli Faziletli Muḥammed Celālû’d-dîn Dede Efendi Ḥazretleri Ḥaḳḳında Medḥiyye-i Ḥaḳîrānemdir:³⁵

Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilātün / Fā‘ilün

1. Sālîkāna pîşvâdır şeyḥ Celāl-i Mevlevî
Râh-ı ‘aşka muḳtedâdır şeyḥ Celāl-i Mevlevî
(Şeyḥ Mevlevî Celâl; saliklere önder, aşk yoluna kumandandır.)
2. Himmet-i ḳudsiyyesinden mürde-dil bulur ḥayât
Mâlik-i kenz-i ğinâdır şeyḥ Celāl-i Mevlevî
(Kutsal yardımı sayesinde ölü gönül hayat bulur. Şeyḥ Mevlevî Celâl, kanaat hazinesinin sahibidir.)
3. Vâris-i şâhib-reşâd ḥazret-i Mollâ Celâl
Reh-ber-i sūy-ı hüdâdır şeyḥ Celāl-i Mevlevî
(Şeyḥ Mevlevî Celâl, Molla Celâl hazretlerinin doğru yolunun mirasçısı ve hidayet yolunun kılavuzudur.)
4. Meşnevî ḥallinde ekmel mürşid-i ‘arîfdır ol
Şâriḥ-i ḳuds-i edâdır şeyḥ Celâl-i Mevlevî
(O; Mesnevî’nin çözümünde kusursuzdur, arifin mürşididir. Şeyḥ Mevlevî Celâl, kutsal edanın açıklayıcısıdır.)
5. Müstefîd etmekdedir taḳrîri erbâb-ı dili
Şeyḥ ü şâbba mültecâdır şeyḥ Celâl-i Mevlevî
(Anlatışı, gönül erbabına fayda sağlamaktadır. Şeyḥ Mevlevî Celâl, yaşlıya ve gence sığınaktır.)
6. Vâḳıf-ı esrâr-ı Mevlânâ kemâl-i şems-i dîn
Âfitâb-ı pür-ziyâdır şeyḥ Celâl-i Mevlevî

³⁵ Başlık: Yeñikapı Mevlevî-hānesi Post-nişini ‘Azîz ü Mürşidim Reşâdetli Muḥammed Celālû’d-dîn Dede Efendi Ḥaḳḳında Medḥiyye-i ‘Acizānemdir FST₁; Mensûbiyetiyle Müfteḥir Bulunduğum Yeñikapı Mevlevî-hānesi Post-nişini Mürşid-i ‘Azîzim Reşâdetli Celālû’d-dîn Dede Efendi Ḥaḳḳında Rişte-i Naẓm-ı Kesîre Etdiğim Medḥiyye-i ‘Acizānemdir FST₂; Yeñikapı Mevlevî-hānesi Post-nişini ‘Azîz ü Mürşidim Muḥammed Celālû’d-dîn Dede Efendi Ḥaḳḳında Medḥiyye-i Faḳîrānemdir İBB₁.

^{1a} pîşvâdır: muḳtedâdır FST₂.

^{1b} muḳtedâdır: pîşvâdır FST₂.

^{3a} Vâris-i şâhib-reşâd ḥazret-i Mollâ Celâl: Ḥaḳḳına dense sezâdır şânî-i Monlâ Celâl FST₂.

^{3b} Reh-ber-i sūy-ı hüdâdır: Meşnevî’ye reh-nümâdır FST₂.

^{4b} ḳuds-i edâdır: pâk-i edâdır FST₂.

^{5a} Müstefîd etmekdedir taḳrîri erbâb-ı dili: Okudup şerḥinden eyler ḥalkı zîrâ müstefîd FST₂.

^{5b} mültecâdır: bâ-şafâdır FST₂.

^{6b} Âfitâb: zâhir olmuş FST₂.

(Din güneşinin kemali ve Mevlânâ sırlarının bilicisidir. Şeyh Mevlevî Celâl, ışık dolu güneştir.)

7. Müstefîz olmaktadır andan edenler intisâb
Feyz-bahş-ı pür-‘atâdır şeyh Celâl-i Mevlevî
(Ona intisap edenler ondan feyiz almaktadırlar. Şeyh Mevlevî Celâl, ihsan dolu feyiz saçandır.)
8. Sâyesinde başıma kondu benim ‘anķā-yı ‘aşk
Evc-i himmetde hümâdır şeyh Celâl-i Mevlevî
(Onun sayesinde aşk ankası benim başıma kondu. Şeyh Mevlevî Celâl, himmet doruğundaki hüma kuşudur.)

[8]

9. Bahş eder Vâşîf hayât-ı nev bu kalb-i mürdeye
‘Îsâ-yı mu‘ciz-nümâdır şeyh Celâl-i Mevlevî
(Vâşîf! Şeyh Mevlevî Celâl, mucize gösteren İsa’dır. Bu ölü kalbe yeni hayat bahşeder.)

3

Mensübîn-i Tarîkat-ı Celâliyye-i Mevleviyye vü ‘Urefâ-yı Sühan-verân Şiddîkiyye-i Evleviyyeden Hacı Tâhir Dede Efendi’niñ Tariḥ u Takrîz-i ‘Arifâneleridir:⁴⁸

Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilâtün / Fâ‘ilün

1. Bârekallâh ey muḳaddes kil-k-i Vâşîf âferîn
Oldu minnet-dâr-ı sa‘yiñ zümre-i ehl-i yaḳîn
(Ey Vâşîf’in muḳaddes kalemi maşallah, sana âferin! Kesin ve doğru bilgiye sahip olan zümre, senin emeğine minnettar oldu.)
2. Şanıña tevķîr için kerrûbiyân etsin seni
Dest-i ḳudret ‘izz ile ta‘lîḳ-i ‘arş-ı ber-terîn
(En büyük melekler şanımlı ululasın diye kudret eli, yücelikle seni en yüksek arşa assın.)
3. Eylesin feyz-i midâd-ıñla yed-i meşşât-ı gayb
Cennet içre tütîyâ-bahşâ-yı çeşm-i hür-i ‘ayn

^{7a} Müstefîz olmaktadır andan edenler intisâb: Her kim etse intisâb ol zât-ı pâke şüphesiz FST₂.

^{8b} Evc-i himmetde: Himmetiyle bir FST₂.

^{9a} Bahş eder Vâşîf hayât-ı nev bu kalb-i mürdeye: Bendegânından bu aḳḳar Vâşîf-ı pejmürde-dil FST₂.

^{9b} ‘Îsâ-yı mu‘ciz-nümâdır: ‘Âcizâne bir recâdır FST₂.

⁴⁸ Başlık: Yeñikapı Mevlevî-hânesi Dedegânından Tarîkatlı Tâhir Dede Efendi’niñ İnşâd Etdiği Târîḥ-i Güherdir FST₁; Mensûbiyyetiyle Müfteḥir Bulunduğum Yeñikapı Mevlevî-hânesi Dedegânından Tarîkatlı Tâhir Dede Efendi’niñ İnşâd Etdiği Târîḥ-i Güherdir İBB₁, MM₂.

^{3b} Cennet içre tütîyâ-bahşâ: Gülşen-i aḳdesde kuhl-ârâ MM₂.

(Gaybın tarakçı eli, senin mürekkebinin feyziyle cennetteki en güzel hurilerin gözüne tutya saçsın.)

4. Tâlib-i reşhañ olursa çok mu Hızır-ı zinde-dil
Etdiñ icrâ teşnegân-ı ‘aşka bir mâ’-i mu‘în
(Aşkın susamışlarına bir yardım suyu akıttın. Gönlü diri Hızır, senin sızıntının talibi olsa çok mu?)

5. Hâbbezâ mâ’ü’l-hayât-ı cân-fezâ vü dil-güşâ
Nüşha-i evşâf-ı Mevlânâ’da olmuşdur mübîn
(Ne hoş! Gönül açan ve ruh artıran hayat suyu, Mevlânâ’nın vasfedildiği nüshada aşikâr olmuştur.)

[9]

6. Nüşha-ı evşâf-ı Mevlânâ ki mişli olmamış
Mevlevî-veş devre âgâz edeli çarh-ı berîn
(Yüce felek, Mevlevî gibi devre başladığından beri Mevlânâ’nın vasfedildiği nüshanın benzeri olmamış.)

7. Bir gülistân-ı ‘alâ kim şevk-ı Mevlânâ ile
Nağme-sâz olmakda birçok şâ‘ir-i sihr-âferîn
(Bir yüce gül bahçesidir ki Mevlânâ’nın şevkiyle sihir yapan birçok şair burada şarkı söylemektedir.)

8. Şâhidi ol meclis-i ‘ayşîñ revân-ı Şâhidi⁵⁰
Hem Şabûhî vü Neşâtî anda sâķî-i güzîn
(Şâhidi’nin ruhu, o zevk meclisinin şahididir. Sabûhî ve Neşâtî ise orada seçkin sakidir.)

9. Bezm-gâh-ı ‘ayn-ı cem-i âşıkân kim olmada
Na‘t-ı Mevlânâ ile icrâ-yı âyîn-i bihîn
(Âşıkların toplandığı sultan meclisi, Mevlânâ’nın naati ile çok beğenilen ayini icra etmektedir.)

10. Câmî’-i ğayret-veri Vâşîf Efendi’niñ ede
Hidmet-i ‘ulyâsını maķbûl Rabbü’l-‘âlemin
(Âlemlerin Rabbi, gayretli toplayıcı Vâşîf Efendi’nin yüce hizmetini kabul et!)

11. Hırz-ı cân-ı ‘âşıkân oldukça bu kudsî eşer
Feyz-i Mevlânâ ile olsun dem-â-dem kām-bîn
(Âşıkların canının saklandığı bu kutsal eser, Mevlânâ’nın feyziyle hep bahtiyar olsun.)

⁵⁰ TD: Şâhidî Dede Hâzretlerine telmîhdir.

12. Ben daḥi tebrīk için Ṭāhir ḥitām-ı dil-keşin
Eyledim bir mışra ‘-ı pākīze naḳş-ı cevherīn
(*Ṭāhir! Ben de bu cezbedici eserin bitimini tebrik etmek için, güzel bir mısrayı cevherinle nakşettim.*)
13. Seb ‘a-ı seyyāre reşk-āver olur tāriḥime
Nüşa-i ḳudsiyye-i evşāf-ı Mevle’l- ‘Āşīḳīn
(*Āşıkların Mevla’sının vafedildiği kutsal nüshaya düştüğüm tarihi, yedi gezegen kıskanır.*)

[10]

4

**Bāb-ı Vālā-yı Ser- ‘askerī Muḥāsebat Dā’iresiniñ İkinci Şu ‘besi Müteḥayyizān Hulefāsından
‘İzzetli Naẓmī Beg’iñ Manẓūme-i Takrīziyyeleridir:**

Fe ‘ilātün / Fe ‘ilātün / Fe ‘ilātün / Fe ‘ilün

1. Āferīn kilḳ-i hūner-mend-i muḥbit-perver
Eylediñ bu eşer-i bih-teri çarḥa zīver
(*Aferin, tevazu seven hünlerli kalem! Bu en iyi eseri, âleme süs eyledin.*)
2. Āferīn ḥāme-i vecd-āver-i erbāb-ı kemāl
Ḳıldıñ aşḥāb-ı dili şevḳ u şefāya hem-ser
(*Aferin, kemal erbabını vecde getiren kalem! Gönül sahiplerini, şevke ve safaya arkadaş kıldın.*)
3. Āferīn rind-i Ḥudā Vāşīf-ı pākīze-edā
Oldu āşār-ı maḥabbet ile ḳadriñ ber-ter
(*Aferin, Allah’ın rindi, latif edalı Vâşīf! Değerin, aşkın eserleriyle daha da yükseldi.*)
4. Bārekallāh ne büyük ‘izzet ü devlet ki seniñ
‘Aşḳ-ı Mollā-yı Celāl ḳalbiñi ḳılmış enver
(*Maşallah, ne büyük talih ve şeref! Zira Celāl Molla’nın aşkı, senin kalbini nurlandırmış.*)
5. Öyle mollā-yı fetāvā-yı ḥaḳīḳat ki anıñ
Der-i feyzinde bütün oldu velīler çāker
(*Hakikat fetvalarının öyle bir mollasıdır ki onun feyiz kapısında bütün veliler köle oldu.*)

^{12a} tebrīk için Ṭāhir: tebrīk ü tevrīḥe FST₁, İBB₁, MM₂.

^{13a} Seb ‘a-ı seyyāre reşk-āver olur tāriḥime: Şeş cihāta ḥāme-i zerle yazılmış Ṭāhirā FST₁, İBB₁, MM₂.

6. Öyle bir ‘âşık-ı Mevlâ ki kemâl-i feyzi
Oldu ‘uşşâk-ı İlâhî’ye mu‘în ü yâver
(Öyle bir Mevla aşığı ki feyzinin olgunluğu, Allah âşıklarına yardımcı oldu.)
7. Vaşf-ı pâkinde o hürşîd-i kemâlât eşerin
Yazılan şeyleri tanzîm ile yaptın defter
(O olgunluklar güneşi eserin temiz vashfında, yazılan şeyleri nizama koyarak defter yaptın.)
8. Böyle bir hizmet-i kudsiyyeyi kıldın îfâ
Böyle bir himmet-i ‘âliyyeye olduñ maşdar
(Böyle kutsal bir hizmeti yerine getirdin ve böyle yüce bir himmete kaynak oldun.)

[11]

9. Şübhe yok hâzret-i hünkâr-ı Celâlü’-d-dîn’iñ
Himem ü luţufa elbette olursuñ mazhar
(Şüphesiz yok! Celâleddin hünkârın huzurunda, yardım ve lütuflara elbette mazhar olursun.)
10. Zâtıñı Mevleviyân etse sezâdır tebcîl
Olduñ âşâr-ı celîleñ ile işte mefhar
(Mevlevîler şahsını yüceltse uygundur. İşte, çok yüce eserlerinle övülmeye layık oldun.)
11. Her zamân böyle girân-mâye eserler yazarak
Şân-ı ‘ulviyyetiñi ‘âleme da’im göster
(Her zaman böyle değeri yüksek eserler yazarak yüce şanını âleme daima göster.)
12. Neşr-i âşâr ile tutdukca cihânı sîtuñ
Hâme-i **Nazmî** seni böylece tebrîk eyler
(Eserlerinin neşriyle sesin dünyaya yayıldıkça Nazmî’nin kalemi seni böylece tebrik eder.)

[12]

5

İşâr-ı Fevâyiḥ-i Ma‘neviyye vü Āğâz-ı Medâyiḥ-i Mevleviyye
Bismillāhirrahmanirrahīm⁵³

⁵³ TD: Aşhâb-ı âşârın isimleri eserlerinin üst tarafına yazılmış ve nâzımı ma‘lûm olmayan manzûmâtın bālâsına *Lâ Edri* demek olmak üzere *Lâ* konmuştur.

Şeyh Gâlib⁵⁴

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Görünse her ne taraftan cemâl-i Mevlânâ
Gelir zebânlar ism-i celâl-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın güzel yüzü ne taraftan görünse Mevlânâ'nın yüce ismi dile gelir.)
2. Celâl-i dîn odur Allah hakkı Celle Celâl
Göründü kudret-i Mevlâ mişâl-i Mevlânâ⁵⁵
(Allah Celle Celâlihü hakkı için din yücesi odur. Mevla'nın kudreti, Mevlânâ gibi göründü.)
3. {Maķâm-ı fakra şeh ü taķt-ı salţanatda fakır}
{Tamâm-ı cem'-i şu'undur hışâl-i Mevlânâ}
(Fenâfillâh makamına şahtır ve zenginlik tahtında fakirdir. Mevlânâ'nın güzel huyları, tüm hadiselerin toplamıdır.)
4. Hezâr hej-deh'avâlim semâ'ına hayrân
Ne devr mażharıdır vecd ü hâl-i Mevlânâ⁵⁷
(On sekiz bin âlem semasına hayrandır. Mevlânâ'nın hâli ve kendinden geçişi, nasıl bir devrin mazharıdır?)
5. Yüzünde zâhir anıñ nûr-i pāk-i şemsü'l-aşķ
Gözünde hazret-i Şems'in hayâl-i Mevlânâ
(Şems'in yüzünde aşķ güneşinin temiz nuru zahirdir. Mevlânâ'nın hayali, Şems hazretlerinin gözündedir.)
6. Hülûl u vahdet ü maħv u fenâ beķā şanma
Vişâlden ötedir ittişâl-i Mevlânâ
(Hulul ve vahdet ile yok olma ve fenayı ebedi sanma, Mevlânâ'ya vasıl olmak sevgiliye kavuşmaktan ötedir.)

[13]

7. Hezâr bendesi var da'vî-i Ene'l-Haķķ'da
Sened elindeki ba'z-ı maķâl-ı Mevlânâ

⁵⁴ Başlık: Der-Vaşf-ı Cenâb-ı Şerîf-i Hazret-i Pîr-i Dest-gîr Kaddes'allâhu Sirruhu'l-Âzîz G; Eyzan Der-Medh-i Cenâb-ı Pîr-i Dest-gîr Kuddise Sirruhü'l-Münîr G₁.

⁵⁵ TD: Bir beyit mahzûfdur.

⁵⁶ Hezâr hejdeh: Hezâr secde G; Hezâr-hic-deh G₁.

⁵⁷ On sekiz bin âlemin, hem klasik şiirde hem de Mevlevîlikte önemli bir yeri vardır. Bilgi için bk. Karaköse, Saadet (2016), "Klasik Edebiyatımızda On Sekiz Bin Âlem Mefhumu", *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(2), 687-704.

^{7b} ba'z-ı maķâl: ba'zı maķâl G.

(Ene'l-Hak davasında Mevlânâ'nın sözlerinin parçasını delil olarak elinde bulunduran binlerce kölesi vardır.)

8. Semâ' edip giremez çarha âfitâb daği
Seher-geh eylemese rüy-mâl-i Mevlânâ
(Güneş bile seher vakti Mevlânâ'ya yüz sürmezse dönerek gökyüzüne giremez.)
9. Bu şehre müjde-i feth-i cedîddir **Ğalib**
Yeñikapı'da zühür-ı Kemâl-i Mevlânâ⁶¹
(Galip! Mevlânâ'nın Kemâl'inin Yenikapı'da görünmesi, bu şehre yeni bir fetih müjdesidir.)

6

Enver Efendi

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Beni ser-mest-i vaḥdet eyledi şahbâ-yı Mevlânâ
Dilim leb-rîz-i ḥikmet eyledi sevdâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın şarabı, beni birlik sarhoşu etti. Mevlânâ'nın aşkı, gönlümü hikmetle doldurdu.)
2. Görüp Şems-i cemâl-i pertev-i nûr-ı kemâlâtın
Dil ü cân ile oldum ben hemân şeydâ-yı Mevlânâ
(Olgunluk nurunun parlaklığı olan güzel yüzünde Şems'i görünce kalbimle ve canımla hemen Mevlânâ'ya tutkun oldum.)
3. N'ola devr-i semâ' etsem ḥarîm-i der-gehinde ben
Gönül oldu kemâl-i şevk ile cüyâ-yı Mevlânâ
(Dergâhının haremde dönüp dursam ne olur? Gönül, tam bir şevkle Mevlânâ'yı arayan oldu.)
4. Şeh-i evreng-i dîhîm-i serîr-i kurb-ı izzetdir
Nümâyândır 'ulüvv-i kadr-i 'arş-âsâ-yı Mevlânâ
(Yüceliğe yakın olan makamın tacı ve tahtının padişahıdır. Mevlânâ'nın arşa benzeyen kudretinin yüceliği, aşikârdır.)
5. Fűrüg-ı meh-cemâli pertev-i şems-i ḥaḳîḳatdir
Olur şâmil cihâna himmet-i vâlâ-yı Mevlânâ

^{9a} cedîddir kelimesi İÜ₂'de hatalıdır. Dal harfi (ﺀ) eksik yazılmıştır: cedîdir.

^{9b} zühür: görünmek G, G₁, MM₁.

⁶¹ TD: Yeñikapı Mevlevî-hânesinde evvelâ post-nişîn olan Kemâl Ahmed Dede Hâzretlerine işâretidir.

^{3a} devr-i semâ': devr ü semâ' FST₁, FST₂, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

(Ay gibi parlak olan güzel yüzünün ışığı, hakikat güneşinin ışığıdır. Mevlânâ'nın yüce lütfu, dünyaya yayılır.)

6. Ğubār-ı âsītānı tūtiyādır ehl-i 'irfāna
Devādır çeşm-i cāna ḥāk-i 'anber-sā-yı Mevlānā
(Eşiğinin toprağı, irfan ehline sürmedir. Mevlânâ'nın amber saçan toprağı, can gözüne ılaçtır.)
 7. Şehen-şāh-ı serir-ārā-yı iklīm-i velāyetdir
Verir hayret dile ferr-i ḥired-fersā-yı Mevlānā
(Velayet ülkesinin tahtını süsleyen şahlar şahıdır. Mevlânâ'nın aklı yoran ışığı, gönle şaşkınlık verir.)
 8. Tavāf eyler ḥarīm-i der-gehin kerrūbiyān her dem
Metāf-ı qudsiyāndır merkad-ı 'ulyā-yı Mevlānā
(En büyük melekler, dergâhının haremını daima tavaf eder. Mevlânâ'nın yüce kabri, meleklerin tavaf yeridir.)
 9. Riyāz-ı ma'rifetdir gülsitān-ı ḥalka-i zikri
Meşām-ı cānı mest eyler gül-i būyā-yı Mevlānā
(Zikir halkasının gül bahçesi, marifet bahçesidir. Mevlânâ'nın güzel kokan gülü, can burnunu sarhoş eder.)
 10. Serinde zer külāhı efser-i tāk-ı ḥaḳīkatdır
Libās-ı ma'rifetdir kisve-i zībā-yı Mevlānā
(Başındaki altın külâhı, hakikat tacıdır. Mevlânâ'nın süslü elbisesi, marifet elbisesidir.)
 11. Felek tennūre-pūş-ı der-geh-i feyz-iktināhıdır
Eder icrā-yı āyīn-i neşāt-efzā-yı Mevlānā
(Felek, künhü anlaşılan feyiz dergâhının dervişidir. Mevlânâ'nın neşe saçan ayinini icra eder.)
 12. Eder müstağrak-ı nūr-ı hidāyet bendegānın hep
Fürūğ-i şems-i Ḥaḳḳ'dır pertev-i ğarrā-yı Mevlānā
(Mevlânâ'nın gösterişli ışığı, Hak güneşinin ışığıdır. Kölelerini hep hidayet nuruna batırır.)
- [15]
13. Olurdu hem- 'ıyār sīm ü zer her zerre-i nā-çiz
Çekilse sikke-i ikbālne tuğrā-yı Mevlānā
(Talih sikkesine Mevlânâ'nın tuğrası çekilse her zavallı zerre, gümüş ve altınla aynı ayarda olurdu.)

14. Muķīm-i āsitānı iktisāb-ı feyż-i ‘aşķ eyler
Maķām-ı ihtidādır ķurb-ı rūh-efzā-yı Mevlānā
(Eşğinde ikamet eden aşķ feyzini kazanır. Mevlānā’nın ruha canlılık veren yakınlığı, hidayete erme makamıdır.)
15. Şehen-şāh-ı cihān-ı ma‘nevī olduğuna el-ħaķķ
Kitāb-ı Meşnevī’dir şāhid-i aķvā-yı Mevlānā
(Mesnevī kitabı, Mevlānā’nın gerçekten manevi dūnyanın şahlar şahı olduğunu gösteren en kırvetli şahididir.)
16. Buķūn-ı āyet-i Ƙur’ān’dır remz ü işārātı
‘Aceb mu ‘ciz-nümādır nuķķ-i cān-bahşā-yı Mevlānā
(İşaret ve sembolleri, Kur’an ayetlerinin sırrıdır. Mevlānā’nın can bahşeden kelamı, sanki mucize gösterendir.)
17. Olur sāhil-res-i semt-i necāt elbette ğavvāsı
Fezā-yı ma‘rifetdir sāha-i deryā-yı Mevlānā
(Mevlānā’nın denizinin alanı, marifetin uçsuz bucaksız âlemidir. Elbette dalgıcı, kurtuluş semtinin sahile ulaşanı olur.)
18. Meħekk-i pūte-i taħķķde kimyā-ger-i feyze
Nümāyāndır ‘ıyār-ı ķadr-i müsteşnā-yı Mevlānā
(Mevlānā’nın seçkin değerinin derecesi, araştırma potasının denek taşında feyiz kimyacıasına görünürdür.)
19. Ğubār-ı pāyine nezr eyleyip naķdīne-i cānın
Bulur elbette feyż-i cāvidān cūyā-yı Mevlānā
(Can varlığını ayağının toprağına adayarak Mevlānā’yı arayan, ebedi feyzi elbette bulur.)
20. Maķām-ı rāstdan dem-sāz olur ‘uşşāķa her lahza
‘Aceb derd-āşinā-yı ehl-i hāldir nāy-ı Mevlānā
(Âşıklara rast makamından her an arkadaşı olur. Sanki Mevlānā’nın neyi; hâlden anlayan, dert ehlidir.)
21. Semā‘ eyler felek tennūre-bend-i der-gehi olmuş
Giyip sebz-i libās-ı atlas u dībā-yı Mevlānā
(Felek; Mevlānā’nın yeşil renkli elbisesini giyip dergâhının dervişi olmuş, sema eyler.)

[16]

^{21b} sebz-i libās: sebzīn libās FST₁, FST₂, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

22. Döner pervâne-veş şem ‘-i şebistân-ı cemâlinde
Olup dil mübtelâ-yı cezbe-i sevdâ-yı Mevlânâ
(*Gönül; Mevlânâ’nın aşkının cezbisine müptela olup geceyi aydınlatan mum gibi olan güzel yüzünün etrafında, pervane gibi döner.*)
23. Gürûh-ı sâlikâna cilde-gâh-ı feyz ü rif‘atdır
Bülend-eyvân-ı der-gâh-ı felek-âsâ-yı Mevlânâ
(*Mevlânâ’nın feleğe benzeyen dergâhının yüce köşkü, salıklar topluluğu için yüceliğin ve feyzin tecelli yeridir.*)
24. Şimâh-ı murğ-ı cāna ‘âlem-i lâhûtdan her dem
Gelir âvâze-i gül-bāng-ı hūy u hāy-ı Mevlânâ
(*Uluhiyet âleminde, can kuşunun kulağına her zaman Mevlânâ’nın gürültülü duasının sesi gelir.*)
25. Çekenler çilleyi nezr eyleyip nakdîne-i cānın
Olurlar mazhar-ı sırr-ı hikem-pîrâ-yı Mevlânâ
(*En kıymetli varlığını adayıp çileyi çekenler, Mevlânâ’nın süslü hikmetlerinin sırrına ulaşır.*)
26. Yed-i feyyâz-ı kudretle şabâh-ı haşr olunca tâ
Fürûzândır çerâğ-ı himmet-i vâlâ-yı Mevlânâ
(*Mevlânâ’nın yüce yardımının ışığı, Allah’ın yardımıyla kıyamet sabahına kadar parlayacaktır.*)
27. Gülistân-ı cemâl-i midhâtinde bülbül-i hāmem
Olur nağme-serâ-yı ‘anberîn-ımlâ-yı Mevlânâ
(*Kalem bülbülüm; övülmüş güzel yüzünün gül bahçesinde, Mevlânâ’nın amber kokulu şarkı söyleyenidir.*)
28. Der-i devlet-penâhında gedâ-yı bî-ser ü pâyem
Beni ihyâ eder lûtf-ı cihân-ârâ-yı Mevlânâ
(*Devletin sığınağı olan kapısında, başsız ve ayaksız bir köleyim. Mevlânâ’nın cihanı süsleyen lütfü, beni yeniden canlandırır.*)
29. Şenâ-yı zâtını yazsam da ger evrâk-ı eyyâma
Yine ta‘dâd olunmaz medh-i lâ-tuḥṣâ-yı Mevlânâ
(*Devrin yapraklarına zatının övgüsünü yazsam da Mevlânâ’nın sayısız methini saymakla yine bitiremem.*)

^{24a} Şimâh: Şimâh FST₂ (4a-4b), MM₂.

^{29b} lâ-tuḥṣâ: lâ-yuḥṣâ FST₁, FST₂, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

30. Seni müstağrağ-ı feyz-i ilāhī eyler ey **Enver**

Furūğ-ı pertev-i şems-i cihān-ārā-yı Mevlānā

(Ey Enver! Mevlānā'nın cihanı süsleyen güneşinin ışığının nuru, seni ilahi feyizlere daldırır.)

[17]

7

Şeyh Naẓîf Efendi

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Fütūḥa bā'ış olaldan celāl-i Mevlānā

Göründü 'ayn-i 'ayāna cemāl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın azameti, fetihlere sebep olduğundan beri Mevlānā'nın güzel yüzü açıklık gözüne göründü.)

2. Getirdi sikkesi 'arş-ı berini vecde ezel

Ne başlar üstüne döndü mişāl-i Mevlānā

(Sikkesi, ezelde göğün en yüksek katını vecde getirdi. Mevlānā gibi ne başların üstünde döndü.)

3. Le'āl-i zīver-i tāk-ı sipihr-i ma'nā idi

Zemīne konmadan evvel ni'āl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın pabuçları, zemine konmadan önce mana göğünün tacının süsünün incileriydi.)

4. Maḳām-ı nāsda 'aceb bir veliyy-i zī-şān kim

Verā-yı perde-i sırrdır vişāl-i Mevlānā

(İnsanlık makamında sanki şanlı bir seçkin kuldur. Zira Mevlānā'nın vuslatı, sır perdesinin ötesidir.)

5. Ğınā vü fakrı mecāmi' şeh-i serir-i ḥuzūr

Ḥaḳīḳat ile bilinmez bu ḥāl-i Mevlānā

(Huzur tahtının şahı olan Mevlānā'nın zenginliği ve fakirliği topladığı bu hâli, hakikatle anlaşılmaz.)

6. Semā'a devr-i Veled'den girenler aıladı kim

Delīl-i ehl-i yakındır ḥayāl-i Mevlānā

(Semaya Veled zamanından girenler anladı ki Mevlānā'nın hayali, kesin ve sağlam bilgiye sahip olanların delilidir.)

^{2a} 'arş-ı berini: 'arşın yerini MND.

^{4a} maḳām-ı nāsda: maḳām-ı nazda MND.

7. **Nazîf'e** fahr-i dü 'âlem yeter ki oldu naşîb

Duḥûl-ı silsile-i rāh-i āl-i Mevlānā

(Nazîf'e iki âlemin öviüncü yeter. Zira Mevlânâ'nın hanedanının yolunun şeceresine dâhil olmak ona nasip oldu.)

[18]

8

Vaḳ'anüvîs Luṭfî Efendi

Mefā'ilün / Fe'ilâtün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Gözümde tütmede dā'im ḥayāl-i Mevlānā

Dilimde doğmada bedr-i cemāl-i Mevlānā

(Mevlânâ'nın hayali daima gözümde tütmede; Mevlânâ'nın güzel yüzünün dolunayı gönliüme doğmaktadır.)

2. Tenimde cān gibi dīdemde nūr-ı tev'emdir

İki gözümde e'azz vech-i āl-i Mevlānā

(Tenimde can gibi, gözümde ikiz nurumdur. Mevlânâ'nın hanedanının yolu, iki gözümde çok daha değerlidir.)

3. Firāḳı âteşi yakmaz mı şabr u ārāmı

Meger ki söndüre ebr-i vişāl-i Mevlānā

(Ayrılığının ateşi, sabrı ve sükûnu yakmaz mı? Yalnızca Mevlânâ'nın vuslat bulutu, onu söndürsün.)

[19]

4. Kılır mı kevn ü mekânıñ vücūd-ı āşarı

Tecellî eylese nūr-ı celāl-i Mevlānā

(Mevlânâ'nın yüce nuru, kâinata tecelli eylese kâinatın eserlerinin varlığı kılır mı?)

5. Tarîḳ-ı vahdeti birlik yolundan açmışdır

Cihāna gelmedi gelmez mişāl-i Mevlānā

(Vahdet yolunu birlik yolundan açmıştır. Mevlânâ gibisi dünyaya bir daha gelmedi ve gelmez.)

6. Göñülde Luṭfî muḥabbet olaldan âteş-yāb

Gözümde tütmede dā'im ḥayāl-i Mevlānā

(Luṭfî! Göñülde aşk ateşi bulunduğundan beri Mevlânâ'nın hayali daima gözümde tütmededir.)

Hilye Nâzımı Rızâ⁶⁸

Mefâ‘ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

1. Bulursa dilde muhibb ittişâl-i Mevlânâ
‘Înâyet eylemedir aña hâl-i Mevlânâ
(Sevgili, gönülde Mevlânâ’nın yakınlığını bulursa demek ki Mevlânâ’nın hâli, ona lütfetmektedir.)
2. Cilâ verir gönül âyînesine şaykal-ı Hû
Olur müşâhede andan cemâl-i Mevlânâ
(Hu saykalı, gönül aynasına parlaklık verir. Mevlânâ’nın güzel yüzü, oradan görünür.)
3. {Lisân-ı hâl-i muhabbetle söyle ehl-i dile}
 {Dilerse şâf-dil olsun vişâl-i Mevlânâ}
(Gönül ehline aşkın hâl dilinden söyle, Mevlânâ’ya kavuşmayı dilerse temiz yürekli olsun.)
4. {Şâdef-i kalbine derc ola lü’lû’-i ‘irfân}
 {Pınar-ı Mesnevî’de pür-le’âl-i Mevlânâ}
(Kalp sedefine irfan incisi konulsun. Mevlânâ’nın incileri, Mesnevî pınarında doludur.)
5. Nuķūd-ı nuķku kerem kıldı cânib-i Pîr’den
Degil mi hâzret-i Şârih ricâl-i Mevlânâ
(Şârih hazretleri, Mevlânâ’nın önde geleni değil mi? Pir tarafından söz nakitlerini lütfetti.)
6. Bulundu Ma‘nevî dil maţbah-ı şerîfinde
Degil mi himmeti vaşf-ı kemâl-i Mevlânâ
(Gönlün şerefli mutfağında Manevî bulundu. Bu Mevlânâ’nın mükemmel vaşfının lütfü değil mi?)
7. **Rızâ** muhabbeti mir’ât-i sîneden çıkmaz
Derûna naķş olunursa hayâl-i Mevlânâ
(Rızâ! Mevlânâ’nın hayali derine işlenirse sevgisi, gönül aynasından çıkmaz.)

⁶⁸ Eksik beyitler belirtilmemiştir. 3. beyit FST₁, GN, İBB₁ ve MM₂ nüshalarında da eksiktir.

^{1a} bulursa: bulur MM₂.

^{6b} kemâl: zülâl FST₁, FST₂, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

Enver Efendi

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Ne yerde yād olunursa kemāl-i Mevlānā

Gelir lisānıma ism-i celāl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın kemali nerede anılsa Mevlānā'nın yüce ismini zikrederim.)

[20]

2. Cihānı nūr-ı hidāyetle eyledi rūşen

Şu'ā'-ı pertev-i şems-i cemāl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın güneş gibi parlak yüzünün ışığı, dünyayı hidayet nuruyla aydınlattı.)

3. Eder me'ānī-i mu'ciz-keḷāmı ḥall-i rumuz

Kilīd-i sırr-ı ḥikemdir maḳāl-ı Mevlānā

(Mevlānā'nın sözleri, hikmet sırlarının kilididir. Kur'an'ın anlamını ve sembollerini çözümler.)

4. Dimāğ-i cānımı ser-mest-i bezm-i 'aşk etdi

Şafā-yı neş'e-i cām-ı vişāl-i Mevlānā

(Mevlānā'ya kavuşma kadehinin neşesinin verdiği keyif; can şuurumu, aşk meclisinin sarhoşu etti.)

5. Ḥayāt-ı tāze bağışlar nevāle-çīn olana

Sımāt-ı sofra-i birr ü nevāl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın ihsanı ve iyiliği, yemek sofrasıdır; yiyecek toplayan kişiye taze hayat bağışlar.)

6. Fūrūğ-ı gurre-i 'īd-i vişāl-i yār gibi

Göründü burc-ı şerefde hilāl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın hilali, şeref burcunda sevgiliye kavuşma ayının parlak ışığı gibi göründü.)

7. Verir ḥayāt-ı diger teşnegān-ı 'irfāna

Kemāl-i lezzet-i āb-ı zülāl-i Mevlānā

(Mevlānā'nın saf suyunun lezzetinin olgunluğu, irfan susamışlarına başka hayat verir.)

8. Göründü burc-ı şerefde semā'-ı devr ederek

Ziyā-yı şems-i ḥaḳīkat mişāl-i Mevlānā

(Hakikat güneşinin ışığı, Mevlānā gibi sema ve devrederek şeref burcunda göründü.)

^{1a} olunursa: olunsu FST₁, FST₂, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{8a} semā'-ı devr: semā' ü devr FST₁, FST₂, GN, İBB₁, İÜ₁, MK, MM₁, MM₂.

9. Verir tefekkür-i nūr-ı cemālī cāna şafā
Gedā-yı rūh-ı revāndır hayāl-i Mevlānā
(Mevlānā'nın hayali, akıp giden ruhun kölesidir. Güzel yüzündeki nurun fikri, cana keyif verir.)
10. Lisān-ı halkda **Enver** şabāh-ı haşre deġin
Hemīşe vird-i zebāndır hışāl-ı Mevlānā
(Enver! Mevlānā'nın güzel huyları, halk ağzında kıyamet sabahına dek daima tekrarlanan duadır.)

[21]

11

Raḥmī⁷³

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Medār-ı şems-i hüdādır cenāb-ı Mevlānā
Rumūz-ı vahy-i Hudā'dır kitāb-ı Mevlānā
(Mevlānā hazretleri, hidayet güneşinin yörengesidir. Mevlānā'nın kitabı, Allah'ın vahyinin sembolüdür.)
2. Mişāl-i fāşıla-i ebruvān-ı yār eyler
Güşāde-dilleri faşl-ı hitāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın söze girişi, ferah gönülleri sevgilinin kaşlarının bölümleri gibi yapar.)
3. Olursa bāşıra-ı çarḫa tūtiyā şāyān
Mişāl-i kuḫl-i cevāhir türāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın toprağı, âlemin gözüne cevher sürmesi gibi tutya olsa uygundur.)
4. Maḳām-ı hıdmete çün ney miyān-beste gerek
Mürīd-i ḥān-ḳāh-ı intisāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'ya büyük dergāhına bağılı müritler, hizmet makamına ney gibi bel bağlamalıdır.)
5. Hemīşe māye-i feyz ü fütūḫdur Rūm'a
Ḳudūm-i pāk-i ḥaḳīḳat-nişāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın hakikatinin asıl ve pak kudümü, Anadolu'ya daima feyiz ve fetih mayasıdır.)

⁷³ Başlık: Şenāḫ ānī-i Āsitāne-i Ḥazret-i Mevlānā RD.

^{1a} hüdādır: hüdādır RD.

6. Dönerse micmer-i tennûreler semâ'ında
Tenûr-i mihri yaçar sûz u tâb-ı Mevlânâ
(*Tennure buhurdanları semasında dönerse Mevlânâ'nın kuvvetli ateşi, güneş fırınını yakar.*)
7. Ğinâ-yı kalb ile iksîre mâlik eyler anı
O şâf-dil ki ola feyz-yâb-ı Mevlânâ
(*O temiz kalpli kişi, Mevlânâ'dan feyzalırsa Mevlânâ onu kalp zenginliğiyle, iksire sahip kılar.*)
8. Ğidîv-i kişver-i ma'nâdır olsa şayeste
Serîr-i çarh ile yeksân kıbâb-ı Mevlânâ
(*Mevlânâ, mana ülkesinin veziridir. Mevlânâ'nın kubbeleri, feleğin tahtıyla aynı olsa uygundur.*)

[22]

9. Şafâsı 'ömre sürer Ka'be-veş ziyâretiniñ⁷⁷
O dil ki eyleye taqbîl-i bâb-ı Mevlânâ
(*O gönül ki Mevlânâ'nın kapısını öpsün... Bunun keyfi, Kâbe ziyareti yapmış gibi ömür boyu sürer.*)
10. Kemîne zerreyi bedr-i münîr eder **Rahmî**
Olursa feyz-resân âfitâb-ı Mevlânâ
(*Rahmî! Mevlânâ'nın güneşi, bereket ve bolluk verirse alçak zerreyi parlak dolunaya dönüştürür.*)

12

Senîh Efendi⁷⁸

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Kıruldu devlet-i feyz-iktisâb-ı Mevlânâ
Uruldu nevbet-i nây u rebâb-ı Mevlânâ
(*Mevlânâ'nın feyiz kazandıran devleti kuruldu. Mevlânâ'nın sazı ve neyi ile nöbet mızıkası vuruldu.*)

^{6a} semâ'ında: semâ'ında da MM₁; semâ'kedede RD.

^{8a} Ğidîv: Ğidîv FST₂, GN.

⁷⁷ 9. ve 10. beyitlerin yerleri değişmiştir.

⁷⁸ Başlık: Der-Medh-i Hâzret-i Pîr-i Dest-gîr-i Cenâb-ı Mevlânâ Kıddise Sırrahu SMD.

2. Kemāl-i faḥr ile şāhānı rūy-ı arzıñ olur
Gedā-yı der-geh-i devlet-me'āb-ı Mevlānā
(Yeryüzünün sultanları, tam bir övünçle Mevlânâ'nın devlete sığınak olan dergâhının kölesi olur.)
3. Olur cinānda cihāndan ziyāde şa'şā'a-pāş
Şükūh ü kevkebe vü ferr ü tāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın ışığı, nuru, gösterişi ve haşmeti; cennetlerde dünyadakinden daha çok parıltı saçır.)
4. Bilā-nihāyet ü bî-imtināndır 'ālemde
'İnāyet ü kerem bî-ḥesāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın hesabı olmayan keremi ve yardımı, âlemde nihayetsizdir ve iyilikleri başa kakmaz.)
5. Yegāne gevher-i nā-yāb-ı kân-ı ḥikmetdir
Der-i vücūd-ı kerāmet-nişāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın kerametinin derecesi olan varlık kapısı, hikmet madeninin benzersiz bir cevheridir.)
- [23]
6. Cemāda cevher-i insān verir kıllarsa nazar
Eder türābı zer iksîr-i nāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın saf iksiri, toprağı altın eder. Mevlânâ eğer bakarsa cansız varlığa bile ruh verir.)
7. Künūz-ı remz-i eḥādîş ü mağz-ı Qur'an'dır
Kitāb-ı Meşnevî-i müstetāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın hoş giden Mesnevî kitabı, Kur'an'ın özü ve hadislerin remizlerinin hazinesidir.)
8. 'Uyūn-ı 'āleme kuḥlū'l-cevāhir olsa seza
Ġubār-ı ravza-i müşkîn-türāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın misk kokulu toprağının bahçesindeki toz, âlemin gözüne cevher sürmesi olsa uygundur.)
9. 'Ulūv-ı kadr ile 'arş-ı berīne hem-serdir
Sukūf-i der-geh-i sebzîn-kıbāb-ı Mevlānā
(Mevlânâ'nın yeşil kubbeli dergâhının tavanları, değerinin yüceliği bakımından göğün en yüksek tabakasına denktir.)

^{2a} şāhānı rūy-ı arzıñ: şāhānı rūy-ı 'ālem FST₁, FST₂, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂; şāhān rūy-ı 'ālem SD.

10. Şunûf-ı ehl-i niyāza küşādedir dā'im
Der-i 'ināyet ni'me'l-me'āb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın ne iyi sığınağı olan lütuf kapısı, dua edenler zümresine daima açıktır.)
11. Der-i 'aţāsına maqbûl-ı 'ābid ü 'āşī
Muţī' ü mücrime meftûh bâb-ı Mevlānā
(Onun ihsan kapısına ibadet eden de baş kaldıran da kabul edilir. Mevlānā'nın kapısı, itaat edene de kabahatliye de açıktır.)
12. Sipîhr-i mihr-i cemāl-i Hüdā kim olmuştur
Cenāb-ı Şems-i velī āfitāb-ı Mevlānā
(Zira Allah dostu Şems hazretleri, Allah'ın cemalinin güneşinin göğünde Mevlānā'nın güneşi olmuştur.)
13. Tarîk-ı Hakk'ı bulur salikānı çünkim olur
Mürîde mürşid-i hādî kitāb-ı Mevlānā
(Salikleri Hak yolunu bulur çünkü Mevlānā'nın kitabı, müride yol gösteren mürşittir.)
14. Hemîşe devr-i semā' eylemezdi eylemese
Nücûm u mihr ü sipîhr intisāb-ı Mevlānā
(Yıldız, güneş ve ay; Mevlānā'ya intisap etmeseydi sema ile daima devretmezdi.)
- [24] - [25]⁸²
- [26]
15. Edā-yı şükr edemem olduğum ne devlettir
Gulām-ı halka-be-güş-ı cenāb-ı Mevlānā
(Mevlānā hazretlerinin kulağı halkalı kölesi olmak ne büyük talihtir! Bunun şükürünü yerine getiremem.)
16. Olur mu böyle şeref kim tevāfuk ede Senîh
'İdād-ı nāmıma lafz-ı hesāb-ı Mevlānā
(Senîh! Böyle iftihar olur mu ki Mevlānā kelimesinin hesabı, ismimin sayısına denk gelsin.)
17. Zihî sa'âdet-i tâli' ki Hakk beni kılmış
Derinde dāhîl-i şaff-ı kilāb-ı Mevlānā
(Ne güzel bir talih! Zira Hak beni Mevlānā'nın kapısındaki köpeklerin saffına dāhîl etmiş.)

^{12a} Hüdā: Hüdā SMD.

^{14a} devr-i semā': devr ü semā' FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, SMD.

⁸² Bu sayfalarda Hz. Mevlānā'nın türbesinin görseli yer almaktadır.

^{16b} lafz: lafza SMD.

18. Revān-ı pākine kılsın selām her demde
Benim gibi nice yüz biñ riķāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın benim gibi nice kölesi, onun temiz ruhuna her zaman selam kılsın.)

13

Vāşıf-ı Enderūnī⁸⁴

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Sirişk-i dīde-i terdir şarāb-ı Mevlānā
Müdām-ı laht-ı cigerdir kebāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın şarabı, taze gözyaşıdır. Mevlānā'nın kebabı, ciğer parçasının şarabıdır.)
2. Cihānda görmez ebed cām-ı hüzn ü huş-yārı
O cān kim ola mest ü harāb-ı Mevlānā⁸⁶
(O can ki Mevlānā'nın perişanı ve sarhoşu olsun. Böylece dünyada asla hüznün kadehini ve ayıklığı görmez.)
3. { Ne feyzdir bu ki şāh-ı cihāna baş egmez }
Külele-be-ser fuķarā-yı cenāb-ı Mevlānā
(Bu ne lütuftur! Zira Mevlānā hazretlerinin dervişlerinin başlarına giydikleri külah, cihan sultanına baş eğmez.)
- [27]
4. Felekde bir kapıya intisāb ise kaçdıñ
Gel işte der-geh-i feyz-iktisāb-ı Mevlānā
(Eğer âlemde bir kapıya bağlanmaksa kastın, işte Mevlānā'nın feyiz kazandıran dergâhı burada, gel.)
5. Cebīn-sāy ola gör āsitān-ı devletine
Merāmīñ ise eger intisāb-ı Mevlānā
(Eğer amacın Mevlānā'ya intisap etmekse onun yüce dergâhına yüz sür.)
6. Derinde olsa n'ola fetḥ-i bāb-ı ehl-i niyāz
Küşādedir der-i devlet-me'āb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın devlete sığınak olan kapısı açıktır. Onun kapısında niyaz ehlinin kapısı açılrsa ne olur?)

⁸⁴ Başlık: Na't-ı Cenāb-ı Mevlānā EVD.

^{2a} huş-yārı: hüşyārī EVD. Hüzn kelimesinin imlası MK, İÜ₁, İÜ₂'de hatalıdır: hüzn.

⁸⁶ TD: Bir beyit mahzûfdur.

^{3a} egmez: kesmez EVD.

^{5b} merāmīñ: murādīñ EVD, FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{6a} derinde: derinden FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂; gönülden EVD.

7. Mişāl-i nāy dem-ā-dem miyān-beste gerek
Maḳām-ı hıdmete dervīş-i bāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın kapısındaki dervişin hizmet makamına ney gibi daima beli bağlı olmalıdır.)
8. O yanık 'āşık-ı şū'le-nihāda 'aşk olsun
Ki yana yana ola feyz-yāb-ı Mevlānā
(O yanık, ateşe konmuş aşığa aşk olsun. Zira yana yana Mevlānā'nın feyzini bulsun.)
9. Derūnī yan yakıl ol şem'-i 'aşka pervāne
Merāmīn olmak ise intihāb-ı Mevlānā
(Eğer Mevlānā tarafından seçilmek istiyorsan içten bir şekilde devamlı yan, aşk mumuna pervane ol.)
10. Biri birine girer nüh felek semā'ından
Urursa çarḫa ne dem āfitāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın güneşi ne zaman gökyüzüne çıksa dokuz felek, onun semasından birbirine girer.)
11. Füyūz-i mihr ile eyler tenūre-bend-i şafā
Meh-i nevi dil-i mihr iltihāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın parıltısı; sefa tennuresine bağlanmış hilali, aşk feyziyle gönül güneşine çevirir.)
12. Ziyā-yı cebhesi pertev şalardı hūrşīde
Ger olsa ref' ruḥundan niḳāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın örtüsü yanağından kaldırılsaydı yüzünün ışığı, güneşe parlaklık verirdi.)
- [28]
13. Celāl-i 'aşk ile ism-i Celāl'e başlardı
Cemāl-i şemsi yakar sūz u tāb-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın ateşi ve harareti, güneşin yüzünü yakardı. Güneş, aşkın azametiyle Celāl ismini zikretmeye başlardı.)
14. Çün āh-ı 'āşık-ı Mevlā kıbābe-i 'arşa
Resāndır ed'īye-i müstecāb-ı Mevlānā

^{9b} intihāb: intihāb EVD.

^{10b} ne dem: bezim EVD.

^{13a} Celāl: Hilāl EVD; başlardı: başladı MM₂.

^{13b} sūz u tāb: sūz-ı tāb EVD, FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

(Zira Mevla aşığının ahını, arşın kubbelerine ulaştıran Mevlânâ'nın kabul olunan dua ve niyazlarıdır.)

15. Rumûz-ı vahy-i Hudâ mağz-ı naşş-ı Sübhân'dır

Nikât-i ma'nâ-i nazm-ı kitâb-ı Mevlânâ

(Mevlânâ'nın kitabında bulunan şiirlerdeki manalı sözleri, Allah'ın vahyinin sembolü ve Allah'ın hükmünün özüdür.)

16. Mişâl-i kuhl-i cevâhir verir 'uyûna ziyâ

Ğubâr-ı merkad-ı gerdûn kıbâb-ı Mevlânâ

(Mevlânâ'nın kubbeleri, dünya mezarının tozlarıdır. Cevher sürmesi gibi göze parlaklık verir.)

17. Verir çü nâfe-i âhû-yı Hoten bü-yı şafâ

Meşâmm-ı 'aşıkâ müşkîn-türâb-ı Mevlânâ

(Mevlânâ'nın misk kokusu, Hoten ceylanının kesesi gibi aşığın burnuna safa kokusu verir.)

18. Olur mu şıfr-ı hayâl ile Vâsıfâ ta'dâd

Kerâmet ü kerem bî-hesâb-ı Mevlânâ

(Ey Vâsıf! Hiçbir değer ifade etmeyen hayallerle Mevlânâ'nın hesapsız keremini ve kerametini saymak olur mu?)

14

Rızâ

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Münîbi eyler edîb intisâb-ı Mevlânâ

Bürür yakînini nûr-ı hicâb-ı Mevlânâ

(Mevlânâ'ya bağlanmak tövbekârı edepli eder. Mevlânâ'nın örtüsünün nuru, yakînini bürür.)

[29]

2. Verir cevâb huşemâsına zâhir u bâtın

Kimiñ yedinde olursa kitâb-ı Mevlânâ

(Mevlânâ'nın kitabı kimin elinde olursa o, görünen ve görünmeyen hasımlarına cevap verir.)

3. Zuhûr eder güher-i 'aşk hazîne-i dilden

Muhibblerine olur feth-i bâb-ı Mevlânâ

(Mevlânâ'nın kapısı sevenlerine açılır. Gönül hazinesinden aşk incisi ortaya çıkar.)

^{17a} âhû-yı Hoten: âhû-yı 'Aden EVD, FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, İÜ₂, MK, MM₁, MM₂.

^{3a} hazîne: hazîne FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, MK, MM₁, MM₂.

4. Şeb-i şükūk gider nūr-ı ‘aşk geldikçe
Semā-yı dilde döner āfitāb-ı Mevlānā
(*Aşk nuru geldikçe şüphe geceleri gider. Mevlânâ’nın güneşi, gönül semasında döner.*)
5. Hezār gül-şeker-i Meşnevî’den al lezzet
Dimāğ-ı gūşeñe diñsin hitāb-ı Mevlānā
(*Bülbül, gül tatlısı gibi olan Mesnevî’den lezzet al. Mevlânâ’nın hitabı, aklının köşesinde söylensin.*)
6. Olur o mazhar-ı tevfiķ-i ‘aşkı kimde ise
‘İnāyet-i şeh-i ‘ālī-cenāb-ı Mevlānā
(*Yüce ruhlu sultan Mevlânâ’nın lütfu kimde ise o, aşk konusunda Allah’ın yardımına mazhar olur.*)
7. Şahāne vaşf-i şerīfî gelirken eyle Rızā
Sütūr-ı nazmıñı peyk-i rikāb-ı Mevlānā
(*Rızā! Mevlânâ’nın huzurundan haberci geldiğinde onun şerefini vasfeden şiirlerinin satırlarını şahane eyle.*)

15

Rızā

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

1. Semā-yı şadra toğsa āfitāb-ı ‘aşk-ı Mevlānā
Şeb-i hāle verir fer māh-tāb-ı ‘aşk-ı Mevlānā
(*Mevlânâ’nın aşk güneşi, kalp göğüne doğsa aşkının ay ışığı, hale gecesi ılık verir.*)
- [30]
2. Eder ehl-i dili āgeh kitāb-ı ‘aşk-ı Mevlānā
Verir cāndan nişān faşlü’l-hitāb-ı ‘aşk-ı Mevlānā
(*Mevlânâ’nın aşk kitabı, gönül ehlini uyandırır. Mevlânâ’nın aşk dolu hitabının bölümleri, candan işaret verir.*)
3. Olurlar rind-i hāssü’l-hāşş ol bezm-i ilāhīniñ
Kime verirse neş’e bu şarāb-ı ‘aşk-ı Mevlānā
(*Mevlânâ’nın bu aşk şarabı kime neşe verse onlar, o ilahi meclisin en güzel rindi olur.*)
4. Bulurlar rūh-ı sultāniye ruḥşat ḥāk-i pāy olan
Edenler cānlanır cismin türāb-ı ‘aşk-ı Mevlānā

^{2a} āgeh: āgāh FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, MK, MM₁, MM₂.

^{3a} hāssü’l-hāşş: hāssü’l-hāşş FST₁,GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

(Cismini Mevlânâ'nın aşk toprağına çevirenler canlanır. Onun ayağıının toprağı olanlar, sultani ruha erişmeye müsaade bulurlar.)

5. Lisân-ı hâlle söyler rumûz-ı hikmeti hâmem
Dehen açtıkça olur feth-i bâb-ı 'aşk-ı Mevlânâ
(Kalemim hikmet remizlerini hâl diliyle söyler. Kalemim, ağzını açtıkça Mevlânâ'nın aşk kapısı açılır.)
6. Baña hâmem cevâb verdi kalıp tefhîmde 'âciz
Ki taht-ı kilke derc olmaz hisâb-ı 'aşk-ı Mevlânâ
(Kalemim anlatmakta aciz kalıp bana cevap verdi. Zira Mevlânâ'nın aşkının hesabı, kalem altında kitaba sığmaz.)
7. Rızâ ehl-i dile nezr eyledim bu on sekiz na'tı
Ola miskü'l-hitâm vaşf-ı cenâb-ı 'aşk-ı Mevlânâ
(Rızâ! Bu 18 naati gönül ehline adadım. Mevlânâ vasıflarının bitimi, misk olsun.)

16

Nâfi' Efendi⁹⁹

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Dehâlet-gâhıdır çün ehl-i Rûm'uñ bâb-ı Mevlânâ
Teselsül üzredir bu feyz ile ensâb-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın kapısı, Rum halkının sığınma yeridir. Bundan dolayı, Mevlânâ'nın soyundan gelenler bu feyzle birbirini takip eder.)

[31]

2. Odur bir kûtb-ı 'âlî-şân ki aqtâb-ı e'âzımdır
'İdâd-ı evvelînden 'add olur etrâb-ı Mevlânâ
(O şerefi çok yüce bir kutuptur zira pek büyük kimselerin de kutuplarının kutbudur. Mevlânâ'nın akranları, evvel hesabından itibar görür.)
3. Kitâb-ı Mesnevî 'ulviyyetin işbâta kâfidir
Eder baħr-ı 'ulûmu anda istî'âb-ı Mevlânâ
(Mesnevî kitabı, yüceliğini ispat etmeye yeterdir. Mevlânâ, onun içine ilimler denizini sığdırır.)

^{7b} miskü'l-hitâm: müşkü'l-hitâm GN, İÜ₁, MK, MM₁.

⁹⁹ Başlık: Der-Vaşf-ı Hâzret-i Mevlânâ AND.

^{2a} e'âzımdır: e'âzımda AND.

^{3b} Eder: Nedir AND.

4. Bulup miftāhını çün şāriḥ-i ‘allāme bu kenziñ
Bu gevherlerle pürdür kīse-i aşḥāb-ı Mevlānā
(*En büyük âlim olan şâriḥ, bu hazinenin anahtarını bulduğu için Mevlânâ dostlarının kesesi bu cevherlerle doludur.*)
5. Nice gevher ḥaḳīḳat baḥriniñ perverdesidir hep
Degil güncide vaşfa gevher-i nā-yāb-ı Mevlānā
(*Nice cevherler, hep hakikat denizinden beslenmiştir. Mevlânâ'nın eşsiz cevheri, tarife sığmaz.*)
6. Temāşā eyleyip her demde devr-i istiḳāmetde
N’ola eflāki ḥayrān eylese ādāb-ı Mevlānā
(*Felekler, Mevlânâ'nın usulüne hayran olup her vakit doğruluk devrinde gezinse ne olur?*)
7. Semā’-ı pür-ṭarabla nūr-ı vecdi eyleyip iḥyā
Olur pervāne şem’-i ‘aşḳa şeyḥ ü şābb-ı Mevlānā
(*Mevlânâ'nın genci ve yaşlısı; sevinç dolu ayinle, kendinden geçme nurunu yeniden canlandırarak aşk mumuna pervane olur.*)
8. N’olur devr etdirirse āsitānında sürüşānı
Bütün ser-geşte-i nūr-ı Ḥudā aḳṭāb-ı Mevlānā
(*Eşiğinde melekleri döndürse ne olur? Mevlânâ'nın velilerinin hepsi, Allah nurunun şaşkındır.*)
9. N’ola cürmümle **Nāfi’** cebhe-sāy-ı āsitān olsam
Penāh-ı ‘āşiyāndır südde-i ebvāb-ı Mevlānā
(*Nāfi! Kabahatimle eşiğine yüz sürsem ne olur? Mevlânâ'nın kapısının eşiği, sığınacak yuvadır.*)

[32]

17

Ṭāhir Dede¹⁰³

Mefā’īlün / Mefā’īlün / Mefā’īlün / Mefā’īlün

1. Ṭarīḳ-ı vaḥdetiñ vaḥy-āveridir zāt-ı Mevlānā
Me’āl-i ‘aşḳı nāṭıḳdır bütün ebyāt-ı Mevlānā

^{8a} N’olur: N’ola AND.

¹⁰³ TD: Bir beyit mahzûfdur. Bu şiir FST₁, İBB₁, MM₂ nüshalarında tahmis şeklinde vardır. Diğer yazma nüshalarda yoktur.

^{1a} vaḥy-āveridir: peygamberidir FST₁, İBB₁, MM₂.

(Mevlânâ, vahdet yolunun peygamberidir. Mevlânâ'nın beyitlerinin tamamı, aşkın anlamını beyan edendir.)

2. Ser-â-pâ nuṭḡu ilhām-ı Ḥudā āyāt-ı Mevlâ'dır
Degil mi Meşnevî eñ rüşenā āyāt-ı Mevlânā
(Mevlânâ'nın kelamı, baştan ayağa Allah'ın ayetleri ve ilhamıdır. Mesnevî, Mevlânâ'nın en parlak ayeti değil midir?)
3. Zihî sultân-ı dārü'z-żarb-ı ma'nā kim urulmuşdur¹⁰⁵
Ser-i ehl-i şafāya sikk-i dārāt-ı Mevlânā
(Ne güzel! Safa ehlinin başına mana kapısının sultanı olan Mevlânâ'nın azametli sikkesi konulmuştur.)
4. { Zihî şāhib-kudüm-ı ma'rifet kim nāy-ı vahdetden }
{ Bütün eflāk-i 'ulvî oldu seyyārāt-ı Mevlânā }
(Ne güzel! Marifet kudümünün sahibidir zira vahdet neyinden bütün yüce felekler Mevlânâ'nın gezegeni oldu.)
5. Semāyı arzı cümle kâ'inātı döndüren hālet
Kemîne cezbe-i şevk-āver-i cezbāt-ı Mevlânā
(Zavallı göğü, zemini ve tüm kâinatı döndüren hâl, Mevlânâ'nın çekiciliği ve şevke getiren cezbesidir.)
6. Kālır mı sālîk-i meczûbı devrân u semā'ından
Feyîz-baḡşā-yı pey-der-pey iken hālāt-ı Mevlânā
(Mevlânâ'nın hâlleri art arda feyiz saçarken meczup saliki, onun devran ve semasından geri kalır mı?)
7. Tecellî-gāh-ı ism-i zāt olup āyîne-i sırrı
Ḥaḳîkat-bîne olmuş Ḥaḳḳ-nümā Mir'ât-ı Mevlânā¹⁰⁷
(Sır aynası; Allah adının tecelli yeri olduğundan Mevlânâ'nın aynası, gerçeği görene Hakk'ı gösteren olmuş.)
8. Hoşā rûzı ki mî-bînem ser-i ḥöd-rā ki mî-gālṭed
Mişāl-i gûy der-çevgān-ı 'aşk-āyāt-ı Mevlânā
(Ne güzel bir gün! Zira kendi başımın Mevlânâ'nın aşk ayetlerinin değneğinde top gibi yuvarlandığını görmekteyim.)

¹⁰⁵ Bu beyit TMD'de yoktur.

^{4a} vahdetden: vecdinden TMD.

¹⁰⁷ Bu beyit FST₁, İBB₁ ve MM₁'de yoktur.

[33]

9. Menem ān zerre ki rakṣān çü **Tāhir** mest ü ser-gerdān
Be-cezb-i mihr-i u pūyān sūy-ı zerrāt-ı Mevlānā
(Ben tıpkı Tāhir gibi Mevlānā'nın cezbisine doğru koṣan, raks eden, sarhoṣ ve başı
dönmüş bir zerreyim.)

18

İṣmet Beg

Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılātün/ Fe'ılün

1. Vahdet-i zāt ile müsbet şıfāt-ı Mevlānā
Bu cihetden bilinir ma'rifet-i Mevlānā¹⁰⁸
(Mevlānā'nın sıfatı, zatın birliğiyle ispatlıdır. Mevlānā'nın marifeti, bu yönden bilinir.)
2. {Huṭbesi minber-i kürsīde 'ale'l-'arṣ okunur}
{Her maḥalde sürülür saltanat-ı Mevlānā }
(Huṭbesi; arṣın üstünde kürsü minberinde okunur. Mevlānā'nın saltanatı, her yerde
sürer.)
3. Bir gedā bendesini kendi maḳāmında tutar
Şīme-i 'āliye-i 'āṭıfet-i Mevlānā
(Mevlānā'nın şefkati ve yüce tabiatı, yoksul bir kölesini kendi makamında tutar.)
4. {İltifāt eylemez 'ālemde şeh ü dervīşe}
{Kaṅgı 'āşık ki ola mültefit-i Mevlānā}
(Dünyada Mevlānā'ya önem veren hangi âşık vardır ki sultana ve dervīşe iltifat etmiş olsun?)
5. Şems-veş mazhar-ı envār-ı velā olur idi
Bilse her zerre nedir māhiyet-i Mevlānā
(Mevlānā'nın mahiyetinin ne olduğunu bilseydi yakınlık nurlarının tecelli yerinde her
zerre, güneş gibi olurdu.)
6. Baḥr-i feyzinde Sefīne'yle Menākıb kaṭre
Meṣnevī'den okunur menkabet-i Mevlānā
(Feyiz denizinde Sefīne ve Menākıp bir damladır. Mevlānā'nın hikâyeleri, Mesnevī'den
okunur.)
7. {Sitem-i zālīmı 'afv ile mücāzāt eyler }
{Dād-h āhāna budur ma' delet-i Mevlānā }

¹⁰⁸ TD: Üç beyit mahzūfdur.

(Zalimin sitemini af ile cezalandırır. Adalet isteyenlere Mevlânâ'nın adaleti budur.)

8. Feyz-i maḥşûşu ile 'âmdan eyler mümtaz
Etse bir kalbe eşer ḥāşiyet-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın tesiri; kendine has feyziyle bir kalbe iz yapsa onu halktan seçkin kılar.)
9. Olsam 'İşmet gibi mücrim yine me'yûs olmam
Şâmil-i 'âlem iken merḥamet-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın merhameti âleme yayılmışken İşmet gibi kabahatli olsam da yine üzülmem.)

[34]

19

Şināsī-i Qadīm¹¹⁰

Mefā'îlün / Mefā'îlün / Mefā'îlün / Mefā'îlün

1. Muvāfiḳdır kelām-ı 'izzete güftâr-ı Mevlânâ
Ma'ânî-i buṭün iş'âr eder eş'âr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın sözü, yüce kelama münasiptir. Mevlânâ'nın şiirleri, gizli manaları bildirir.)
2. Mişal-i nefḥ-i şûr u ḥaşr-ı cismānîdir anlarsañ
Şadâ-yı ney ile kâ'im olan reftâr-ı Mevlânâ
(Eğer anlarsan ney sesiyle özdeş olan Mevlânâ'nın yürüyüşü, surun üflenmesi ve cismani ölülerin dirilip mahşere çıkması gibidir.)
3. { Zuhûr ile buṭünüñ şûretidir halka-i 'uşşâk
Ma'âd ü mebd'e'îñ temşîlidir edvâr-ı Mevlânâ }
(Âşıkların halkası, görünenle görünmeyenin suretidir. Mevlânâ'nın devirleri, başlangıç ve sonun temsilidir.)
4. Ser-â-ser muḳtebesdir nûr-ı Furḳân-ı İlâhî'den
Verir işrâḳ-ı ruḥânî dile âşâr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın eserleri, baştan başa Kur'an-ı Kerim'in nurlarından iktibas edilmiştir; gönle ruhani aydınlık verir.)
5. Te'alluḳ eylemiş bir ruḥ-ı 'âlî merḳad-i pâki
Çehâr erkânı 'unşurdur dörd dīvâr-ı Mevlânâ

^{8a} maḥşûşu: maḥşûş FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, MK, MM₁, MM₂.

¹¹⁰ 3. beyit eksiktir ama belirtilmemiştir.

^{5b} erkânı 'unşurdur: erkân-'unşurdur ŞD; dörd dīvâr: der-i dīvâr FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂; der ü dīvâr ŞD.

(Temiz kabri, dünyayla bağ kurmuş yüce bir ruhtur. Mevlânâ'nın dört duvarı, dört unsura eştir.)

6. Meger bir kıt'a-ı mergübedir işbât-ı cennetden
Mu'anberdir ser-â-ser kabir-i pür-envâr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın nur dolu kabri, baştan başa amber kokuludur. Cennetin var olduğunun ispatı ve arzulanan bir kitadır.)
7. Münevver âsitânı ka'betü'l-'uşşâkdır çünkü
Semâ' etse me'âfında n'ola ebrâr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın zümresi, eşiğinde dönse ne olur? Zira parlak eşiği, âşıkların kâbesidir.)
8. Mezâyâ-yı tarîkî zann ile hâricden anlanmaz
Gir ol eşkâle keşf ola saña esrâr-ı Mevlânâ
(Yolunun meziyetleri dışarıdan zannedilerek anlaşılmaz. Sen de o şekle gir ki Mevlânâ'nın sırları sana görünsün.)
9. Hâlâş ol gill ü gışdan sikkesi tahtında fânî ol
Şinâsî sūd-mend etsin seni pāzār-ı Mevlânâ
(Şinâsî! Gizli düşmanlıktan ve hileden kurtul, sikkесinin altında fani ol. Mevlânâ'nın çarşısı, seni faydalandırsın.)

[35]

20

Rızâ

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Semâ-yı şadra tâb-âver olup envâr-ı Mevlânâ
Şeb-i 'irfânı eyler mâhitâb esrâr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın nurları kalp göğüne dayanır. Mevlânâ'nın sırları, irfan gecesini ay gibi parlatır.)
2. Olunmaz sâ'ire elbet kıyâs reftâr-ı Mevlânâ
Semâ' u 'aşkda maḥşûş kendine eṭvâr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın sema ve aşk konusunda tavırları kendine mahsustur. Mevlânâ'nın yürüyüşü, elbette başkalarıyla kıyaslanamaz.)
3. Bilir bezm-i Elest'in neş'e-i keyfiyyetin 'âşık
Nice inkâr eder 'aşkı eden ikrâr-ı Mevlânâ

^{6a} işbât: inbât ŞD.

(Âşık, Elest meclisinin keyfiyetinin neşesini bilir. Mevlânâ'yı ikrar eden aşkı nasıl inkâr eder?)

4. Güzel eyler tekellüm kâd-i 'irfândan alan lezzet
Dimâg-ı tütî-i câna degip güftâr-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın kelâmı, can kuşunun zihnine değdiğinde irfan şekerinden lezzet alan güzel konuşur.)
5. Olursa şaykal-ı Hû ile şâfî sonra ey şûfî
Gönül âyînesinden seyr olur dîdâr-ı Mevlânâ
(Ey Sufî! Gönül aynası Hu saykalıyla temizlendikten sonra Mevlânâ'nın güzel yüzü, oradan seyretilir.)
6. Kudüm-ı bülbül-i 'aşkından erer ney gibi nale
Edenler dâg-ı şadri bâg-ı pür-ezhâr-ı Mevlânâ
(Göğüs yarasını Mevlânâ'nın çiçek dolu bahçesi yapanlar, aşk bülbülünün kudümlerinden ney gibi inleyişlere ulaşır.)
7. **Rızâ** bu cûşîş-i baħr-ı muħabbet dâ'im oldukça
Dilinden zâ'il olmaz midħat-ı tekrâr-ı Mevlânâ
(Rızâ, bu aşk denizinin coşkusu daim oldukça Mevlânâ'nın tekrarlanan övgüsü dilinden yok olmaz.)

[36]

21

Hayrî

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

1. Pertev-i mihr-i 'atâdır nazar-ı Mevlânâ
Kuhldür çeşm-i dile hâk-i der-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın bakışı, ihsan güneşinin ışığıdır. Mevlânâ'nın kapısının toprağı, gönül gözüne sürmedir.)
2. Kurta-i gûş-i melek gevher-i ticân-ı felek
Kıta'ât-ı hacet-i reh-güzêr-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın geçtiği yollardaki taş parçaları; melek kulağının küpesi ve felek taşlarının cevheridir.)
3. Şerer-i şem'-i tecellî demege lâyıkdır
Sûziş-i 'aşk ile her eşk-i ter-i Mevlânâ

(Mevlânâ'nın aşk ateşi ile döktüğü her gözyaşına tecelli mumunun kıvılcımı demek uygundur.)

4. Tîğdir dest-i ahibbâda vücûh-ı haşma
Mışra'-ı Meşnevî-i mu'teber-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın saygın Mesnevî'sinin mısrası, düşman çehrelerine karşı dostların elinde kılıçtır.)
5. Kîmiyâ-yı nazar-ı hâşşına mazhar ruḥ-ı zerd
Sikke-i feyz ile meskûk-ı zer-i Mevlânâ
(Seçkin bakış kimyasına mazhar olan sarı yanak; Mevlânâ'nın feyiz sikkesiyle damgalanmış altındır.)
6. Bâd-ı enfâsı olur bâ'ış-i cûş-ı yem-i dil
Neyimiş neyde nazar kıl eşer-i Mevlânâ
(Mevlânâ'nın eseri neymiş, neye bak öğren! Gönül denizinin coşkunluğuna, nefeslerinin rüzgârı sebep olur.)
7. Ol hevâdarı anıñ zerre-sıfat ey **Ḥayrî**
Pertev-i mihr-i 'atâdır nazar-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın bakışı, ihsan güneşinin ışığıdır. Ey Hayrî, zerre gibi onun aşığı ol!)

[37]

22

Niyâzi¹¹⁴

Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün / Mefâ'îlün

1. Semâ-yı ma'rifetde neyyirândır Şems ü Mevlânâ
Kemâl-i âb ü tâb-ı dü cihândır Şems ü Mevlânâ¹¹⁵
(Mevlânâ ve Şems, marifet göğünde güneş ve aydır. Mevlânâ ve Şems, iki cihanın güzelliğinin kemalidir.)
2. Biri menba' zuhûrata biri manşıb füyûzâta
Vücûd ü vahdete 'ayn-ı revândır Şems ü Mevlânâ
(Biri olağan dışı şeylere kaynaktır, biri feyizlerin makamıdır. Şems ve Mevlânâ, varlığa ve birliğe can gözüdür.)
3. {Muḥammed nûruna maşdar 'Alî esrârına mazhar}
{Yegâne iktirân-ı ḥüsn ü ândır Şems ü Mevlânâ }

^{6b} neyde: bende HD.

¹¹⁴ ND'de bu şiir yoktur.

¹¹⁵ TD: Beş beyit mahzûfdur.

(Muhammed'in nuruna kaynak, Ali'nin sırlarına mazhardır. Şems ve Mevlânâ, yegâne güzelliğe ulaşmaktır.)

4. { Biri teb-rîz-i hayret digeri leb-rîz-i kudretdir
Hikem-pendân-ı zât-ı lâ-mekândır Şems ü Mevlânâ }

(Biri hayret hararetini saçandır, diğeri ağzına kadar kudretle doludur. Şems ve Mevlânâ, mekânsız zatın hikmetli öğütleridir.)

5. Budur şâhib-serîr-i 'aşk odur kuṭb-ı feẓâ-yı Hakk
Hüküm-fermâ-yı şehristân-ı cândır Şems ü Mevlânâ

(Aşk tahtının sahibi budur, Hak göğünün kutbu odur. Mevlânâ ve Şems, can şehrinde hüküm sürendir.)

6. { Vekîlân-ı ezel müştahirân-ı 'âlem-i ma'nî
Güher-rîzân-ı tâc-ı hüsrevândır Şems ü Mevlânâ }

(Şems ve Mevlânâ; padişahların tacından dökülen cevher, ezel vekili ve mana âleminin şöretlileridir.)

7. Tufüliyyetde pervâz eyledi evc-i makâmâta

'Aceb şeh-bâz-ı kudsî-âşiyândır Şems ü Mevlânâ

(Makamların doruğuna çocuklukta uçtu. Mevlânâ ve Şems, sanki kutsal kuş yuvasının doğandır.)

8. Kitâb-ı Mesnevî'si mağz-ı Kur'an lübb-i 'irfândır

Ledün âyâtına Rûhü'l-Beyân'dır Şems ü Mevlânâ

(Mesnevî kitabı; Kur'an'ın özü, irfanın hasıdır. Mevlânâ ve Şems, Ledün ayetlerine Rûhü'l-Beyân'dır.)

9. { Habîbu'llâh mi'râcında fâhr etmişdi nuruyla
Nişân-efşân-ı şân-ı bî-nişândır Şems ü Mevlânâ }

(Allah'ın sevgilisi, Miraç gecesinde nuruyla övünmüştü. Şems ve Mevlânâ, nişansızlık şanının alamet saçandır.)

10. Bu der-gâh-ı mu'allâ ka'be-i uşşâkdır yüz sür

Meṭâf-ı kudsiyân bir âsitândır Şems ü Mevlânâ

(Bu yüce dergâh âşıkların kâbesidir, yüz sür! Mevlânâ ve Şems, meleklerin tavaf ettiği bir eşiktir.)

11. { Küçük himmetleri sultânlık ihsân eyler insâna
Künûz-ı gayba miftâh-ı 'ayândır Şems ü Mevlânâ }

^{5a} şâhib-serîr-i 'aşk: hünkâr-ı taht-ı 'aşk FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

(Şems ve Mevlânâ, manevi âlemin hazinelerine açık anahtardır. Küçük yardımları insana sultanlık ihsan eder.)

12. Şifâ isterseñ ikrâr eyle emrâz-ı derûnuñ gel
Tabîb-i cân Mesîh-i câvidândır Şems ü Mevlânâ
(Şifa istiyorsan içindeki hastalıkları gel, anlat. Mevlânâ ve Şems, can doktoru ve ebedi Mesih'tir.)

13. Nice mürde-dilân şıdķ ile ihyâ etdi vicdanın
Vücûd-ı 'âşıkā cân ü cenândır Şems ü Mevlânâ
(Mevlânâ ve Şems, âşıkların vücuduna can ve gönüldür. Nice ölmüş gönüllerin vicdanını doğrulukla yeniden canlandırdılar.)

[38]

14. Gel ey 'âşık tecellî-gâh-ı 'aşk-ı zü'l-celâli gör
Cemâl-i zâta mir'ât-ı zamândır Şems ü Mevlânâ
(Eş âşık! Gel, azamet ve kerem sahibi aşkın tecelli yerini gör. Mevlânâ ve Şems, Allah'ın tecellisine zaman aynasıdır.)

15. Eger 'atşân-ı 'irfân ise kalbiñ gir bu meydâna
Zülâl-i vaşl-ı yâre nâv-dândır Şems ü Mevlânâ
(Eğer kalbin irfan susamış ise gel, bu meydana gir! Mevlânâ ve Şems, sevgiliye kavuşmanın güzel suyunun oluşudur.)

16. Ararsañ kūy-ı ma'sûķı tarîķ-ı Mevlevî'ye gir
Kaţâr-ı evliyâyā sâr-bândır Şems ü Mevlânâ
(Sevgilinin mahallesini arıyorsan Mevlevî yoluna gir. Mevlânâ ve Şems, evliya kervanına sarbandır.)

17. Semâ' etdikce elhânât-ı 'aşķı mest-i esrâr ol
Gülistân-ı vişâle bûlbûlândır Şems ü Mevlânâ
(Aşk nağmelerini sema ettikçe esrar sarhoşu ol. Mevlânâ ve Şems, kavuşma gül bahçesinin bûlbülleridir.)

18. Dirîğ olmaz Niyâzî eyle istimdâd himmetden
Feyiz-bağşâ-yı hâl-i 'âşıkândır Şems ü Mevlânâ
(Niyâzî! Manevi gücünden yardım iste, esirgenmez. Mevlânâ ve Şems, âşıkların hâline feyiz saçandır.)

Meşnevî-ḥ'ân Maḥmūd Dede
Mefā'īlün / Mefā'īlün / Mefā'īlün / Mefā'īlün

1. Hele bāḡ-ı behişt-āsā durur der-gāh-ı Mevlānā
Ḥarīm-i cennetü'l-mev'ī durur der-gāh-ı Mevlānā
(Her şeyden önce Mevlānā'nın dergāhı cennet gibidir. Mevlānā'nın dergāhı, sığınılacak cennetin kutsal yeridir.)

2. Yüzüñ sür āsitāne-i Celālū'd-dīne ey 'āşık
Ki beyt-i aḡdesü'l-'ulyā durur der-gāh-ı Mevlānā
(Ey âşık! Celâleddin'in eşiğine yüzünü sür. Zira Mevlānā'nın dergāhı çok yüce ve mukaddes bir evdir.)

[39]

3. Hem ol pīr-i kerāmetdir ki nesl-i ḥazret-i Şiddīk
Ki ḡurb-i ḥazret-i Mevlā durur der-gāh-ı Mevlānā
(O hem keramet şeyhidir ki Ebubekir hazretlerinin neslindendir. Zira Mevlānā'nın dergāhı, Mevla hazretlerine yakındır.)

4. Semā'ı ehl-i 'aşka verdi lezzet sırr-ı Mevlā'dān
'Aceb bir menzil-i a'lā durur der-gāh-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın dergāhı, sanki yüce bir menzildir. Seması, aşk ehline Mevla sırrından lezzet verdi.)

5. Çıkar nāy ü kudümünden dem-ā-dem şavt-ı rūḥānī
Şadā-yı cünbüş-i ṭübā durur der-gāh-ı Mevlānā
(Ney ve kudümünden daima ruhani bir ses gelir. Mevlānā'nın dergāhı, tuba çalgısının eğlenceli sesidir.)

6. Şadāḡatle eden ḡidmet erer menzil ü maḡşūda¹²⁰
Hem ol gencīne-i İsrā durur der-gāh-ı Mevlānā
(Sadakatle hizmet eden maksada ve menzile ulaşır. Hem o Mevlānā dergāhı, İsrā gecesinin hazinesidir.)

7. Be hey **Maḥmūd** yaḡīn gel himmetine ḥazret-i Pīr'iñ
Ki bāb-ı maḡşad-ı aḡşā durur der-gāh-ı Mevlānā

^{3a} pīr-i kerāmetdir: pīr ü kerāmetdir GN, İÜ₁, İÜ₂, MK, MM₁, MM₂.

^{5a} nāy ü kudümünden: nāy-ı kudümünden; dem-ā-dem: ki dā'im MM₁.

^{5b} Şadā-yı cünbüş-i ṭübā: Şadā-yı berk-i ḡuld-ı ṭübā MM₁.

¹²⁰ Bu beyit; İÜ₂, MM₁ ve MK nüshalarında yoktur.

(Be hey Mahmûd! Pir hazretlerinin himmetine yakın dur. Zira Mevlânâ'nın dergâhı, en uzak emelin kapısıdır.)

24

Remzî Baba

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Sülûk-i mihr-i vefâdır tarîk-ı Mevlânâ
Tarîk-i şıdk ü şafâdır tarîk-ı Mevlânâ¹²¹
(Mevlânâ'nın yolu, vefa güneşinin girişidir. Mevlânâ'nın yolu, sefa ve doğruluk yoludur.)
 2. { Meḥafil-i 'urefâdır mecâmi' -i zürefâ }
{ Maḳâşid-ı şürefâdır tarîk-ı Mevlânâ }
(Mevlânâ'nın yolu; Allah yolundan gelenlerin ulaşmak istediği maksat, ariflerin meclisi ve zariflerin toplandığı yerdir.)
 3. Fürûḡ-i şems-i duḥâdır şu'â-ı bedr-i dücâ
Ziyâ-yı necm-i hüdâdır tarîk-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın yolu; gece karanlığındaki dolunayın, kuşluk vaktindeki güneşin ve hidayet yıldızının ışığıdır.)
- [40]
4. Mürîdi peyrev-i dîn şeyḫi kutb-ı devr-i zamân
Cihâna rāh-nümâdır tarîk-ı Mevlânâ
(Müridi din izinden gider, şeyhi çağın kutbudur. Mevlânâ'nın yolu, cihanın kılavuzudur.)
 5. Der-i ḥazîne-i rahmet gül-i ḥadîka-i cûd
Muḥîṭ-i 'adl ü 'atâdır tarîk-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın yolu; cömertlik bahçesinin gülü, rahmet hazinesinin kapısı ve bağışlama ile adalet semtidir.)
 6. { Faḳîre künc-i sa'âdet esîre bâb-ı necât }
{ Marîza dâr-ı şifâdır tarîk-ı Mevlânâ }
(Mevlânâ'nın yolu; fakire saadet köşesi, esire kurtuluş kapısı, hastaya ise şifa kapısıdır.)
 7. { Bu vaḳar u bu vera' u bu taḳdîs ile eger }
{ Ne da'vî etse sezâdır tarîk-ı Mevlânâ }
(Mevlânâ'nın yolu; bu ağırbaşlılık, bu takva ve bu ululama ile ne iddia etse uygundur.)

¹²¹ TD: Üç beyit mahzûfdur şeklinde not düşülmüş ama dört beyit eksiktir.

^{7a} Takdîs kelimesi, takdis şeklinde yazılmıştır.

8. Bu cūd ü bu kerem ü bu kerāmet ile mūdām
Sezā-yı medh ü şenādır ʔarīḳ-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın yolu; bu cömertlik, ihsan ve keramet ile daima övgüye layıktır.)
9. Ğubār-ı der-gehiñ et tūtiyā-yı dīde-i cān
Ki merci '-i fuḳarādır ʔarīḳ-ı Mevlānā
(Dergāhının toprağını, can gözünün sürmesi yap! Zira Mevlānā'nın yolu, fakirlerin başvuracağı makamdır.)
10. Hirās [u] hevl kıyāmetden etmezem zīrā
Mu'īn-i her dü serādır ʔarīḳ-ı Mevlānā
(Kıyametten korkmam ve ürkmem zira Mevlānā'nın yolu, her iki sarayın da yardımcısıdır.)
11. Muṭi' -i şer' -i peyem-ber meṭā' -ı zümre-i nās
Maḥabbet-i āl-i 'abādır ʔarīḳ-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın yolu; halk zümresinin serveti, peygamber şeriatının uyanı ve aba ehlinin muhabbetidir.)
12. {Egerçi cevri-i felekden melūl isen **Remzī** }
{Ğam etme 'uḳde-ğüşādır ʔarīḳ-ı Mevlānā }
(Remzī, eğer feleğin cevrenden ötürü üzüntülüysen tasalanma! Mevlānā'nın yolu, müşkülli halleder.)

25

Erşedi

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Ğudāya vāşıl olur feyż-ḡāh-ı Mevlānā¹²⁴
Türāb-ı ḡuşki zer eyler nigāh-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın feyzini isteyen Allah'a ulaşır. Mevlānā'nın bakışı, kuru toprağı altın eder.)

[41]

2. Hücūm-ı ceyş-i şeyāṭīne ġālib-i muṭlak
O seyf-i Hakk ile cūd ü sipāh-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın askeri ve ordusu, o Tanrı kılıcı ile şeytanlar ordusunun saldırısına kesin olarak galiptir.)

^{9a} dergehini: der-gehiñ FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, İÜ₂, MM₂.

¹²⁴ Bir beyit eksiktir ancak belirtilmemiştir.

3. Mişāl-i kuhl-i Şıfāhān pür-cilā eyler
Dü çeşmi gerd-i reh-i hān-ķāh-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın büyük dergāhının yolunun tozu, Isfahan'ın sürmesi gibi iki gözü parlatır.)
4. { Ederse ber-ser olur adın zer-i hāliş }
 { Hülāşa pūte-i zerdür külāh-ı Mevlānā }
(Saf altın ederse adını baş üstünde olur. Hülāsa, Mevlānā'nın külāhı, altın potasıdır.)
5. Hūşūl-i maṭlāb için Erşedi niyāz eyle
Hūlūş u şıdk ile ber-piş-gāh-ı Mevlānā
(Erşedi! Mevlānā'nın huzurunda isteklerinin olması için iyi niyet ve doğrulukla dua et.)

26

Remzī-i Kayşerī

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Tarīk-i Hāķķ'a çıkar ṭoĝru rāh-ı Mevlānā
Hāķīķātīn yeridir hān-ķāh-ı Mevlānā¹²⁵
(Mevlānā'nın yolu, Hak yoluna doğru çıkar. Mevlānā'nın büyük dergāhı, hakikatin yeridir.)
2. 'Ulūvv-ı kadrine sālīkleriñ işāretidir
Niçin yā böyle uzundur külāh-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın külāhı niçin böyle uzundur dersin saliklerin kadrinin yüceliğine işaret olduğu için uzundur.)
3. { Keşīrdür o kadar bendegānı kim olmuş }
 { Sipāh-ı encūme fā'ik sipāh-ı Mevlānā }
(Mevlānā'nın köleleri o kadar çoktur ki Mevlānā'nın ordusu, yıldızların ordusundan bile daha üstün olmuştur.)
4. İşim olurdu benim kīmiyā gibi o zamān
Teveccūh eylese bir kez nigāh-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın bakışı bir kez bana yönelse o zaman benim işim kimya gibi olurdu.)
5. Dehālet eyle der-i şeyḫe kim odur şimdi
Vekīl-i zāt-ı kerāmet-penāh-ı Mevlānā
(Şeyhin kapısına sığın! Zira o şimdi; zatın vekili ve kerametini koruyucusu olan Mevlānā'dır.)

[42]

¹²⁵ TD: Bir beyit mahzūfdur.

1. Muḥīṭ-i gevher-i esrār-ı Hū'dur hūş-ı Mevlânâ
Ne kıabil pāk-gevher olmamak bī-hūş-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın akli, Allah'ın sırlarının özünün semtidir. Mevlânâ'nın serseminin soylu olmaması ne mümkündür?)
2. Gelince kıaleb ü kıalbe deminden nev-be-nev hâlet
Meger kıalb-i dağaldır olmayan pür-cüş-ı Mevlânâ
(Hâller, nefesinden yeni yeni kalıba ve kalbe geldiğinde Mevlânâ'ya coşmayan kalp aslında sahtedir.)
3. 'Aceb mi şâhid-i 'ilm-i ledünni der-kenâr etse
Maķâm-ı mecma'ü'l-bahreyndir âğüş-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın kucığı, iki denizin toplandığı makamdır. Ledün ilminin şahidini kucaklasa buna şaşılır mı?)
4. Serâb-ı keşreti sîr-âb-ı feyz-i vahdet etmekde
Leb-i mevc-i şafâdır câm-ı nüş-â-nüş-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın devamlı içilen kadehi, keyif dalgasının kenarıdır. Çokluk serabını, vahdet feyzinin suyuna doyurmaktadır.)
5. Edeydi çarḥ-i atlas pāye-i vālāsını iz'ân
Kalendar-vâr olurdu bende-i çul-püş-ı Mevlânâ
(Atlas feleği, onun kumaşının derecesini anlasaydı Mevlânâ'nın kalender gibi çul giyen kölesi olurdu.)
6. Olurdu levḥ-i zâtı aḥvele âyîne-i tevḥîd
Libâs-ı çâr-ı 'unşur olmasa rû-püş-ı Mevlânâ
(Dört unsur giysisi, Mevlânâ'nın yüzünün örtüsü olmasaydı zatın levhası, şaşıya birlik aynası olurdu.)
7. Hâbâbın ḥâne-i 'ömrün ḥarâb etmezdi istiğrāk
Kudüm-âsâ olaydı ḥânümân ber-düş-ı Mevlânâ

¹²⁶ Başlık: Na't-i Şerîf-i Hâzret-i Hüdâvendigârî Kıddise Sirruhü'l-'Azîz SD.

^{2a} deminde: deminden FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

(Hababın yuvası, Mevlânâ'nın sırtındaki kudüm gibi olsaydı gark olmak, onun ömür hanesini harap etmezdi.)

8. N'ola her kaatre-i eşkim nümüdâr-ı bihâr olsa
'Ayandır çeşm-i terden rûy-ı cûş-â-cûş-ı Mevlânâ
(Her gözyaşı damlam, denizlerin numunesi olsa ne olur? Mevlânâ'nın pek coşkun yüzü, nemli gözden bellidir.)

[43]

9. Külâha olsa hem-ser tâc-ı mihr ü meh kerâmetde
Ederdi dest-i ikrâm-ı felek ser-pûş-ı Mevlânâ
(Ay ve güneş tacı, keramette külâha denk olsaydı Mevlânâ'nın başlığı, feleği eliyle ikram ederdi.)
10. Külâhıyla ederdi ser-ferâz-ı dehr-i devrânı
Bulunsa halka-i devrânda hem-düş-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın omuzları, devran halkasında bulunsa, külâhıyla zikir âlemini yüceltirdi.)
11. Nice keşf-i hâkâyıkda 'alem olmaz beyânı kim
Dür-i yektâ-yı ilhâma şâdefdir gûş-ı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın kulağı, ilhamın eşsiz incisine sedeftir. Nice hakikatlerin keşfinde onun beyanı gibi sembol olmaz.)
12. Zülâl-i Meşnevî etdikçe bâğ-ı hân-kâhın şâd
Behişt ü Kevser etmez ârzü mey-nûş-ı Mevlânâ
(Mesnevî'nin tatlı suyu, büyük dergâhın bağına şenlendirdikçe Mevlânâ'nın şarabını içenler cenneti ve Kevser suyunu arzu etmez.)
13. Kallırdı belki inkâra maḥal bîrûn-ı derde lîk
Şuhûd-ı cûft-i şıdk-ı hâldir pâ-pûş-ı Mevlânâ
(Derdin aşkınlığı belki inkâr etmeye uygundur ancak Mevlânâ'nın pabucu, hâl doğruluğunun çift şahididir.)
14. Ne lâzım vâ'izi ilzâma tevcih-i nazar besdir
Cevâb-ı ahmakâna maḥlaş-ı Hâmûş-ı Mevlânâ¹³⁰
(Vaizi susturmaya ne gerek var? Ahmaklara cevap olarak Mevlânâ'nın Hamuş mahlası kâfidir.)

^{8a} buhâr: bihâr FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, SD.

^{10b} devrânında: devrânda FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, SD.

¹³⁰ TD: Cenâb-ı pîr ba'î-î ğazeliyyâtında Hâmûş taḥallûş buyurmuştur.

15. Diger-gün etmede hāl-i dili gūyā ki gīsūdur

Perīṣān olduğunca taylasān-ı dūṣ-ı Mevlānā

(Mevlānā'nın omuza sarkan sarığının ucu dağılınca gönlün hâlini de sanki omuza dökülen uzun saç gibi değiştirmektedir.)

16. Pür etmiş çār-sū-yı 'ālemi germiyyeti **Sākıb**

Hemān kendiñ şanır bī-çāre ney medhūṣ-ı Mevlānā

(Sākıp! Onun şevki âlem çarşısını doldurmuş. Mevlānā'nın şaşkınları, hemen kendini çaresiz ney zanneder.)

[44]

28

Belğrād Şeyhī 'Adnī Dede

Mefā'īlün / Mefā'īlün / Mefā'īlün / Mefā'īlün

1. Dem-ā-dem aındırır 'ahd-i Elest'i nāy-ı Mevlānā

Kılar 'āşıkları dīdār mesti nāy-ı Mevlānā

(Mevlānā'nın neyi, daima Elest ahdini hatırlatır ve âşıkları tecelli sarhoşu eder.)

2. Dem-i 'ālem-güdāzın hānümān-sūz-ı vüçüd eyler

Qomaz faqr ehline āṣār-ı hesti nāy-ı Mevlānā

(Âlemi yakan nefesi, vücudun evini barkını yakar. Mevlānā'nın neyi, varlık eserlerini yokluk ehline bırakmaz.)

3. Felekler çarḥ urur insan semā' eyler nevāsından

Eder raqş ehli hep bālā vü pesti nāy-ı Mevlānā

(Nağmesinden felekler daireler çizerek döner, insan sema eder. Mevlānā'nın neyi, yeryüzünü ve gökyüzünü hep raks ehli yapar.)

4. Hevāsiyla gönüller gārqa-gāh-ı 'aşka düşmüştür

N'ola tahrik ederse pā vü desti nāy-ı Mevlānā

(Gönüller ona duyduğu arzuyla aşk bataklığına düşmüştür. Mevlānā'nın neyi, eli ve ayağı tahrik etse ne olur?)

5. Gönülde inkisār olduğca şevkīn artırır 'Adnī

Maḥall-i feyz eder cām-ı şikesti nāy-ı Mevlānā

(Adnī! Mevlānā'nın neyi, gönülde gücenme olduğca şevkīni arttırır ve kırık kadehi feyiz makamı yapar.)

^{15a} hāl-i dili: hāli dili MK, İÜ₂.

^{16b} kendin: kendiñ FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, MK, MM₁, MM₂.

Hem-dem-i Sa'îd Çelebî

Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün / Mefâ'ilün

1. Erişdi semt-i ervāḥa şadā-yı nāy-ı Mevlānā¹³³
 Tuylıdı nefḥa-i ḥikmet-güşā-yı nāy-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın neyinin sesi, ruhlar semtine ulaştı. Mevlānā'nın neyinin hikmet veren esintisi duyuldu.)

[45]

2. { Ademden rū-nümā kıldı bu mevcūdātı ser-tā-ser }
 { Şalā-yı yā Muḥammed'le nidā-yı nāy-ı Mevlānā }
(Mevlānā'nın neyinin seslenişi, bu varlıkları baştan başa ya Muhammed çağrısıyla yokluktan ortaya çıkardı.)
3. Dehān-ı nāy-zen-ı 'āşık Hüseyinī bestesin üfler
 Anuñçündür fiğān-ı Kerbelā-yı nāy-ı Mevlānā
(Âşık neyzenin ağzı, Hüseyini bestesini üfler. Mevlānā'nın neyinin Kerbela figanı, bu yüzdendir.)
4. Şikeste beste zann etme ḥaṭā-yı maḥzır zīrā
 Maḳām-ı 'aşḳdan geldi hevā-yı nāy-ı Mevlānā
(Kırık beste zannetme zira bu hatanın ta kendisidir. Mevlānā'nın neyinin havası, aşk makamından geldi.)
5. Ki bā'-ı bişnevin tahtında gizli nokṭanın sırrı
 Anı i'lāna me'mürdur nevā-yı nāy-ı Mevlānā
(Gizli noktanın sırrı, Bişnev'in b'sinin altındadır. Mevlānā'nın neyinin sesi, onu bildirmekle görevlidir.)
6. Bu muṭrib-ḥāne-i 'ālemdə **Hem-dem** mürde-dil olma
 Ḥayāt-ı tāze baḥş eyler şafā-yı nāy-ı Mevlānā
(Hem-dem, bu âlem mutribhanesinde gönlü ölü olma! Mevlānā'nın neyinin sefası, taze hayat bağışlar.)

Celāl**Mışır Şeyḥi 'Azmi Efendi-zāde Aḥmed Efendi**

Mefâ'ilün / Fe'ilātün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

¹³³ TD: Bir beyit maḥzūfdur.^{1b} nefḥa: nağme FST₁, İBB₁, GN, İÜ₁, İÜ₂, MK, MM₁, MM₂.

1. Hemîşe vird-i zebânım şenâ-yı Mevlânâ
Hezâr cism ile cânım fedâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın övgüsü, daima dilimde dolaşan duadır. Canım bin parçayla Mevlânâ'ya fedadır.)
 2. Tavâf-ı ka'be-i 'uşşâka bağlayıp ihrâm
'Aceb mi sa'y ile bulsam şafâ-yı Mevlânâ
(İhrâm bağlayarak âşıkların kâbesinde tavaf edip gayretle Mevlânâ'nın sefasını bulsam buna şaşılır mı?)
 3. Dil oldu tîğ-i maḥabbetle 'aşkına kurbân
Zuhûr edince ḥarîm-i Minâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın mukaddes Mina'sı görününce gönül, aşk kılıcıyla aşkına kurban oldu.)
- [46]
4. Ḥayât-ı nev verir 'uşşâka hem-çü nefḥa-i şûr
Neyîñ demindeki el-ḥaḳḳ nevâ-yı Mevlânâ
(Neyin sesindeki Mevlânâ nağmesi, hakikaten âşıklara surun diriltici nefesi gibi yeni hayat verir.)
 5. Nesîm-i feyzi dimâğım ter ü mu'aṭṭar eder
Göñüldeki hevesim hep hevâ-yı Mevlânâ
(Gönlümdeki hevesim hep Mevlânâ'nın aşkıdır; feyiz rüzgârı şuurumu tazeler ve kokulu yapar.)
 6. Der-i sa'âdetine rûy-mâl olmaḳdan
Merâm-ı kalb-i ḥazînim liḳâ-yı Mevlânâ
(Saadet kapısına yüz sürme sebebim, hüznü kalbimin Mevlânâ'nın yüzünü görmek istemesindendir.)
 7. Ğubâr-ı der-gehi iksîr-veş eder te'sîr
Başımda sikkesidir kîmiyâ-yı Mevlânâ
(Dergâhının toprağı, iksir gibi tesir eder. Mevlânâ'nın kimyası, başımda sikkesidir.)
 8. **Celâl** devlet-i sermed serimde tâc-ı nemed
Medâr-ı 'izz-i mü'eyyid hümâ-yı Mevlânâ

^{4a} nev: tâze C; hem-çü: çü C.

^{5a} Nesîm-i feyzi dimâğım ter ü mu'aṭṭar eder: Dimâğ-ı cân mu'aṭṭar nesîm-i feyzinden C.

^{6a} Der-i sa'âdetine: ḥuzûr-ı 'izzetine C.

^{6b} merâm: murâd C, FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{8a} serimde tâc-ı nemed: serimdeki tâc C.

^{8b} mü'eyyid: mü'ebbed C, FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, İÜ₂, MK, MM₁, MM₂.

(Celâl! Mevlânâ'nın hüması, yüce yardımın dayanağıdır. Sonsuz talih, başımda keçeden taçtır.)

31

Hüsrev

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Naşîb olur mu huşûl-ı rızâ-yı Mevlânâ
Kabûl edeydi olaydım fedâ-yı Mevlânâ¹⁴¹
(Mevlânâ'nın rızasını kazanmak nasip olur mu? Kabul etseydi de Mevlânâ'ya feda olsaydım.)

2. { Kalem sıfât-ı ulûhiyyeti eder ta'rif¹⁴²
Şeh-i serîr-i 'usr-ı fenâyı nây-ı Mevlânâ }
(Mevlânâ'nın neyi, yokluğun zorlu tahtının şahıdır. Kalem, ulûhiyet sıfatını tarif eder.)

3. Felekde gün gibi gûyâ zemîne 'aks etmiş
Yegâne gevher-i 'âlem bahâ-yı Mevlânâ
(Âlemin biricik incisi olan Mevlânâ'nın güzelliği, gökyüzündeki güneş gibi sanki zemine yansımış.)

[47]

4. Olaydı 'aşk eseri hâl-i rûy-ı şems ü kamer
Olurdu dâğ-ı dil-i bende-hâ-yı Mevlânâ
(Güneş ve ayın yüzündeki ben, aşkın eseri olsaydı Mevlânâ'ya bağlı olanların gönlündeki dağ gibi olurdu.)
5. Gönülde fikr-i tecellî-i Tûr'a nâz eyler
Gedâ-yı kûyuna bir merhabâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın mahalledeki fakire verdiği bir merhaba, gönülde Tur'un tecelli fikrine naz eder.)
6. Felekde maştaba-i kehkeşâna dek yolu var
Olursa zâhid eger bir gedâ-yı Mevlânâ
(Zahit eğer Mevlânâ'nın bir kölesi olursa gökyüzünde Samanyolu sedirine kadar yolu var.)
7. Bilir serâ'ir-i mütûya ol ki vâsıl olur
Degil mi cevher-i cân hâk-i pâ-yı Mevlânâ

¹⁴¹ TD: Bir beyit mahzûfdur diye not düşülmüştür ancak üç beyit eksiktir.

¹⁴² Bu beyit; FST₁, GN, İBB₁, İÜ₂, MK, MM₂ nüshalarında yoktur.

^{5b} zâhid eger bir: zâhid eger har MM₁; zâhid-i har ger FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₂.

^{6a} mütûvâya: mütû FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{7a} olur: urur FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{7b} dâğ çeker: dâğ-ı ciger FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₂.

(Cömertlik sırlarını bilir, zira o ulaşır. Mevlânâ'nın ayağının toprağı, canın özü değil midir?)

8. Cünûn-ı 'aşkı olur lâle gerden-i 'aqla
Devāya dağ çeker mübtelâ-yı Mevlânâ
(Aşkın deliliği, akıl gerdanına lale olur. Mevlânâ'nın müptelası, devaya dağ çeker.)
9. Benim de gönümünü gözden geçirse yanmazdım
Nigâh-ı lutf-ı hezâr-âşinâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın binleri tanıyan lütuflu bakışı, benim de gönümünü gözden geçirseydi yanmazdım.)
10. Bakılsa sözüne devletçe der ki hırka yeter
Mürîde sāye-i bāl-i hüma-yı Mevlânâ
(Sözüne bakılsa der ki talih gibi hırka olarak Mevlânâ hümasının kanadının gölgesi, müride yeter.)
11. {Vücûd verme şağın bir dolâbdır zâhid¹⁴⁶
{Târîk-ı 'aşka semâ' ü şafâ-yı Mevlânâ }
(Zahid! Sakın varlığını aşk yoluna verme; Mevlânâ'nın sefası ve seması bir dolaptır.)
12. Buyurdular ki: vücûh-ı velâyete dağıdır
'Atiyye mahrem-i gülşen-serâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın gülbahçesindeki sarayı, memleketin ileri gelenlerine gizli ihsan dağıtır, diye buyurdular.)
13. Hemîşe 'aql-i küle ders-i küntü kenz okudur
Muķîm-i ravza-i dârü's-şifâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın şifa kapısının bahçesinde ikamet eden, ilk nura daima Küntü Kenz dersini okutur.)
- [48]
14. Tokunsa bâğda hâşâki verd-i tâze eder
Nesîm-i 'âtîfet-i cân-fezâ-yı Mevlânâ
(Mevlânâ'nın gönle ferahlık veren merhametinin rüzgârı, bahçede çöpe dokunsa onu taze gül yapar.)
15. {Şeh-i yegâne Hudâvendigâr-ı her dü cihân }
{Degil ki Rûm ola fermân-revâ-yı Mevlânâ }
(Mevlânâ sadece Rum'a hükmetmez. O her iki dünyanın da padişahı ve yegâne sultandır.)

¹⁴⁶ Bu beyit de FST₁, GN, İBB₁, İÜ₂, MK, MM₂ nüshalarında yoktur.

^{10b} dağıdır: tağıdır FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

16. Yarın bu yüzle varılmaz huzura ey **Hüsrev**
Meger naşib ola hakkımda rāy-ı Mevlānā
(*Ey Hüsrev! Yarın bu yüzle huzura varılmaz ama Mevlānā'nın hükmü hakkımda nasip olsun.*)
17. Faķat ümīd-i siyeh-rūzī-i kıyāmetde
Be-dest-i himmet-i müşgil-güşā-yı Mevlānā
(*Yine de kıyametın kara gününde, ümit olarak Mevlānā'nın zorlukları aşan yardımı, eldedir.*)
18. Yā nūr-ı maḥẓ ola yā sūziş-i muḥabbet ola
Derūn-ı sīnede medḥ ü senā-yı Mevlānā
(*Mevlānā'nın övgüsü, göğsün içinde ya saf nur olsun ya da aşk acısı olsun.*)

32

Niyāzī

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

1. Hezārān perdeler gösterdi cāna nāy-ı Mevlānā
Bize bezm-i Elest'de verdi Mevlā nāy-ı Mevlānā
(*Mevlānā'nın neyi, cana binlerce perde gösterdi. Mevla bize Mevlānā'nın neyini, Elest meclisinde verdi.*)
2. Bu bir şavt-ı ledünnīdir ki īmā-yı vişāl eyler
Bulur andan bilā-ḥarfın göñül ma'nā-yı Mevlānā
(*Bu ilahi bir sestir zira vuslatı ima eder. Gönül ondan lafsız bir şekilde Mevlānā'nın ifadesini bulur.*)
3. Külāhın gūşe-i 'arş-ı berīne ser resīd etdi
Füyūzāt-ı ta'ayyün ile her ednā-yı Mevlānā
(*Mevlānā'nın her adisinin başı, beliren feyizleriyle külāhının en yüksek katının köşesine ulaştı.*)

[49]

4. Anıñ her bir deminde dem-be-dem baş pāreler neyler
Vücūdun büsbütün etmekdedir ifnā-yı Mevlānā
(*Onun her bir nefesinde neyler daima başlarını parçalar. Çünkü Mevlānā, onların vücudunu büsbütün yok etmektedir.*)

^{2b} bilā-ḥarfın: bilā-ḥarf GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{3a} Külāhın gūşe-i 'arş-ı berīne ser resīd etdi: Külāhın gūşe-i 'arş [u] berīn[i] ser-resīd etdi ND.

5. Tutar nāz ü **Niyāzī** bendegānı bāğ-ı ‘aşkında
Hezārān perdeler gösterdi cāna nāy-ı Mevlānā
(Köleleri, aşk bahçesinde naz ve niyaz eder. Mevlānā’nın neyi, cana binlerce perde gösterdi.)

33

İşkodralı-zāde Hasan Hakkı Paşa Merhūm

Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilātün/ Fe‘ilün

1. Dese ez-dil ne zamān Mevlevīyān Mevlānā
Olur ol ānda imdād-resān Mevlānā¹⁵¹
(Mevlevīler ne zaman gönülden Mevlānā dese Mevlānā hemen o anda imdada yetişir.)
2. Sen hemān hācetiñi eyle taleb ey dervīş
Yetişir luṭf ile her ān ü zamān Mevlānā
(Ey dervīş, sen hemen gereğini iste, Mevlānā her an lütf ile yetişir.)
3. Niye nālende olursuñ ğam ile ney-āsā
Saña yetmez mi meded-res heme ān Mevlānā
(Gam ile ney gibi niye inlersin? Daima imdada yetişen Mevlānā sana yetmez mi?)
4. { Bir iki bendeleriñ var şeb-i ğamda nā-būd }
{ Yetiş ey Şems meded tīz gel amān Mevlānā }
(Gam gecesinde perişan hâlde bir iki bendelerin var. Ey Şems, yetiş; tez gel Mevlānā, yardım et!)
5. { Dest-ġır ol himemiñle bize yaḥşılık edip }
{ Olmasın hāl-i fakirān yamān Mevlānā }
(Mevlānā, elden tutan yardımlarınla bize iyilik et! Fakirlerin hâli yaman olmasın.)
6. { Yakışır mı bize sāyeñde felek kahrından }
{ Edelim saña teşekkī-i figān Mevlānā }
(Senin gölgede felek yüzünden sana şikâyetle feryat etmek bize yakışır mı?)
7. **Hakkıyā** hāzret-i Şems edeli işrāk-ı zamīr
Rū-nümā āyine-i dilde hemān Mevlānā
(Ey Hakkı! Şems hazretleri gönlü aydınlattığından beri, Mevlānā gönül aynasında hemen yüzünü gösterir.)

^{5a} Tutar: Tutarken GN, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, ND.

¹⁵¹ TD: Üç beyit mahzûfdur.

Şem 'î-i Konevî¹⁵²

Mefâ 'îlün / Mefâ 'îlün / Mefâ 'îlün / Mefâ 'îlün

1. Maḳām-ı dil-güşādan eyleyiñ seyrān-ı Mevlānā
Devām-ı 'ömr ü devletle sürüñ devrān-ı Mevlānā
(Gönül açan makamdan Mevlānâ'yı seyredin. Mevlānâ'nın devranını, mutlulukla daima sürün.)
2. Ne ḥaddim var efendim ben saña 'arz-ı kemāl etmek
Saña bu 'ilm ü 'irfān kenz-i 'aşk iḥsān-ı Mevlānā
(Efendim mükemmelliği sana sunmak benim ne haddimedir? Mevlānâ'nın ihsanı, ilim ve irfan dolu aşk hazinesi sanadır.)
3. Çalınsın ney kudüm dervîşleri devr-i semā' etsin
Okunsun her seherde şavt ile Dīvān-ı Mevlānā
(Ney ve kudüm çalınsın, dervîşleri sema etsin. Mevlānâ'nın Divan'ı her seherde şavt ile okunsun.)
4. Muḥabbetli 'azîz Şem 'î gelir her gün eder î mā
'Aceb mi gelseler tebrikine rûḥān-ı Mevlānā
(Aşk dolu aziz Şemî, her gün gelip ima eder. Mevlānâ'nın ruhları, onu tebrik etmeye gelse şaşılır mı?)
5. Ara bul āsitān-ı 'izettinde mevrîd-i 'aşkı
Ederse ḳatre āb 'ummān eder 'irfān-ı Mevlānā
(Yüce eşiğinde aşk yolunu ara bul. Bir damla suyu umman ederse Mevlānâ'nın irfanı eder.)
6. { Erenler himmetiyle Şem 'iyā târiḥ ararlarsa
 { Merām üzre desin sa 'yim yeder meydān-ı Mevlānā¹⁵⁸ }

¹⁵² AŞ'de şu beyit fazladır ancak tam okunmadığı ve ulaşılan yazma nüshalarda bulunmadığı için metne dâhil edilmemiştir: "Mücevherden dahı morzerrinden / Merām üzre kuruldı sāye-dār eyvān-ı Mevlānā" Bu beyit, AŞ₁'de de bulunmamaktadır. Bk. Aydın, Nilgün (2019), **Konya Âşıklık Geleneğinde (18-19. yy.) Âşık Şem 'î ve Şiir Dünyası**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 396; Halıcı, Feyzi (1982), **Âşık Şem 'î, Hayatı ve Şiirleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara, s. 2-3.

^{1b} 'ömr ü devletle: 'ömr-i devletle AŞ, AŞ₁.

^{2b} kenz: kesr AŞ₁.

^{3a} dervîşleri: dervîşlerim AŞ; etsin: eyler AŞ₁, FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{4a} Şem 'î: Şems AŞ.

^{5a} mevrîd: ma'den AŞ, AŞ₁.

(Ey Şemî! Erenler yardımıyla tarih ararlarsa emeğimi Meram üzerine Mevlânâ meydanına götürsün, desin.)

35

Rızâ

Mefâ‘ilün / Fe‘ilâtün / Mefâ‘ilün / Fe‘ilün

1. Derûnda ‘aşkın edince nişân-ı Mevlânâ
Vişâl-i Hakk’a erer ‘âşıkân-ı Mevlânâ
(Mevlânâ’nın alameti gönülde fazlalaşınca, âşıkları Hakk’a ulaşır.)
2. Dilimde eyleyeyim vaşf-ı devletin tesbîh
Olup benim şerefim dâsitân-ı Mevlânâ
(Mevlânâ’nın destanı, benim övüncüm olduğundan ulu vasfını dilimde tesbih edeyim.)

[51]

3. Vücūd-ı ‘ârif-i Rûm anda bülbul-i kudsî
Na‘îm-i feyz-i Hudâdır mekân-ı Mevlânâ
(Kutsal bülbul, Rum arifinin bedenindedir. Mevlânâ’nın mekânı, Allah’ın feyzinin Naim’idir.)
4. ‘Aşâ-yı Ma‘nevî her bî-başirete neydir
Olunca ‘âzim-i Hakk sâlikân-ı Mevlânâ
(Mevlânâ’nın salikleri, Hakk’a ulaşmaya gayret gösterdiğinde Manevî asası, her basiretsiz ney olur.)
5. Bulur gönülde yerin tûtî-i maḥabbetiniñ
Eden derûnunu der-âşiyân-ı Mevlânâ
(Kalbini Mevlânâ’nın yuvasının kapısı yapan kişi, gönülde aşk papağanının yerini bulur.)
6. Gönülde ‘aşk-ı Hudâ reh-berim olunca **Rızâ**
Vişâl-i Hakk’a erer ‘âşıkân-ı Mevlânâ
(Rızâ! Allah aşkı gönülde rehberim olduğunda Mevlânâ’nın âşıkları Hakk’a ulaşır.)

36

Nâfi‘ Efendi¹⁵⁹

Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün / Mefâ‘ilün

¹⁵⁸ Bu beyit İBB₂ ve MM₂ yazma nüshalarında yoktur.

¹⁵⁹ Başlık: Müşârün İleyh AND.

1. Ne sırrdır neyde gūş eyle nedir dastān-ı Mevlānā
Nevā-senc-i ḥaḳīḳatdır sitāyiş-ḥān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın destanı ve neydeki sır nedir kulak ver. Mevlānā övgüsünü okuyan, hakikatin sesini ölçendir.)
 2. Henüz nā-bāliḡ iken gösterip etfāle pervāzın
Kemāle oldu bāliḡ i 'tilā-yı şān-ı Mevlānā
(Henüz yetişkin değilken çocuklara uçuşunu gösterdi. Mevlānā'nın şanının yükselişi, kemale erdi.)
 3. Mesīḥ-i tıbb-ı rūḥānīdir ol 'allāme-i ḥikmet
Olur dil-ḥasteler minnet-keş-i dermān-ı Mevlānā
(O hikmetlerin en bilgini, ruhani tıbbın Mesih'idir. Gönlü hasta kişiler Mevlānā'nın dermanına minnet duyarlar.)
- [52]
4. Nevā-yı nāy-ı 'aşḳ ile olup beste-miyān-ı Ḥaḳḳ
Eder ḥam-geşte çarḫı gerdiş-i yeksān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın aynı denklikteki dönüşü, aşḳ neyinin sesiyle Hakk'a beli bağlanmış olup feleḡi bükür.)
 5. Kitāb-ı Meşnevī ol nüṣṣa-i kübrāyadır fihrist
Müberhen-i maḡz-ı Ḳur'ān ile 'irfān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın irfanı; Kur'an'ın özünün delilli ispatı ile Mesnevī kitabı, o büyük kâmil insana fihristtir.)
 6. Eder mi ser-fürū iklīl-i mihre sikke-dārānı
Ser-efrāzān-ı ma'nādır nemed-pūşān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın dervişleri, mananın seçkinleridir. Sikkelerini giyenler, güneş tacına baş eğer mi?)
 7. Daḡīl-i der-gehin me'yūs-ı ḡufrān eylemez cürmü
Olur destinde mendīl-i amān dāmān-ı Mevlānā
(Dergâhının içindekiler, kabahate merhamet eder, ümitsizliğe düşürmez. Mevlānā'nın eteḡi kabahatlinin elinde imdat mendili olur.)

^{1a} Ne sırrdır: Sürūd AND.

^{5a} kübrāyadır fihrist: kübrāya der-fihris AND.

8. Mey-i irşādıdır Mollā Celāl'ın feyz-i rūhānī
Hakikat bezminiñ mestānıdır rindān-ı Mevlānā
(Molla Celāl'in ruhani feyzi, Hak yolunu gösteren şaraptır. Mevlānā'nın rintleri, hakikat meclisinin sarhoşlarıdır.)
9. Derinde Nāfi'-āsā bī'-aded deryūze-kārānı
Müheyyādır emel-dārān-ı lutfā h'ān-ı Mevlānā
(Nāfi gibi sayısız dilencileri kapısında. Mevlānā'nın sofrası, lütfunu isteyenlere hazırdır.)

37

Nābī¹⁶³

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Verir neşāt-ı mü'ebbed mekân-ı Mevlānā
Eder cebīni münir āsitān-ı Mevlānā¹⁶⁴
(Mevlānā'nın mekânı, ebedi mutluluk verir. Mevlānā'nın dergâhı, alnı aydınlatır.)
- [53]
2. Libās-ı hāṭve giyer ebruvān-ı şevkinden
Olunca nāşiye-sā'āşıkān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın âşıkları, alnını yere sürünce kaşlarının şevkinden adım elbisesi giyer.)
3. Revāc-ı kuhl-i cevāhir mi kor nazarlarda
Şafā-yı hāk-i cevāhir-feşān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın cevherler saçan toprağının sefası, cevher sürmesinin itibarını mıdır ki bakışlarda bırakır.)
4. Bulur mu bülbül-i bīgāne ruḥşat-ı feryād
Na'im-ı kurbdadır gülsitān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın gül bahçesi Naim cennetindedir. Yabancı bülbül, feryat etmek için izin alabilir mi?)
5. Hezār mertebedir bār-gāh-ı 'izzetde
Bizim taşavvurumuzdan nişān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın nişanı, düşüncemizde izzet makamında bin kat üsttedir.)

^{8a} Mollā: Monlā FST₁,GN, İBB₁, MK, İÜ₂, MM₁, MM₂.

¹⁶³ Başlık: Nağme-tırāzī-i Nāy-ı Kalem-i Ruḥānī- Edā Der-Āsitāne-i Ḥazret-i Mevlānā Quddise Sirruhu'l-'Azīz NTD.

¹⁶⁴ TD: İki beyit mahzūfudur.

^{2a} ebruvān-ı şevkinden: ebruvānı şevkinden NTD.

^{5a} mertebedir bār-gāh: mertebe berter huzūr NTD.

6. Anıñ maķāmına olmaz resā tuyūr-ı ħired
Kenār-ı ‘arşdadır āşiyān-ı Mevlānā
(Akıl kuşları onun makamına ulaşamaz. Mevlānā’nın yuvası, arşın ucundadır.)
7. { Degil bu ‘izzet ü şān-ı cihāniyāna şebīh }
{ Huzur-ı Haķķ’da olan ‘izz ü şān-ı Mevlānā }
(Mevlānā’nın şanı ve yüceliği; Haķķ’ın huzurunda, dünyadakilerin şanına ve yüceliğine benzer değildir.)
8. Bu devre beñzemez āyīn-i devr-i dīgerdir
Semā’-ı vahdet-i devr-i zamān-ı Mevlānā
(Mevlānā’nın devrindeki birlik seması bu devre benzemez, diğer devrin ayinidir.)
9. Sülāle-i şeref-i hāne-vāde-i Şiddīķ
Vücūd-ı pāk-i kerāmet-feşān-ı Mevlānā
(Mevlānā’nın keramet dağıtan pak vücudu, doğruluk hanedanı olan şerefli bir sülaledir.)
10. { Halīfe-zāde vü şeh-zāde vü nebī-zāde }
{ Se rütbedir şeref-i dūd-mān-ı Mevlānā }
(Halife, sultan ve peygamber oğludur. Mevlānā’nın hanedanının şerefi, üç rütbedir.)
11. N’ola cevāhir ile olsa Meşnevī memlū
Kilīd-i genc-i ħikemdir zebān-ı Mevlānā
(Mesnevī, cevherlerle dolu olsa ne olur? Mevlānā’nın dili, hikmetler hazinesinin anahtarıdır.)
12. Ne Meşnevī dürer-i şāh-vār-ı maħzen-i feyz
Ne Meşnevī çemen-i bī-ħazān-ı Mevlānā
(Ne Mesnevī’dir ki feyiz hazinesinin şaha yaraşır incisidir. Ne Mesnevī’dir ki Mevlānā’nın solmayan çimenidir.)

[54]

13. Ne Meşnevī ki şifā-ħāne-i hidāyetde
Keşīde ni‘met-i bī-imtinān-ı Mevlānā
(Ne Mesnevī’dir ki Mevlānā’nın iyiliği başa kakmayan nimeti, hidayet şifahanesinde dizilmiştir.)

^{6b} āşiyān: āsitān FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

^{8a} āyīn-i devr-i dīgerdir: āyīn devr-i dīgerdir NTD.

^{12a} maħzen: maħzen FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₂.

14. Ne Meşnevî ki olur mışra‘eyn-i ebyâtı
Küşâde bâb-ı ma‘ânî-nişân-ı Mevlânâ
(*Ne Mesnevî’dir ki iki dizeli beyitleri, Mevlânâ’nın manalarını gösteren kapıyı açar.*)
15. Gören kitâb-ı hikem-senc-i Fîh-i Mâ-Fîh’i
Bilir ki Hâk-ı beyândır beyân-ı Mevlânâ
(*Hikmetleri ölçen Fih-i Ma-Fih kitabını gören bilir ki Mevlânâ’nın beyanı Hak beyanıdır.*)
16. ‘Urûc-ı seb‘-ı bāk-ı sipîhr-i ma‘nâya¹⁷⁴
Suṭûr-ı şafhasıdır nerdübân-ı Mevlânâ
(*Mevlânâ’nın merdiveni, mana göğünün 7 tabakasına yükselen levhanın satırlarıdır.*)
17. Meger ḥalîfe vü aḳṭâb fehmi ede ancak
Zebân-ı tâze-i cândır lisân-ı Mevlânâ
(*Mevlânâ’nın dili, canı tazeleyen dildir zira onu ancak halife ve veliler anlasın.*)
18. Verince eşheb-i ma‘nâya cîlve-i taḥkîk
Ḥudâ bilir kim olur hem-‘inân-ı Mevlânâ
(*Mana atına hakikat tecelli ettiğinde kimin Mevlânâ ile arkadaş olacağını Allah bilir.*)
19. Reh-i vücûda başaldan kâdem bu idi ümmîd
K’olam cebîn-zede-i âsitân-ı Mevlânâ
(*Varlık yoluna ayak basıldığından itibaren ümidim Mevlânâ’nın eşiğine alın sürmekti.*)
20. Ḥudâ’yâ şükr naşîb oldu bülbül-i niḡeḡe
Gül-i müşâhede-i büstân-ı Mevlânâ
(*Allah’a şükür! Mevlânâ’nın bahçesinin gülünü gözle görmek, bakış bülbülüne nasip oldu.*)

^{14b} ma‘ânî: mu‘allâ NTD.

^{15a} Fîh-i Mâ-Fîh’i: Fîh-i Mâ-Fîh’in NTD.

^{15b} Hâk-ı beyândır: Hâk-ı beyândır NTD.

^{16a} ‘Uruc: ‘Uruca NTD.

¹⁷⁴ Sâlikin dünyaya gelişi ve nefis terbiyesi yoluyla Allah’a ulaşması devir nazariyesi altında *urûc* ve *nüzul* kavramlarıyla açıklanır. Yedi tabaka ise seyr ü sülûkun aşamalarına işaret etmektedir. Bk. Bahadır, Savaşkan Cem (2017), “‘Hayâlî Bey’in Seyr ü Sülûku Çağırıştıran Bir Gazeli’”, *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, s. 24-37.

¹⁷⁵ 17. ve 18. beyitlerin yeri NTD’de değişmiştir.

21. Hoşā sūtūde reh-neverd-i rehber-i tevfiḳ
Ziyāret-i ḥarem-i ‘arş-sān-ı Mevlānā
(*Ne güzel! Allah’ın kılavuzuyla Mevlānā’nın arşa benzer haremini ziyaret eden yolcu övülmüştür.*)

[55]

22. Ümīdi şimdi budur Nābī-i siyeḥ-kārīñ
Anuñçün eyleyeler düstān-ı Mevlānā
(*Günahkār Nābī’nin ümidi şimdi budur zira onu Mevlānā’nın dostlarından saysınlar.*)
23. Kenār-ı defter-i dilde bu gūne nāmını kayd
Kemīne ḥāk-i der-i bendegān-ı Mevlānā
(*Gönül defterinin kenarına, Mevlānā’nın bendelerinin kapısının zavallı toprağı adıyla kaydetsinler.*)

38

Nāfi‘ Efendi¹⁷⁹

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

1. Gönül oldukça ebr-i ‘aşḳ ile giryān-ı Mevlānā
Sirişḳ-i dīde-i ḥūn-bār olur tufān-ı Mevlānā¹⁸⁰
(*Gönül; aşḳ bulutuyla Mevlānā’ya ağlayınca kan döken gözdeki gözyaşı, tufan olur.*)
2. Ederler bir nazar ile nice mürde-dili iḥyā
Heme deryā-dil ü ‘İsā-nefes pīrān-ı Mevlānā
(*Mevlānā’nın bütün gönlü geniş ve İsa nefesli pirleri, nice ölü kalbi bir bakışla yeniden diriltir.*)
3. { Begenmez tāk-ı ḥürşīdi bir ednā sikke-dārānı }
{ Cemī‘-i evliyādan oldu ber-ter şān-ı Mevlānā }
(*Mevlānā’nın adi dervişleri, güneş tacını beğenmez. Mevlānā’nın şanı, evliyaların hepsinden daha yüksektir.*)

^{21a} sūtūde-reh-neverd: sūtūde-reh-i verd FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂; reh-neverd: reh-āverd NTD.

^{22b} Anuñçün: K’anuñçün NTD.

^{23b} bendegān: ḥānedān NTD.

¹⁷⁹ Bu şiir, AND’de yer almamaktadır. Bk. Gündüz, Emrah (2018), *Abdünnâfi İffet Efendi ve Divanı*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi - Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.

¹⁸⁰ TD: Bir beyit mahzûfdur.

^{2a} bir nazar ile nice mürde-dili: nīm-nazar ile nice sad mürde-dili FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂. Ayrıca ile kelimesi İBB₂’de iki kez yazıldı.

4. Ne mānī ' zerre hāşākī-i cürm-i ehl-i nisbet kim
Şahābetle olur pūşīde-i dāmān-ı Mevlānā
(Zerrenin yakınlık ehlinin kabahatli çöpü gibi Mevlānā'nın eteğini sahiplenerek ona örtü olmasına ne engel olur?)
5. Şabāvetde açıp bāl-i tecellī çıkıdı eflāke
Semāvāt ehli oldu cümleten hayrān-ı Mevlānā
(Çocuklukta tecelli kanadını açarak feleklere çıktı. Yedi kat sema, cümleten Mevlānā'ya hayran oldu.)
6. Ne mümkün hāme etmek kaṭre-i evşāfī iḥşā
Müsellem nezd-i 'ālemde yem-i 'irfān-ı Mevlānā
(Niteliklerinin damlasını sayıp yazmak ne mümkündür? Mevlānā'nın irfan denizi, âlem nezdinde kabul edilmiştir.)
- [56]
7. Vakāretle sekīnetle semā ' -ı devr-i dervīşān
Rüsüm-i çarḥ-i devvār üzredir erkān-ı Mevlānā
(Dervişlerin sema ve devri, ağırbaşlılık ve sakinliktir. Mevlānā'nın esasları, devreden feleğin usullerinin suretidir.)
8. Cenāb-ı Ğavṣ-ı A 'zam Şeyḥ-i Ekber gibi pek ender
Miyān-ı evliyā' ullāhda akrān-ı Mevlānā
(Mevlānā'nın emsalleri; evliyaların arasında, büyük ve yüce âlim Gavs gibi pek enderdir.)
9. Derinde Nāfi ' -āsā bī- 'aded deryūze-kārānı
İki 'ālemde çün sermāyedir iḥsān-ı Mevlānā
(Nāfi gibi sayısız dilencisi kapısındadır. Çünkü Mevlānā'nın ihsanı, iki âlemde de servettir.)

39

Şeyḥ Kıddūsī¹⁸³

Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün / Mefā'ılün

1. { Şabī iken semāya oldu çün seyrān-ı Mevlānā
Velīler üzre her vech ile var rüçhān-ı Mevlānā }
(Mevlānā çocukken göğe yolculuk yaptı. Mevlānā'nın her yönüyle veliler üzerinde üstünlüğü vardır.)

^{7a} semā ' -ı devr: semā ' u devr FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

¹⁸³ TD: Üç beyit mahzûfdur.

2. Bulur her demde rūḥāniyyetinden mürde-diller cān
Erişir çāresiz derdlilere dermān-ı Mevlānā
(Ölü gönüller, daima onun ruhaniyetinden hayat bulurlar. Mevlānā'nın dermanı, çare bulamayan derdlilere ulaşır.)
3. Eder deryāda hem berrde olan muṣtarlara imdād
Hemān çağır olur lā-büdd saña iḥsān-ı Mevlānā
(Denizde ve karada çaresizlere yardım eder. Hemen çağır! Mevlānā'nın ihsanı, sana lazım olur.)
4. Kerāmātı anıñ günden 'ayān her ān zuhūr eyler
Gürüh-ı evliyā içre budur çün şān-ı Mevlānā
(Onun kerameti güneşten de aşikârdır her an görünür. Zira Mevlānā'nın şanı, evliya topluluğunun içinde budur.)
- [57]
5. Hüdā eylerdi bir günde tecellī on yedi kere
Taḥammül etmek içindir aña devrān-ı Mevlānā
(Allah bir günde 17 kez tecelli ederdi. Mevlānā'nın devranı, ona dayanmak içindir.)
6. Başiret gözü görmez münkirin inkār eder anı
Ne yār olduğunu ancak bilir yārān-ı Mevlānā
(Münkirin kalp gözü görmez, onu inkār eder. Onun nasıl bir yār olduğunu ancak Mevlānā'nın dostları bilir.)
7. { Olayım der isen sen de eger şāh ol ana bende }
{ Nüfüz eyler nice şāhāna çün fermān-ı Mevlānā }
(Eğer şāh olmak istiyorsan ona köle ol. Zira Mevlānā'nın fermanı, nice sultanlara nüfuz eder.)
8. Cihānda evliyānıñ her biri gösterdi bürhānlar
Sekiz yaşında zāhir oldu bil bürhān-ı Mevlānā
(Dünyada evliyanın her biri bir delil gösterdi. Mevlānā'nın delili, 8 yaşında ortaya çıktı, bil.)
9. Giren anıñ tarīķına olur Mevlā'ya tīz vāşıl
Hüdā'nıñ sevgili dostları dervīşān-ı Mevlānā
(Onun yoluna giren Allah'a erkenden ulaşır. Mevlānā'nın dervişleri, Allah'ın sevgili dostlarıdır.)

^{3a} berde: yerde FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{4b} evliyā içre budur çün: 'ārifān içre bülenddir KD.

^{8b} zāhir: zākir KD.

^{9a} Giren anıñ tarīķine olur Mevlā'ya tīz vāşıl: Giren anıñ tarīķatına olur Mevlā'ya vāşıl KD.

10. { Şeb-i Mi'râc'da gösterdi añı Yezdân habîbine
{ Melâ'ik oldular ol gece hep hayrân-ı Mevlânâ }

(Allah, Miraç gecesinde onu habibine gösterdi. Melekler o gece Mevlânâ'ya hep hayran oldular.)

11. Eder züvvârına ikrâm u in'âm ol kerem kanı

Seni mahrum kımaz sen ol hemân mihmân-ı Mevlânâ

(O kerem kaynağı, ziyaretçilerine ikram ve lütfeder. Seni bundan mahrum bırakmaz; sen de hemen Mevlânâ'nın misafiri ol.)

12. O şâhın bende-i ednâsıdır bî-çâre **Kuddûsî**

Bu 'âlî-câhı bahş etmiş aña Yezdân-ı Mevlânâ

(Çaresiz Kuddûsî, o şahın adı bir kölesidir. Mevlânâ Allah, ona bu yüce makamı bahşetmiştir.)

40

'Âkif Paşa¹⁸⁹

Mefâ'ilün / Fe'ilâtün / Mefâ'ilün / Fe'ilün

1. Ey âşinâ-yı dil-i bendegân Mevlânâ

V'ey 'âcizâna 'inâyet-resân Mevlânâ

(Ey kölelerin gönlünü bilen ve acizlere inayet saçıyan Mevlânâ!)

[58]

2. Sükân-ı der-gehiniñ ben de bir kemînesiyim

Baňa da eyle 'inâyet amân Mevlânâ

(Senin dergâhının sakinleri arasında ben de bir zavallıyım. Aman Mevlânâ, bana da yardım et.)

3. Edip cenâb-ı habîb-i Hudâ'dan isti'tâf

Veren her ân fuķarâya amân Mevlânâ

(Allah'ın sevgili huzurunda merhamet dileyerek daima fukaraya can bağışlayan Mevlânâ!)

4. Beni de dehşet-i mahşerden et amân emîn

Bî-haķķ-ı ba'is-i halk-ı cihân Mevlânâ

(Mevlânâ beni de dünya halkının sebep olduğu haksızlıklardan ve mahşer dehşetinden kurtaracağına inandır.)

^{12a} şâhın: şâhım KD.

¹⁸⁹ 17. beyit eksiktir ama belirtilmemiştir. Bu beyit MM₂'de de eksiktir.

^{2a} Sükân: Segân AD.

^{4b} bî-haķķ: be-haķķı AD.

5. Ben öyle bir yüzü kara denî kulum zirā
Benim o günde ser-i 'āşiyān Mevlānā
(O günde Mevlānā'nın asilerinin başı benim zira ben öyle bir yüzü kara alçak kulum.)
6. Eger 'ināyetiñ olmazsa kendi luṭfuñdan
O günde ḥālim olur pek yamān Mevlānā
(Eğer kendi lütfundan yardım etmezsen o gün benim hâlim çok yaman olur.)
7. Seniñ 'ināyetine yok kuluñda isti' dād
Kemāl-i luṭfuna kaldım hemān Mevlānā
(Senin iyiliğine karşılık kulunda yetenek yok. Yalnızca lütfunun kemaline kaldım.)
8. Ğarībü mücrim ü muḥtāc-ı rahm ü şefkatiñim
Her ān u her dem ü her bir zamān Mevlānā
(Daima, her an ve her zaman şefkatine ve rahmetine muhtacım, suçlu ve garibim.)
9. Kāpıñda başım açık ben de bir gedā kulum
Beni de luṭf ile kıl şād-mān Mevlānā
(Kapıda başı açık ben de bir fakir kulum. Mevlānā, beni de lütufla mutlu kıl!)
10. Cünūd-i maḥşere etme amān beni rüsvā
Nihān-ı cürmüme vākıf olan Mevlānā
(Gizli kabahatime vakıf olan Mevlānā, aman beni mahşer ordusuna rezil etme!)

[59]

11. Karīn-i 'afv olur etseñ niyāz Mevlā'dan
Benim gibi nice biñ mücrimān Mevlānā
(Mevlānā! Sen Mevla'ya yalvarırsan benim gibi nice suçlular affedilir.)
12. O rütbedir ki seniñ kadrin 'ind-i Mevlā'da
Degil beyānına kādır zebān Mevlānā
(Mevla katında senin kadrin öyle bir rütbededir ki dil bunu açıklamaya kadir değildir.)
13. 'Ulüvv-i kadrin görmek olurdu fī'l-cümle
Olaydı 'arşa eger nerdübān Mevlānā
(Mevlānā! Arşa merdiven olsaydı senin yüce kadrini bütünüyle görmek mümkün olurdu.)
14. Bu ne şeref ki ezelde seniñ semā' iñ ile
Telezzüz eyler idi kudsīyān Mevlānā

^{8a} Ğarīb: Bekāye; muḥtāc-ı rahm: muḥtāc rahm AD.

(Mevlânâ! Bu ne şereftir ki ezelde senin seman ile melekler zevk alırdı.)

15. Cenâh şalmış idi şâh-bâz-i pâk rûhuñ

Feleklere ceberût-âşiyân Mevlânâ

(Mevlânâ! Senin ruhunun temiz şahbazı, ululuk yuvasından feleklere kanat salmıştı.)

16. Beşer ne haddi ki kâdriñ bile melek ‘âciz

Ey eyleyen melekûtu mekân Mevlânâ

(Ey melekler âlemini mekân edinen Mevlânâ! Kadrini bilmeye melek bile acizken insanın bilmeye ne haddi var?)

17. { Şem‘ degildir eden hân-kâhlarıñ pür-nûr }
{ Şerâr-ı feyziñ olur hep cihân Mevlânâ }

(Mevlânâ! Büyük dergâhlarını nurla dolduran mum değildir. Bütün dünya, feyzinin kıvılcımıyla nurla dolar.)

18. Merâmı lûtfuñu teşvîkdir ‘Âkif’iñ yoksa

Sitâyiş etme ne haddine ân[-ı] Mevlânâ

(Âkif’in amacı lûtfunu kışkırtmaktır yoksa Mevlânâ’nın güzelliğini övmek onun ne haddinedir?)

41

Kayşerî Mevlevî Şeyhî-zâde Remzî Efendi¹⁹⁶

Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün / Mefâ‘îlün

1. Ser-efrâz-ı gürûh-ı evliyâ bi’llâh-ı Mevlânâ¹⁹⁸

Olur hep vâsıl-ı Hakk sâlik-i şeh-râh-ı Mevlânâ

(Allah için Mevlânâ, evliya topluluğunun seçkinidir. Mevlânâ’nın selamet yolundan gidenler, hep Hakk’a ulaşır.)

[60]

2. { Ne bilsin rûtbe-i ulviyyetin akl-ı mecâz ehli }
{ Haķîkat ber-ter-i fehm ü hireddir câh-ı Mevlânâ }

(Mevlânâ’nın rütbesi gerçekten akıldan ve anlayıştan üstündür. Mecaz aklın ehli, onun büyüklüğünün derecesini ne bilsin?)

^{14b} Telezzüz kelimesi MK’de hatalı yazılmıştır. Sondaki z harfî (z) noktasızdır.

^{17a} Şem‘: Şem‘a AD.

^{18a} yoksa: yoħsa FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂; zîrâ AD.

¹⁹⁶ Başlık: Der Vaşf-ı Hâzret-i Pîr-i Derst-gîr Kaddes’allâhu Te‘âlâ Sırrehu’l Münîr RŞ, RŞ₁.

^{1a} bi’llâh-ı Mevlânâ: bi’llâhi Mevlânâ RŞ, RŞ₁.

¹⁹⁸ Eksik beyit belirtilmemiştir.

3. {Beḳā iḳlīmīniñ şāhen-şeh-i şāhib-nüfūzudur¹⁹⁹ }
{Fenā mülkünde de el-ān bāḳī cāh-ı Mevlānā }
(Beka ülkesine söz geçiren şahların şahıdır. Mevlânâ'nın rütbesi, yokluk ülkesinde de hâlâ bakidir.)
4. Rumûz-ı kâ'inâtı derc kıldı Meşnevî'sinde
Okutdu min-ledün dersin dil-i āgāh-ı Mevlānā
(Mesnevî'sinde kâinatın remizlerini topladı. Kalbi uyanık Mevlânâ, 'Min-ledün' dersini okuttu.)
5. Semâ' u nâyı ta'na zâhidâ gel ictisâr etme
İki 'âlemde de rüsvâ olur bed-h'âh-ı Mevlānā
(Ey zahit! Sema ve neyi kınamaya yeltenme. Mevlânâ'ya fenalık isteyen iki âlemde de rezil olur.)
6. {Yüzün sür hâk-i pāk-i der-geh-i zî-şânına sen de }
{Küşâde bâb-ı matlabdır ziyaret-gâh-ı Mevlānā }
(Şanlı dergâhının temiz toprağına sen de yüzünü sür. Mevlânâ'nın ziyaret yeri, isteklere açıktır.)
7. Olurlar mazhar-ı feyz-i tecellî **Remziyâ** elbet
Hulûş ile olanlar sâkin-i der-gâh-ı Mevlānā
(Ey Remzî! İyi niyetle Mevlânâ'nın dergâhının sakini olanlar elbette tecelli feyzine ulaşırlar.)

42

İşkodralı-zâde Hasan Hakkı Paşa²⁰¹

Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün

1. Gûş kıl nâle vü efğânımı yâ Mevlānā²⁰²
Şıkıldı ekdâr-ı cihân cânımı yâ Mevlānā
(Ya Mevlânâ! İnleyişimi ve feryadımı işit. Dünyanın kederleri canımı sıktı.)
2. Elem-i gurbet ü kürbet ile derd oldu füzûn
Zûd gönder baña dermânımı yâ Mevlānā

¹⁹⁹ Bu beyit RŞ ve RŞ₁'de yoktur. Bk. Mazıoğlu, Hasibe (1987), **Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri**, Sevinç Matbaası, Ankara, s. 42; Aslan, Mustafa (1997), "Ahmed Remzi Dede'nin Şiirlerinde Mevlâna ve Mevlevîlik", **IX. Millî Mevlâna Kongresi**, Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırma Merkezi, Konya, s. 225.

^{7b} sâkin: sâlik RŞ₁.

²⁰¹ Başlık: İstimdâd-ı Mevlânâ HŞ.

²⁰² TD: Bir beyit mahzûfdur.

^{2b} dermânımı: dermânını HŞ.

(Sıkıntı ve gurbet ıstırapı ile dert fazlalaştı. Ya Mevlânâ! Bana çabuk ilacımı gönder.)

3. Bir nefesle tığ olusun serim âzâd-ı helâk
Şardı gam leşkeri her yanımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Gam askeri her tarafımı sardı. Bir nefesle dağıt, başım perişanlıktan kurtulsun.)
4. Zülf-i hûbân gibi hep tarmatağın etdi felek
Cem' kıl zihni-i perîşânımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Felek, zihnimi güzellerin zülfü gibi hep darmadağın etti. Perişan zihnimi toparla.)

[61]

5. Dest-i mi 'mārî-i lûtfuñ ile ta'mîr eyle
Hâne-i hâtır-ı vîrânımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Yıkık gönül hanemi, lütfunun mimarisinin eliyle tamir et.)
6. Maṭbahıñda dilenip kısmetimi bî-minnet
El elinden dilemem nânımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Kısmetimi minnetsiz bir şekilde mutfağında dilenirim. El elinden ekmeğimi dilemem.)
7. { Nefs-i zâlim galebe etdi kuvâ-yı 'akla }
{ Eyle i'dâm bu düşmânımı yâ Mevlânâ }
(Zalim nefis, akıl kuvvetine galip geldi. Ya Mevlânâ! Bu düşmanımı idam et.)
8. Dest-bürd-i himemiñle koma çâk eyleyeler
Dest-i a'dâda girîbânımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Himmetlerinin kuvvetiyle beni düşmanların elinde bırakma, yakamı yırtarlar.)
9. Ede bî-minnet-i maḥlûk hemîşe leb-rîz
Zer-i cûduñ kef ü dāmânımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Cömertlik altınla, elimi ve eteklerimi daima doldur; beni minnetsiz bir mahlûk et.)
10. Edemem hîç şumâr 'ömr-i girân-kıymetden
Fûrḳatîñle geçen ezmânımı yâ Mevlânâ
(Ya Mevlânâ! Senin ayrılığınla geçen zamanlarımı, pek değerli ömürden hiç saymam.)

^{6a} Maṭbahıñda dilenip: Maṭbahımdan dilerim HŞ.

^{7b} düşmânımı: fettânımı HŞ.

^{8b} girîbânımı: bu düşmânımı MK, MM₁.

11. Yeter oldum bu elem-gehde mihen mümtehanı
Kıl sürūra bedel aḥzānımı yā Mevlānā²⁰⁹
(Yeter, bu elem yerinde sıkıntılarla sındım. Ya Mevlānâ, kederlerimi mutlulukla değiştir!)
12. Eyle is‘āf ile ḥacâtımı dil-şād beni
Luṭf edip ‘afv kıl ‘işyānımı yā Mevlānā
(İsteğimi yerine getirerek benim gönlümü mutlu et. Ya Mevlānâ, lütfedip günahımı affet!)
13. Sen nigeḥ-bānlarıñ hıfzıñā tevdi‘ etdim
Ḥānedānım ile iḥvānımı yā Mevlānā
(Ya Mevlānâ! Ailem ile dostlarımın bekçisisin; onları senin korumana bıraktım.)
14. Veleḍ ü vālid[i] ki saña emānet etdim
Cānımı şānımı imānımı yā Mevlānā
(Çocuğu ve babayı zira canımı, şanımı ve imanımı sana emanet ettim.)
- [62]
15. Sāye-i şemsde nā-būd ola deycūr-i firāk
Reşk-i rûz et bu şebistānımı yā Mevlānā
(Güneşin gölgesinde ayrılığın karanlığı perişan olsun. Ya Mevlānâ! Bu gecemi gündüze kıskandır.)
16. **Ḥaḳḳıyā** bülbul-i dil bāğ-ı vaṭan ‘āşıkıdır
Anda ğars et gül ü reyḥānımı yā Mevlānā
(Ey Hak! Gönül bülbulü vatan bahçesinin aşığıdır. Ya Mevlānâ! Orada gülümü ve reyhanımı dik.)

43

Zihni-i Kilîsî

Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün / Mefā‘ilün

1. Yenābî‘-i füyûz-ı mürşidān der-gāh-ı Mevlānā
Ziyā‘-ı nūr-i çeşm-i ‘āşıkān der-gāh-ı Mevlānā
(Mevlānâ’nın dergâhı, mürşitlerin feyiz kaynağı ve âşıkların göz nurundaki parlaklıktır.)

^{11a} mümtehanı: mümtehenem HŞ.

^{11b} aḥzānımı: ezmanımı FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

²⁰⁹ Bu beyit MKve İÜ₂ nüshalarında yoktur.

^{14a} Veleḍ ü vālid: Veleḍ ü vālidî HŞ.

^{16b} et: eyle; reyḥānımı: ānımı FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

2. Muḥāzī-i per-i Cibrīl'dir gül-bāng-ı tevḥīdi
Memer-gāh-ı sarāy-ı ʔudsiyān der-gāh-ı Mevlānā
(*Tevhit gülbangı, Cibril'in kanadına paraleldir. Mevlānā'nın dergāhı, meleklerin sarayına geçiş yericidir.*)
3. Semā'-ı ney semāda tābiř-i ḥūrřīd-i iclālīñ
Eyā encüm-ḥařem meh-pās-bān der-gāh-ı Mevlānā
(*Ey Mevlānā'nın dergāhını gözetleyen ay ve yıldızların yanındakiler! Neyin seması, gökyüzünde sizin büyüklük güneşinizin parlayışıdır.*)
4. Bir ednā bendeñi a'lā edersiñ isteseñ dehre
Hezārān **Zihni'**ye dārü'l-amān der-gāh-ı Mevlānā
(*Sen istersen dünyada bir alçak bendeni yüceltirsın. Mevlānā'nın dergāhı, binlerce Zihni'ye aman kapısıdır.*)

[63]

44

Şefīk-i Ḥānyevī

Mefā'ilün / Fe'ilātün / Mefā'ilün / Fe'ilün

1. Gönülde şems-i ḥaḳīkatdir 'aşk-ı Mevlānā
Ḳulūba maṭla'-ı nūr oldu şark-ı Mevlānā
(*Mevlānā'nın aşkı, gönülde hakikat güneşidir. Mevlānā'nın doğusu, kalplere murun doğuş yeri oldu.*)
2. Gürūh-ı ehl-i dile başka ḥālet-efzādır
O bezm-i neř'e-i rūḥānī zevk-ı Mevlānā
(*Mevlānā'nın zevki; o ruhani neşe meclisindeki gönül ehli topluluğa, başka hāller verir.*)
3. Fenāya āfil olur necm-i mā-sivā-yı vüçüd
Tecellī-baḥř olacak mihr-i berk-ı Mevlānā
(*Mevlānā'nın şimşek güneşi, tecelli saçığında vücut masivasının yıldızı, faniliğe batar.*)
4. Heme 'avālimi birden semā'la devr eyler
O dilde kim bulunur 'aşk u şevk-ı Mevlānā
(*Zira Mevlānā'nın şevki ve aşkı, o gönülde bulunur. Tüm ālemler birden sema ile döner.*)

^{4a} a'lā: sultān FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂, ZD.

^{3a} fenāya: fenā-yı MŞ.

5. Cenāh-ı ‘aşk ile pervāz-ı huld-ı vuslat eder

Şefîk şems-i hakîkatdır ‘aşk-ı Mevlânâ

(Şefîk! Aşk kanadını, vuslat cennetine uçurur. Mevlânâ’nın aşkı, hakikat güneşidir.)

45

Şāhidī-zāde Şuhūdī Dede’niñ:

Mefā’îlün / Mefā’îlün / Mefā’îlün / Mefā’îlün

1. Göñül rāzın ‘ayān eyler semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

Ciger kanın revān eyler semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

(Mevlânâ’nın şevki ve seması, gönül sırrını ortaya çıkarır; ciğer kanını döker.)

[64]

2. Seher-i keşf-i hicāb etdi keremden feth-i bāb etdi

Bizi mest ü harāb etdi semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

(Mevlânâ’nın semasının şevki; perdeyi açıp seher etti, kerem kapısını açtı. Bizi sarhoş ve harap etti.)

3. Akıdıp kan ile yaşı velīler tōp eder başı

Eridir tığla taşı semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

(Mevlânâ’nın şevki ve seması, dağı ve taşı eritir. Veliler, kan ile yaşı akatıp başı top ederler.)

4. Muḥibb iseñ eger şādık seniñdir şānına lāyık

Cünün zencīridir ‘āşık semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

(Âşık; eğer sadık dost isen Mevlânâ’nın şevki ve seması, senin şanına layık delilik zincirindir.)

5. Derün-ı dilde maḥbūbum iki ‘ālemde maṭlūbum

Enīs-i ḳalb-i meczūbum semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

(Sevgilim kalbimin içinde olsun; iki âlemde de isteğim budur. Ben Mevlânâ’nın şevki ve seması ile meczup kalpli dostum.)

6. Eden inkārı aḥmaḳdır ‘azāb-ı nāra elyaḳdır

Gözün aç cezbe-i Ḥaḳḳ’dır semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

(Gözünü aç! Mevlânâ’nın şevki ve seması, Hakk’ın cezbesidir. Onu inkâr eden ahmaştır, cehennem ateşine layıktır.)

7. Sürür-ı nūr-ı Yezdānī çerāğ-ı bezm-i Raḥmānī

Şuhūdī cānlarıñ cānı semā’-ı şevk-ı Mevlânâ

^{5a} eder: olur FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, MŞ.

(Şuhûdî! Mevlânâ'nın şevki ve seması; canların canı, rahmanî meclisin çırası ve Allah nurunun sevincidir.)

46

Şeref Hânım²¹⁵

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün

1. Maḥzûn dilim şād et yā ḥazret-i Mevlânâ²¹⁶

Vîrāneyim ābād et yā ḥazret-i Mevlânâ

(Ya Mevlânâ hazretleri! Hüzünlü kalbimi mutlu et; viraneyim, abat et.)

[65]

2. { Dönmez felek 'ahd etmiş ehl-i dile miḥnetden }
{ Al âhımızı dād et yā ḥazret-i Mevlânâ }

(Felek, gönül ehline sıkıntı vermekten vazgeçmez; yemin etmiş. Ya Mevlânâ hazretleri, ahımızı al; şikâyet et!)

3. Ğam leşkeri etmekde ārām-ı dili ğāret

Ḳurtar meded 'āzād et yā ḥazret-i Mevlânâ

(Gam askeri, gönül rahatlığını yağmalamaktadır. Ya Mevlânâ hazretleri! Kurtar beni; yetiş, azat et.)

4. 'Ömrüm güzer etmekde hep rāh-ı mecāzide

Bir başka yol îcād et yā ḥazret-i Mevlânâ

(Ömrüm hep mecazi yolda dolaşmaktadır. Ya Mevlânâ hazretleri! Başka bir yol icat et.)

5. Besdir bu hevā ğayrı te'şîr-i maḥabbetle

Dil mülkünü ber-bād et yā ḥazret-i Mevlânâ

(Ya Mevlânâ hazretleri! Aşk tesiriyle bu arzu kâfidir, artık gönül mülkünü berbat et.)

6. 'Aşk-ı ezeli yek-ser cān ü teni maḥv etsin

Ol mertebe müzdād et yā ḥazret-i Mevlânâ

(Ya Mevlânâ hazretleri! Ezeli aşk, bir baştan bir başa canımı ve vücudumu yok etsin. O derece ziyade et.)

7. { Erbāb-ı diliñ germ ü serdine ola vāqıf }
{ Gönüm gama mu'tād et yā ḥazret-i Mevlânâ }

(Gönül erbabın sıcağına ve soğuğuna vakıf olsun. Ya Mevlânâ hazretleri! Gönlümü gama alıştır.)

²¹⁵ Başlık: İstimdād Ez-Ḥazret-i Mevlânâ ŞHD.

²¹⁶ TD: İki beyit maḥzûfdur.

8. Çün nāy ʔolup sīnem esrār-ı ilāhīyle
Kārım heme feryād et yā ʔazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Sinem, ney gibi ilahi sırlarla dolunca işim hep feryat etmek oldu.*)
9. Kuh-sār-ı tecellīde vecd ile kemalātım
Reşk-āver-i Ferhād et yā ʔazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Tecelli dağındaki kendimden geçişim ve olgunluğumla Ferhat'ı kıskandır.*)
10. Ahvāl-i perī-şāndır dünyāda vü 'uqbāda
Allah için imdād et yā ʔazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Dünyada ve ahirette perişan hâlde olanlara Allah için yardım et.*)
11. Cem' eyleyecek ferdā bi'l-cümle fakīrānīñ
Ben bī-kesi de yād et yā ʔazret-i Mevlānā
(*Kıyamette bütün fakirlerini toplayacak. Ya Mevlānā hazretleri, ben kimsesizi de hatırla!*)
12. Ümmīd budur ancak şoñ demde Şeref-i zāra
Allah adın evrād et yā ʔazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Bu inleyen Şeref'e son anda Allah adını tekrar et, ümidim sadece budur.*)

[66]

47

‘Avnī Beg²¹⁸

Mef'ülü / Mefā'ılün / Mef'ülü / Mefā'ılün

1. Dil-mürdeyim ihyā kıl yā ʔazret-i Mevlānā²¹⁹
Luṭfuñla müdāvā kıl yā ʔazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Gönlü ölüyüm, yeniden canlandır; lütfunla tedavi et.*)
2. Sen hüsrev-i dervīşān ben ḥāk-i der-i īşān
Luṭf eyle kıoma giryān yā ʔazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Sen dervişlerin hükümdarısın, ben veli kapısının toprağıym. Beni ağlar hâlde bırakma, lütfet.*)

^{10a} Ahvāl-i perī-şāndır: Ahvālī perī-şāndır ŞHD.

²¹⁸ Başlık: Müseddes Der-İstimdād Ez-Ḥazret-i Pīr AB, AB₁.

²¹⁹ 3. beyit eksiktir ama belirtilmemiştir.

^{2a} der-i īşān: dār-ı īşān GN, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁; dārişān AB; dārişān AB₁.

3. { Dil mülketine şahsın her hâlîme güvâhsın }
 { Âlemlere penâhsın yâ hâzret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Âlemlere sığınak, dil mülküne sultan ve her hâlîme şahitsin.)
4. Âlûde-i 'işyânım ammâ ki peşîmânım
 Ğâyetle perişânım yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! İsyanlara bulaşmışım ama pişmanım ve son derece perişanım.)
5. { Bir nâma sipâhım ben güm-kerde râhım ben }
 { Yek-pâre günâhım ben ya hâzret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Tek parça günahım, bir isme askerim ve yolumu kaybetmişim.)
6. Dil 'aqlımı almışdır sevdâlara şalmışdır
 Kârım saña kalmışdır yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gönül aqlımı almıştır, sevdalara salmıştır ve işim sana kalmıştır.)
7. Dil mahşer-i dâğ olsun pür-şu'le ocağ olsun
 Sâyeñde çerâğ olsun yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gönül; dağ mahşeri, ateş dolu ocak ve gölgede ılık olsun.)
8. 'Avnî gibi târâcım tîr-i gama âmâcım
 İhsânîña muhtâcım yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Avnî gibi çapulum; gam kılıcını istiyorum ve ihsanına muhtacım.)

[67]

48

'İzzet Mollâ²²³

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün

1. Ğam başıma üşmüşdür yâ hâzret-i Mevlânâ
 Ğayret saña düşmüşdür yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gam başıma üşüşmüştür, çabalamak sana düşmüştür.)
2. Sen baħr-i ma'ârifsiñ ğavr-ı dile 'ârifsiñ
 Her hâlîme vâkıfsiñ yâ hâzret-i Mevlânâ

^{3a} Dil mülketine şahsın her hâlîme güvâhsın: Dil-mülküne şahımsın her hâle güvâhımsın AB, AB₁.

^{3b} Âlemlere penâhsın: Âlemde penâhımsın AB, AB₁.

²²³ Başlık: İstimdâd Ez-Cenâb-ı Hâzret-i Mevlânâ İM.

^{2a} ma'ârifsiñ: ma'ârifsin; 'ârifsiñ: 'ârifsin FST₁, GN, İBB₁, İM, MK, MM₁, MM₂.

^{2b} vâkıfsiñ: vâkıfsın FST₁, GN, İBB₁, İM, MK, MM₁, MM₂.

(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen marifet denizisin, gönlün özüne arıfsın ve her hâlîme vakıfsın.)

3. Müstağrak-i ‘ișyânım ‘afv et ki peşîmânım
Vardır saña îmânım yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! İsyanlara batmışım, affet zira pişmanım. Sana inancım vardır.)
4. Yok cürmüme inkârım gâyetle güneş-kârım
Vardır saña ikrârım yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Kabahatimi inkâr etmiyorum, son derece günahkârım. Sana bildiriyorum.)
5. Olduk günehe tâ’ib çık bendelere şâhip
Zilletde koma ha’ib yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Günah işlemeye tövbe ettik, kölelere sahip çık. Alçak ve mahrum bırakma.)
6. Sen etmişidiñ her gâh biñ varṭa ile âgâh
Şuç bizde idi bi’llâh yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen her vakit bizi, bin tehlikeli durumda haberdar etmiştin. Billahi suç bizdeydi.)
7. Hâlet ne ise bitdi başın bırakıp gitdi
Der-gâhıña ‘azm etdi yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Keyfiyet neyse bitti, başını alıp gitti ve dergâhına yol aldı.)
8. Dür oldu o şâhından zâhirde penâhından
Sen şorma günâhından yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! O şahından ve görünürdeki sığınağından uzak kaldı, sen onun günahını sorma.)

[68]

9. Biz bendelerin yâd et ‘İzzet kuluñu şâd et
Virāneyim ‘âbâd et yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Biz bendelerini yâd et; İzzet kulunu mutlu et. Viraneyim imar et.)

49

Kānî²²⁷

Mef‘ülü / Mefâ‘îlün / Mef‘ülü / Mefâ‘îlün

1. Dervîşîne şâhip çık yâ hazret-i Mevlânâ
İster yapup ister yık yâ hazret-i Mevlânâ

^{9b} Virāneyim: Virāneyiz İM.

²²⁷ Başlık: Der-Niyâz u İstimdâd Ez-Cenâb-ı Mevlânâ Kıddise Sirruh TK, TK₁.

(Ya Mevlânâ hazretleri! Dervişine sahip çık ister yapıp ister yık.)

2. Ğurbet-zedegânıñ gör dâğ-ı dile merhem sür
Hicrân kitâbındür yâ ھاẓret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gurbetzedelerini gör, gönül yarasına merhem sür ve ayrılık kitabını dür.)
3. Sāyeñde ھimāyet kıl bī-gā' ile ü bī-kīl
Kıl himmetiñi tīz kıl yâ ھاẓret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sözsüz ve hadisesiz bir şekilde gölgende koru; yardımını erkenden yap.)
4. Hāk-i der-i der-gāhıñ üftāde-i şeh-rāhıñ
İster dem-i nā-gāhıñ yâ ھاẓret-i Mevlânâ²³³
(Ya Mevlânâ hazretleri! Dergāhının kapsının toprağı ve şah yolunun düşküñü, her vakit nefesini ister.)
5. { Āyīn-şinās-ı 'aşk-ı nāzūra-ı ās-ı 'aşk²³⁴ }
{ Oldum çü medās-ı 'aşk yâ ھاẓret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Aşk kakımının bekçisi, ayin bileni ve kundurası gibi oldum.)
6. Geldim saña eyva'llah küstāh u perişān āh
Luţf eyle baña her gāh yâ ھاẓret-i Mevlânâ
(Küstah ve perişan bir hâlde sana geldim, eyvallah. Ya Mevlânâ hazretleri! Bana her vakit lütfeyle.)
7. Kānī seni ister hep sensiñ aña dīn mezheb
Kıl feyziñi müstevcib yâ ھاẓret-i Mevlânâ
(Kānī hep seni ister; sen ona dīn ve mezhepsin. Ya Mevlânâ hazretleri! Feyzini ona müstahak kıl.)

^{1b} ister: isterse FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₂; isterseñ MM₁; ister yapıp: isterse yap TK, TK₁.

^{2b} kitâbın: kitâbını FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂; nekebâtın TK; nükebâtın TK₁.

^{3a} bī-kīl: velī kıl TK₁.

^{3b} tīz kıl: teşkīl TK; teşkīl TK₁.

^{4a} üftāde-i şeh-rāhıñ: üftān-ı ser-i rāhıñ FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, TK.

²³³ 4. ve 5. beyitlerin yeri TK₁'de değışmiştir.

^{5a} Āyīn-şinās-ı 'aşk-ı nāzūra-ı ās-ı 'aşk: Āyīn-şinās-ı 'aşk tā zūre-i ās-ı 'aşk TK₁.

²³⁵ Bu beyit yazma nüshalarda yoktur; divandan alınmıştır.

^{6a} perişān āh: perişān-rāh TK.

^{6b} müstevcib: müstevhib FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂, TK₁; müstevheb TK.

Şamî Dede

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün

1. Ey maḳṣad-ı her kâşîd yâ ḥazret-i Mevlânâ²³⁸
 Ey ma'bed-i her 'âbid yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ey her maksadın habercisi olan Mevlânâ hazretleri! Ey her mabedin ibadet edeni olan Mevlânâ hazretleri!)
2. { Ey me'men-i her mu'min ey îḳan-ı her mûḳin }
 { Ey melce'-i ins ü cîn yâ ḥazret-i Mevlânâ }
(Ey her melcenin mümini, her sağlam bilginin bilicisi, cin ve insanın sığınacağı yer olan Mevlânâ hazretleri!)
3. { Dermândelere dâver maḫlûmlara yâver }
 { Ey ḥâfız-ı baḥr u berr yâ ḥazret-i Mevlânâ }
(Ey güçsüzlerin adaletli hükümdarı, mazlumların yardımcısı, kara ve denizin koruyucusu olan Mevlânâ hazretleri!)
4. Cenk içre dilâverler şîr-efgen ü şaff-derler
 Senden meded isterler yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Savaş içindeki dilâver ve yiğitler senden medet isterler.)
5. { Bir şâh-ı muḫaffersin bir zât-ı muḫahirsin }
 { Bir şems-i münevversin yâ ḥazret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Bir galip sultan, bir yardımcı zat ve bir ışıklı güneşsin.)
6. { Çâker saña çok cânlar bendeñ nice sulṫânlar }
 { Yoluñda fedâ cânlar yâ ḥazret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Yoluna canlar fedadır. Sana çok canlar kul ve nice sultanlar köledir.)
7. Yok Meşnevî'ñe sâñî vâzıḫ ḳamu bürḥânı
 Keşfetti o Ḳu'rân'ı yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Mesnevî'ne benzer yok, bütün delili açıktır. O Kur'an'ı keşfetti.)

²³⁸ TD: Beş beyit mahzûfdur.^{4a} Cenk: Ğazâ GN; şîr-efgen ü şaff-derler: şîr-efgen-i şaff-derler FST₁, GN, İBB₁, MM₂.

8. Bir pîr-i dü şad sâle vecd ile erer hâle
Nâyîñ edecek nâle yâ Һazret-i Mevlânâ
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Senin neyin inleyince iki asırlık bir pir vecd ile hâle erişir.*)
9. Ger Һaş u eger ‘âma açık kapıñ in ‘âma
Luţf eyle bu nâ-kâma yâ Һazret-i Mevlânâ
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Hem seçkine hem halka lütuf kapın açıktır. Bu isteksiz lütfeyle.*)
10. Bir ‘âciz ü nâ-çârım bir derde giriftarım
Bir ‘âsî güneһ-kârım yâ Һazret-i Mevlânâ
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Bir aciz ve çaresizim, bir derde tutulmuşum ve asi bir günahkârım.*)
11. { Ey kâdi-i Һacâtım ey sâmi‘-i aşvâtım
Redd etme münâcâtım yâ Һazret-i Mevlânâ }
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Tüm isteklerimi yerine getiren, seslerimi işitensin; yakarışımı reddetme.*)
12. Şamţî kapıña geldi öldü yine dirildi
Eksikliğini bildi yâ Һazret-i Mevlânâ
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Samţî kapına geldi, ölüp yine dirildi ve eksikliğini bildi.*)

[70]

51

Lâ²⁴⁰

Mef‘ülü / Mefâ‘îlün / Mef‘ülü / Mefâ‘îlün

1. Al benliği hep benden yâ Һazret-i Mevlânâ
Budur talebim senden yâ Һazret-i Mevlânâ
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Tüm benliğimi benden al. Senden isteğim budur.*)
2. ‘Aşkîñ ile ‘âşık kıl şıdkıñ ile şâdık kıl
Bendelige lâyıķ kıl yâ Һazret-i Mevlânâ
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Beni aşkın ile âşık, doğruluğun ile sadık kıl ve köleliğe layık et.*)
3. { Sensin heme şemsü’l-Hakķ kıl bendeñi şemse ğark }
{ ‘Aşkîñla ola müstağrak yâ Һazret-i Mevlânâ }
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Hakķ’ın güneşi hep sensin. Köleni güneşe batır; aşkınla kendinden geçsin.*)

²⁴⁰Eksik beyitler belirtilmemiştir. 3. ve 6. beyit, İBB₂ de yoktur. 2, 3, 5, 6, 7 ve 10. beyitler MK ve MM₁’de yoktur.

4. Oldum saña çün bende nem kaldı benim tende
Mağv oldu bütün sende yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Ne vakit ki sana köle oldum, tenimde bir şey kalmadı. Bütünlüğüm sende yok oldu.)
5. Zerreñde eyâ Hünkâr biñ şems-i haķīkat var
Her zerre eder ikrâr yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri, Hünkâr! Senin zerrende bin hakikat güneşi var. Her zerre bunu bildirir.)
6. { Hem sırr-ı nübüvvetsin hem sırr-ı velâyetsin }
{ Zât-ı eḫadiyyetsin yâ hazret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Hem peygamberliğin hem veliliğin püf noktasısın ve birliğin zatusın.)
7. Ğurbetde koma nālân miḥnet-zede-i hicran
Hasret-şude-i giryân yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Beni gurbette ayrılık derdine ağlar hâlde bırakma ve hasretinle ağlatma.)
8. Müstağrak-ı işyânım bir rû-siyeh insânım
Pür-cürm ü hirāsânım yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! İsyana batmışım, kara yüzlü bir insanım. Suçlu ve korkağım.)
9. Ağlatma kuluñ güldür kapıñda gedâ kuldur
Şāhım keremiñ boldur yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Ağlatma kulunu güldür, o senin kapında dilenci kuldur. Sultanım, ihsanın boldur.)

[71]

10. Bir cürm-i ḫaṭā-kārım yok zerre kadar kārım
Mağv oldu bütün varım yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Hata yapan, suçlu biriyim ve zerre kadar faydam yoktur. Tüm varlığım yok oldu.)

52

Sırrı²⁴²

Mef'ülü / Mefā'îlün / Mef'ülü / Mefā'îlün

^{8b} pür-cürm: bir-cürm FST₁, GN, MK, MM₁, MM₂.

²⁴² Eksik beyitler belirtilmemiştir.

1. Ey menba‘-i feyyâzım yâ Һazret-i Mevlânâ
Luţfuñladır âğâzım yâ Һazret-i Mevlânâ
(Ey feyizlerin kaynağı olan Mevlânâ hazretleri! Söze başlamam senin lütfunla olmuştur.)
2. Ey şâhid-i maķşûdum sînemde tolan nurum
Ğılmân ile hem Һûrum yâ Һazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gayemin şahidi, gönlüme dolan nurum; gılmanım ve hurimsin.)
3. Ğılmân ne durur âyâ her var olunan eşya
Nûruñla olup peydâ yâ Һazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gılman nedir ki her eşya senin nurunla ortaya çıkar.)
4. { Ser-bende olan cânlar altın olan ecsâmlar }
{ Derdlilere dermânlar yâ Һazret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Başı bağlanan canlar, altın olan cisimler, derdililere dermanlar...)
5. Sensin benim üstadım hep cümle olan varım
Hem dildeki Һünkârım yâ Һazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen benim üstadım, tüm varlığım ve gönüldeki sultanımsın.)
6. { Sen şâha olan bende âzâdedir ol demde }
{ Yanmaz o cehennemde yâ Һazret-i Mevlânâ }
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen sultana kul olan o an azade olur ve cehennemde yanmaz.)
7. Ednâ himemiñ ile oldum hele ferħunde
Etme beni şermende yâ Һazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! En küçük yardımınla çok şükür mesut oldum. Beni mahcup etme.)

[72]

8. Sikkeñ götüren serde behiştde o her yerde
Sırrı dağı bir bende yâ Һazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Cennette ve her yerde Mevlevî külahını başında götüren Sırrı bile bir köledir.)

^{1a} menba‘: maḥzen FST₁, GN, İBB₁, İÜ₁, MM₂.

^{2a} maķşûrum: maķşûdum FST₁, GN, İBB₁, MM₁, MM₂.

^{8a} götüren: götüreñ; yerde: demde FST₁, GN, İBB₁, MM₁, MM₂.

Yeñikapı Mevlevî-hānesi Meşāyihinden Nutķı ‘Alī Dede

Mef‘ülü / Mefā‘ilün / Mef‘ülü / Mefā‘ilün

1. Deldi cigerim bu derd yā ḥazret-i Mevlānā
Yokdur ki çekem tākat yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Bu dert ciğerimi deldi. Takatim yok ki bu derdi çekebileyim.*)
2. Luṭf et beni ağlatma nefse yolu bağlatma
Zincirini sağılatma yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Lütfet beni ağlatma, nefsimin peşinde sürükleme, zincirini sıklaştırma.*)
3. Bu derdime dermān kıl ‘aşk oduna sūzān kıl
İhsānıñı şāyān kıl yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Bu derdime derman ol, aşk ateşini yak ve ihsanını bana layık kıl.*)
4. Ben bī-kes ü bī-çāre pür-derd ü ciger-pāre
Düşdüm reh-i efkäre yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Ben kimsesiz ve çaresiz; dertli ve ciğerpareyim. Efkar yoluna düştüm.*)
5. Her gece olam kā’im derdiñle yanam dā’im
Vaşlıñla olam nā’im yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Her gece var olayım, derdinle daima yanayım. Vuslatınla nimete ulaşayım.*)
6. Müstağrak-ı ‘işyānım **Nutķı-i** perişānım
Ḥāhende-i ihsānım yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Perişan Nutķı’yım, isyanlara batmışım ve ihsanını istemekteyim.*)

[73]

54

Derviş Çelebî

Mef‘ülü / Mefā‘ilün / Mef‘ülü / Mefā‘ilün

1. Ben bendeñe himmet kıl yā ḥazret-i Mevlānā
Raḥm eyle ‘ināyet kıl yā ḥazret-i Mevlānā²⁴⁷
(*Ya Mevlānā hazretleri! Ben bendene yardım et, merhamet et ve lütfet.*)

^{2b}sağılatma: sığılatma FST₁, GN, İBB₁, MM₁, MM₂.

²⁴⁷TD: İki beyit mahzûfdur.

2. { Bir şāh-ı mükerrermsin sulṭān-ı mu ‘azzamsın }
 { Mümtāz-ı müsellemsin yā ḥazret-i Mevlānā }
(Ya Mevlānā hazretleri! Bir yüce padişah, ulu bir sultan ve seçkinliği kabul edilmiş birisin.)
3. { Bir şem‘-i hüdāsın sen bir nūr-ı Ḥudā’sın sen }
 { Bir kân-i şafāsın sen yā ḥazret-i Mevlānā }
(Ya Mevlānā hazretleri! Bir hidayet mumusun, Allah’ın bir nurusun ve bir sefa kaynağısın.)
4. ‘Ālemde olan ser-ver kapıñda olur çaker
 Bekler eşigini bekler yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Ālemde önder olan kapıda köle olur ve eşigini bekler durur.)
5. Hem vird-i zebānımsın hem mūnis-i cānımsın
 Rūḥ ile revānımsın yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Hem dilden düşmeyen duam hem can dostumsun ve de ruh ferahlığımsın.)
6. ‘Aşkınıla gözüm giryān derdinile ciger pūryān
 Cānım yoluña kurbān yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Aşkınla gözüm ağlar, derdinden ciğerim kebab gibi yanar. Canım yoluna kurbandır.)
7. Bir ‘āciz ü ḥayrānım bir zār-ı perīşānım
 Bir ṭālib-i dermānım yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Bir çaresiz, hayran, perişan ve dermansızım. Dermanına talibim.)
8. **Dervīş’ine** himmet kıl aḥvāline şefkat kıl
 Luṭf eyle ‘ināyet kıl yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Dervīş’ine yardım et, hāline şefkat göster. Lūtfeyle ve yardım et.)

[74]

55

Yūsuf

Mef‘ülü / Mefā‘ilün / Mef‘ülü / Mefā‘ilün

1. Bu bendeñe imdād et yā ḥazret-i Mevlānā
 Luṭf eyle gel irşād et yā ḥazret-i Mevlānā

^{7a} ‘āciz ü ḥayrānım: ‘āciz-i ḥayrānım FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{1b} gel sözcüğü İÜ₁’de eksiktir.

(Ya Mevlânâ hazretleri! Bu kölenin yardımına yetiş, gel lütfet ve ona doğru yolu göster.)

2. Ey gönül ganî ser-ver ey 'âşık-ı peygamber
Şems oldu saña reh-ber yâ hazret-i Mevlânâ
(Ey gönül zengin olan önder, ey peygamber aşığı Mevlânâ hazretleri! Şems sana rehber oldu.)
3. Etdi beni emmâre miḥnet-keş ü âvâre
Kaldım katı bî-çâre yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Emmare, beni mihnetkeş ve perişan etti. Çok çaresiz kaldım.)
4. Al destimi zilletten kurtar bu mezelletden
Aç 'aynımı ğafletten yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Elimi zilletten ve bu hakirlikten kurtar, gözümü ğafletten uyandır.)
5. **Yûsuf** dedi kim bârî aç perde-i esrarı
Gelmiş saña yalvarı yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Yûsuf, sana gelip yalvararak hiç olmazsa sır perdeni aç dedi.)

56

Hanîf Efendi

Mef'ûlû / Mefâ'îlün / Mef'ûlû / Mefâ'îlün

1. Ey hıẓr-ı meded-fermâ yâ hazret-i Mevlânâ
Yâ zât-ı kerem-peymâ yâ hazret-i Mevlânâ
(Ey medet buyuran ve kerem ölçen zat Mevlânâ hazretleri!)
- [75]
2. Maḥbûb-ı dil ü cânsiñ maṭlûb-ı şafâgânsiñ
'Uşşâka dil-ârâsiñ yâ hazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Gönül ve canın sevgilisi, sefaların arzusu ve âşıkların gönül süsüsün.)
 3. Sen olduñ eyâ âgâh ser-çeşme-i ehlu'llâh
Efgândır işim her-gâh yâ hazret-i Mevlânâ
(Ey evliyaların piri Mevlânâ hazretleri! Sen sırlara vakıf oldun. Benim her an işim figandır.)
 4. Sen pîr-i tarîkatsiñ bir menba'-ı ḥikmetsiñ
Ser-tâc-ı velâyetsiñ yâ hazret-i Mevlânâ

^{3a} miḥnet-keş ü âvâre: miḥnet-keş-i âvâre FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{5b} saña: size FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{1a} hıẓr: hıẓr FST₁, GN, MK, MM₁, MM₂.

(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen tarikat piri, bir hikmet kaynağı ve veliliğin baş tacısın.)

5. Luṭf-ı ni‘amiñ çokdur feyz-i keremiñ çokdur
Cûd u himemiñ çokdur yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Nimetlerin ve lütfun, iyiliğin ve ihsanın, yardımın ve cömertliğin çoktur.)
6. İhsânıña gâyet yok luṭfuña nihâyet yok
Hem feyziñe gâyet yok yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! İhsanına, lütfuna hem de bolluğuna nihayet yoktur.)
7. Nuṭḡ-ı şeref-i âsârıñ yarı dil-i gam-ḥ̃ârıñ
Bağ ḥâline ben zârıñ yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Eserlerinin şerefli kelamı, gam isteyen gönlün dostudur. Ben zavallının hâline bak.)
8. Ben bende-i sultânım dil-beste-i ihsânım
Hem mûnis-i efgânım yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Ben padişah kölesiyim, ihsana gönül bağlamış bir aşığım ve feryat eden bir uysalım.)
9. Yok bende o isti‘dâd luṭfuñ edem istimdâd
Kıl feyziñ ile imdâd yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Lütfunu isteyecek kabiliyet bende yok. Feyzinle yardımına yetiş.)
10. Ağlatma **Hanîfâñı** ol teşne-i ihsânı
Ey zâtı kerem-kânı yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ey kerem kaynağı zat Mevlânâ hazretleri! İhsanına susamış bu Hanîf’lerini ağlatma.)

[76]

57

Pertev

Mef‘ûlü / Mefâ‘îlün / Mef‘ûlü / Mefâ‘îlün

1. Sultân-ı kerem-versiñ yâ ḥazret-i Mevlânâ
Sen bir ulu ser-versiñ yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen cömert bir sultan, yüce bir öndersin.)
2. Ben ‘abd-i sefeh-kârım nâ-çîz-i tebeh-kârım
Gâyetle güneḥ-kârım yâ ḥazret-i Mevlânâ

^{5a} luṭf-ı ni‘amiñ: luṭf u ni‘amiñ FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{1a} kerem-versiñ: kerem-versin FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{1b} ser-versiñ: ser-versin FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

(Ya Mevlânâ hazretleri! Ben akılsızlık yapan bir kulum, mahvolmuş bir çaresizim ve son derece günahkârim.)

3. Sen şems-i velâyetiñ sen mihr-i hidâyetiñ
Sen maḥẓ-ı ‘inâyetiñ yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen ermişlik ve hidayet güneşisin; lütfun kendisisin.)
4. Ben bende-i ‘âciz-ter pür-ma‘şiyet ü muẓtarr
Pür-zenb ü zelîl aḥḳar yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Ben çok güçsüz bir köleyim, günahkâr ve çaresizim. Günah doluyum, hakirim ve çok acizim.)
5. Bir feyẓ-i şafâsıñ sen bir mihr-i vefâsıñ sen
Bir cûd ü seḥâsıñ sen yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen neşenin bolluğu ve vefa güneşisin. Sen eli açıksın ve cömertsin.)
6. Bir zerre-i kem-māye ben ‘âciz ü bî-vāye
Sen neyyir ü ben sāye yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Ben mayası bozuk bir nasipsiz ve çaresizim. Sen nurlusun ve ben gölgeyim.)
7. Sen mecma‘-ı ‘irfânsıñ sen eşref-i insânsıñ
Sen māye-i iḥsânsıñ yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen irfanın toplandığı yer, insanın şerefli ve iyilik mayasıdır.)
8. Ben **Pertev**-i nālânım ḥāhēnde-i iḥsânım
Eltāfiñ cüyânım yâ ḥazret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Ben ağlayan Pertev'im, ihsanına talibim ve lütuflarını arayanım.)

[77]

58

^{3a} velâyetiñ: velâyetisin; hidâyetiñ: hidâyetisin FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{3b} ‘inâyetiñ: ‘inâyetisin FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{5a} şafâsıñ: şafâsın; vefâsıñ: vefâsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{5b} seḥâsıñ: seḥâsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{6a} Bir: ben FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂; bî-vāye: bî-māye FST₁, GN, MK, MM₁, MM₂.

^{7a} ‘irfânsıñ: ‘irfânsın; insânsıñ: insânsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{7b} iḥsânsıñ: iḥsânsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

Şāhidī-zāde Şuhūdī Dede'niñ
Mef'ūlü / Mefā'īlün / Mef'ūlü / Mefā'īlün

1. Dil şevķiñ ile hayrān yā ḥazret-i Mevlānā
Cānım yoluña qurbān yā ḥazret-i Mevlānā²⁶³
(*Ya Mevlānā hazretleri! Gönül şevkinle hayrandır; canım yoluna kurbandır.*)
2. 'Ummān-ı kerāmetsiñ sultān-ı velāyetsin
İksīr-i 'ināyetsiñ yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Keramet ummanısın, velilik sultanısın ve iyilik iksirisin.*)
3. 'Āşıklara sultānsiñ 'ariflere bürhānsiñ
Dil derdine dermānsiñ yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Āşıklara sultan, ariflere delil ve gönül derdine dermansın.*)
4. Ey tāc-ı ser-i 'uşşāk cān bezmiñedir müştāk
Kıldıñ bizi pür-eşvāk yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ey âşıkların baş tacı Mevlānā hazretleri! Can bezmini gönülden isteyeniz. Bizi şevklerle dolu kıldın.*)
5. 'İzzet göğü māhısıñ dil ehli penāhısıñ
Ma'şūk-ı İlāhī'siñ yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! İzzet göğünün ayısın, gönül ehlinin sığınağısın ve ilahi sevgilisin.*)
6. Maḥbūb-ı Ḥudā'siñ sen yolunda fedāsiñ sen
Kıṭbu'l-'urefāsiñ yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlānā hazretleri! Allah'ın sevgilisisin, onun yolunda fedasın ve ariflerin kutbusun.*)

²⁶³ TD: Bir beyit mahzūfdur diye not düşülmüş ama diğer nüshalarda da eksik yoktur.

^{2a} kerāmetsiñ: kerāmetsin; velāyetsiñ: velāyetsin FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{2b} 'ināyetsiñ: 'ināyetsin FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{3a} sultānsiñ: sultānsın; bürhānsiñ: bürhānsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{3b} dermānsiñ: dermānsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{5a} māhısıñ: māhısın; penāhısıñ: penāhısın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{5b} ilāhīsiñ: ilāhīsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{6a} Ḥudā'siñ: Ḥudā'sın; fedāsiñ: fedāsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{6b} 'urefāsiñ: 'urefāsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

7. Ey ‘ārif-i Sübhānī vāy mürşid-i Hākānī
Göster bize Raḥmān’ı yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ey Allah’ın arifi, vay Hakanî’nin mürşidi Mevlânâ hazretleri! Bize Rahman’ı göster.*)
8. Sürme beni kapıñdan nehy eyleme bâbıñdan
Dür etme cenâbıñdan yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Beni kapından gönderme, kapını bana yasaklama ve beni evinin çevresinden uzak etme.*)

[78]

9. ‘İşyânıma gāyet yok ḥüsrāna nihāyet yok
Başımda sa‘ādet yok yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlânâ hazretleri! İsyanıma ve hüsrana nihayet yok; başımda da talih yok.*)
10. Luṭf eyle ‘ināyet kıl irşād ü hidāyet kıl
Raḥm eyle şefā‘at kıl yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Lütfeyle, yardım et; doğru yolu göster ve hidayet kıl. Merhamet et, af için vesile kıl.*)
11. Yokdur baña beñzer şüm ḥālīm ṭapuña ma‘lūm
Gönderme beni maḥrūm yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Bana benzeyen bir talihsiz yoktur, hâlim huzurunda malumdur. Beni nasipsiz gönderme.*)
12. Kıl ‘aşkına Allah’ın sen bende-i der-gāhıñ
Dil-zār ü meded-ḥıḫıñ yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Zavallı gönül medet ister; Allah aşkına beni dergâhının bendesi kıl.*)
13. Dervîş ü fakîr eyle kapıñda esîr eyle
Bir kelb-i ḥakîr eyle yā ḥazret-i Mevlānā
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Beni derviş, dilenci, kapında esir ve değersiz bir köpek eyle.*)
14. ‘İşyân-ı **Şuhûdî**’den şekvi nice kılam ben
Redd etme eşîğîñden yā ḥazret-i Mevlānā²⁷⁵
(*Ya Mevlânâ hazretleri! Şuhûdî’nin isyanından ben nasıl şikâyet edeyim? Beni eşîğinden geri çevirme.*)

^{7a} vāy: v’ey FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{12a} sen bende-i der-gāhıñ: bendeñ seniñ der-gāhıñ GN, MK, MM₁.

^{14b} eşîğîñden: eşîğinden FST₁, GN, MM₁, MM₂.

²⁷⁵ Bu beyit MK’de son sıradadır.

15. Cān ‘aşkıñña yār oldu dil bülbul-i zār oldu
Bî-şabr ü qarār oldu yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Can; aşkına sevgili, gönül; inleyen, sabırsız ve kararsız bülbul oldu.)
16. Yā ‘aşk-ı Ḥabību’llāh ben ġāfili kıl āġāh
Redd etmesin ehlu’llāh yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Habibullah’ın aşkı Mevlānā hazretleri! Ben gafili uyanık kıl. Allah’ın adamı, beni geri çevirmesin.)
17. Öldürdü beni hırmān senden baña yok derman
Feyziñ umarım her ān yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Senden bana derman yok; nasipsizlik beni öldürdü. Her an feyzini umarım.)

[79]

59

Enīs Dede

Mef’ülü / Mefā’îlün / Mef’ülü / Mefā’îlün

1. Mest-i mey-i ‘ișyānım yā ḥazret-i Mevlānā
Bir vālih ü ḥayrānım yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! İsyān şarabının sarhoşuyum; bir şaşkın ve hayranım.)
2. Cürm ile ḥaṭā bende ‘afv ile ‘aṭā sende
Kılma beni şermende yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā Hazretleri! Suç ile hata bendedir; af ile bağışlama sendedir. Beni mahcup etme.)
3. Nār etdi yerim hicrān oldu ciğerim pür-yān
Ey derdlilere dermān yā ḥazret-i Mevlānā
(Ey derdlilere derman olan Mevlānā Hazretleri! Ayrılık ateşi, yerimi ateş gibi yaktı; ciğerim kebab gibi oldu.)
4. Bir ṭālib-i ġam-ḥ̣ārım bir ‘āşık-ı dīdārım
Bir ‘āciz-i nā-çārım yā ḥazret-i Mevlānā
(Ya Mevlānā hazretleri! Gam çekmeye talibim, bir güzel yüzün aşığıyım. Çaresiz ve aciz biriyim...)
5. Bu Enīs-i şeydāyı ‘aşkıñ ile rüsvayı
Kanda bulam arayı yā ḥazret-i Mevlānā

^{17a} senden: benden FST₁, GN, İBB₁, MK, İÜ₁, İÜ₂, MM₁, MM₂.

(Ya Mevlânâ Hazretleri! Aşkın ile rüsva olan bu şeyda Enîs'i, nerede arayıp bulayım?)

60

İsmâ'îl

Mef'ûlü / Mefâ'îlün / Mef'ûlü / Mefâ'îlün

1. Ey derdime dermânım yâ hâzret-i Mevlânâ
Luţf ile kerem-kânım yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ey derdime derman, lütuf ile kerem kaynağım olan Mevlânâ hazretleri!)

[80]

2. Raḥm eyle baña pîrim luţf eyle baña mîrim
Hîç kalmadı tedbîrim yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Pirim bana merhamet, mirim bana lütuf et. Hiç çarem kalmadı.)
3. Sen cân ü cihânımsıñ gönlümde nihânımsın
Sînemdeki cânımsıñ yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Sen benim canım ve dünyamsın; gönlümde sakladığımsın, göğsümdeki canımsın.)
4. 'Aşkıñla tenim tolsun dil istediğîñ bulsun
Ezķârımız 'aşķ olsun yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Zikirlerimiz aşķ olsun. Aşķınla tenim dolsun ve gönül istediğini bulsun.)
5. **İsmâ'îl'iñe** dâd et bu cân ü dilim şâd et
Pîrim baña imdâd et yâ hâzret-i Mevlânâ
(Ya Mevlânâ hazretleri! Pirim bana yardım et. İsmâîl'ine insaf et, bu canımı ve kalbimi mutlu et.)

İntihâ-yı Kısm-ı Evvel²⁷⁹

^{3a} cihânımsıñ: cihânımsın; nihânımsıñ: nihânımsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

^{3b} cânımsıñ: cânımsın FST₁, GN, İBB₁, MK, MM₁, MM₂.

²⁷⁹ TD: Muḳaddimedeki: Kanğı 'âşıkdır o kim Mevlâsı Mevlânâ değil mısırâ'ındaki Kanğı 'âşıkdır ki dizilmiş olmağla taşhih olunur.

SONUÇ

Bu çalışmada Vâsıf Efendi'nin tertip ettiği ve Tâhir Olgun'un 19. yüzyıl sonunda formalar hâlinde neşrettiği Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ isimli mecmuanın Kısım-ı Evvel nüshası incelenmiştir. Mecmua, Mevlânâ için yazılan övgü şiirlerinden müteşekkildir. Mecmuanın mürettibi ise Derviş Vâsıf Efendi'dir. Mürettip Vâsıf Efendi hakkında şimdiye kadar ortaya konulmuş bilgiler genişletilmiş ve hatalı bilgiler düzeltilmiştir. Mevlevî dervişi ve Rûsûmât Emâneti kâtibi olduğu bilinen Vâsıf Efendi'nin göreve 23 yaşında başladığı, 36 yıl görev yaptığı ve 59 yaşındayken vefat ettiği tespit edilmiştir. Bununla birlikte; Tahir Olgun, Ahmet Remzi Akyürek ve Abdülkâri Baykara ile akran olduğu düşünülen Vâsıf Efendi'nin, bu isimlerle değil intisap ettiği Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi Mehmed Celâleddin Dede ile akran olduğu anlaşılmıştır.

Çalışmada mecmuanın tertip ve baskı tarihi ile ilgili kaynaklarda tekrar edilen karışıklıklar da giderilmeye çalışılmıştır. Mecmuadaki mühürde yer alan “Bende-i Mevlânâ Vâsıf 1309” ibaresinden dolayı mecmuanın 1891/1892'de tertip edilmeye başlandığı öne sürülmüşse de Vâsıf Efendi'nin bu mührü 1901 yılına kadar kullandığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda mecmuanın 1309'da tertip edilmeye başlandığı bilgisi geçerliliğini yitirmektedir. Yazma nüshalar arasındaki benzerlik ve düzenlenme biçiminden hareketle ise mecmuanın 1314-1316 yılları arasında tertip edildiğini söylemek mümkündür. Mecmuanın baskı tarihiyle ilgili karışıklıksa İkdâm Gazetesi'ndeki ilandan hareketle giderilmiş ve mecmuanın ilk formasının 11 Eylül 1899 tarihinde basıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Bununla birlikte; mecmuanın bilinen 6 yazma nüshasına ek olarak 3 yazma nüshasının daha bulunduğu tespit edilmiştir. Şiirlerde eksik olan ve Tahir Olgun tarafından dipnotta belirtilen beyitler ile onun tarafından belirtilmeyip çalışma esnasında eksik olduğu tespit edilen beyitler, yazma nüshalar ve yayınlanan çalışmalardan temin edilerek büyük yay ayaç içinde metne dâhil edilmiştir.

Bu çalışma vasıtasıyla mecmuada yer alan ve kimi kaynaklar tarafından Akif Paşa'ya isnat edilen şiirin Selanikli Hasan Akif'e, Ahmet Azmi Efendi'ye isnat edilen şiirin Ahmet Celal'e, Kilisli Zihni'ye isnat edilen şiirin Bayburtlu Zihni'ye, sadece bu nüshada bulunan ve Şeyh Mehmet Nazmi Efendi'ye isnat edilen takrizin ise Bâb-ı Ser-‘askerî Muhasebât Dairesinde memur olan Nazmi Bey'e ait olduğu ortaya çıkarılmıştır. Ayrıca mecmua, Niyâzî'nin divançesinde ve Nâfi'nin divanında bulunmayan birer şiirini de içermektedir. Son olarak da mecmuada yer alan şiirlerin dil içi çevirileri yapılmış ve mecmuanın muhteva tablosu oluşturulmuştur.

KAYNAKÇA

- Açık, Nilgün (2002), **Divan Edebiyatı'nda Mevlevîlik Etkisi ve Mevlevî Şairler**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aksu, Cemal (1996), **İbrahim Hanif Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Arı, Ahmet (2018), **Sâkub Dede**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Arpaguş, Safi (2007), “Mevlânâ Celâleddin Rûmî (1207-1273)”, **İSTEM**, (10), 91-111.
- Arslan, Mehmet (2011), **Şeref Hanım Divanı**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Aslan, Mustafa (1997), “Ahmed Remzi Dede'nin Şiirlerinde Mevlânâ ve Mevlevîlik”, **IX. Millî Mevlânâ Kongresi**, Selçuk Üniversitesi Selçuklu Araştırma Merkezi, Konya, s. 221-284.
- Aydın, Nilgün (2019), **Konya Âşıklık Geleneğinde (18-19. yy.) Âşık Şem'î ve Şiir Dünyası**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bahadır, Savaşkan Cem (2017), “Hayâlî Bey'in Seyr ü Sülûku Çağrıştıran Bir Gazeli”, **Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature**, s. 24-37.
- Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), Dâhiliye Nezareti Mektubî (DH. MKT) 2585.
- _____ (BOA), Şûrâ-yı Devlet (ŞD.) 1044.
- Bayburtlu Zihnî. Divan-i Zihni ve Gazeliyat, Konya Yazma Eserler Kütüphanesi, Arşiv No.:2338
- Bektaş, Ekrem (2004), **Muvakkit-Zade Muhammed Pertev Hayatı-Sanatı ve Divanı'nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Bilkan, Ali Fuat (1993), **Nâbî'nin Türkçe Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Boşdurmaz, Nurcan (2021), **Matbuat Âlemindeki Hayatım ve İstiklal Mahkemeleri**, Büyüyen Ay Yayınları, İstanbul.
- Can, Şefik (1995), **Hazret-i Mevlânâ Hayatı Şahsiyeti ve Fikirleri**, Ötüken Yayınları, İstanbul.
- Celâleddin, Ahmed. **Şiir Defteri**, Milli Kütüphane, Arşiv No.: FB. 424

- Çelik, Birten (2022), “Osmanlı Gümrüklerinde 19. Yüzyıl Son Döneminde Yapılan Reformlar ve Yabancı Uzmanlar”, Semiha Nurdan, Muhammed Özler (Haz.), **XVIII. Türk Tarih Kongresi**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara, 173-211.
- Çitçi, Selahattin (2000), **İkdam Gazetesi’nin Sistematiik İndeksi (1894-1904)**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Devellioğlu, Ferit (2013), **Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat**, Aydın Kitabevi, Ankara.
- Duru, Necip Fazıl (2000), **Mevlevîyâne Şiir Güldestesi**, Perşembe Kitapları, İstanbul.
- _____ (2007), “Şairlerin Dilinde Mesnevî-i Mevlânâ”, **Mevlânâ Araştırmaları-1**, Adnan Karaismailoğlu (Ed.), içinde (379-405), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Düzlü, Özlem (2008), **Dîvânçe-i Vak‘a-Nüvîs Ahmed Lütfî İnceleme - Metin**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ebu Bekir Kânî et-Tokâdî. Divan, Köprülü Kütüphanesi Arşiv No.: 475
- Elbir, Bilal (1997), **Kani Divanı Üzerine Bir İnceleme**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Eliacık, Muhittin (1992), **Tokatlı Kani Divanı’nın Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi / Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Elmas, Sevgi (1997), **Rahmî Hayatı, Edebi Şahsiyeti, Eserleri ve Divanının Tenkitli Metni**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trakya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Erdoğan, Mustafa (2009), “Klasik Türk Şiirinde Mevlânâ Methiyeleri ve Mecmua-i Medâyah-i Mevlânâ”, **Mevlânâ Araştırmaları-3**, Adnan Karaismailoğlu (Ed.), içinde (155-174), Akçağ Yayınları, Ankara.
- Furûzanfer, Bedüzzaman (1990), **Mevlânâ Celaleddin**, (Çev. Feridun Nafiz Uzluk), Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları, İstanbul.
- Genç, İlhan (1993), “Mevlevî Edebiyatı Üzerine Bir Değerlendirme”, **Türk Dili ve Edebiyatı Araştırmaları Dergisi**, (7), 129-144.
- Gıynaş, Kamil Ali (2011), “Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar”, **Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, (25), 245-260.
- Gökalp, Haluk (2009), **Eski Türk Edebiyatında Mevlânâ ve Mevlânâ Methiyeleri**, Kriter Yayınları, İstanbul.
- Gölpınarlı, Abdülbaki (1971), **Mevlânâ Müzesi Yazmalar Kataloğu II-III**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- _____ (1983), **Mevlânâ’dan Sonra Mevlevîlik**, İnkılâp ve Aka Kitabevleri, İstanbul.

- Göre, Zehra (2004), '**Adnî Receb Dede, Hayatı ve Eserleri**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gündüz, Emrah (2018), '**Abdünnâfi İffet Efendi ve Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi - Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Güngör, Zülfikar (1994), '**Tahirü'l-Mevlevî (Olgun) Hayatı, Eserleri ve Dini Edebiyatla İlgili Şiirleri**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gürel, Rahşan (2007), '**Enderunlu Vâsıf Divanı**, Kitabevi Yayınları, İstanbul.
- Halıcı, Feyzi (1982), '**Âşık Şem'i, Hayatı ve Şiirleri**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Harmancı, M. Esat (1999) '**Şinasî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Horata, Osman (1999), "Mevlânâ ve Divan Şairleri", **Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi**, (16), 43-56.
- Karaköse, Saadet (2016, "Klâsik Edebiyatımızda On Sekiz Bin Âlem Mefhumu", **Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi**, 5(2), 687-704.
- Karakuş, Gülbeyaz (2013), '**Mevlevî Nazîf Dede Dîvânçe ve Risâlesi**, Revak Kitabevi, İstanbul.
- Karateke, Hakan T. (2018), '**İşkodra Vilayeti 'Osmanlı Şa'irleri-Ali Emirî**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Kaya, İdris Güven (2006), "Divan Şiirinde Tarih Düşürme Geleneği ve Yahya Bey'in Bir Kasidesi", **Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi**, (30), 39-56.
- _____ (2010), '**Selanikli Hasan Akif**, Umuttepe Yayınları, Kocaeli.
- Köprülü, Mehmet Fuat (2013), '**Türk Edebiyatında İlk Mutasavvıflar**, 13. Baskı, Akçağ Yayınları, Ankara.
- Kut, Günay (1986), "Mecmua" **Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi**, içinde, 6 (170-174), Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Levend, Agâh Sırrı (1984), '**Türk Edebiyatı Tarihi Giriş**, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.
- Manzûme-i Mirâç, İkdâm No.:1831, 2 Rebiyûlahir 1317, s.4.
- Mazıoğlu, Hasibe (1987), '**Ahmet Remzi Akyürek ve Şiirleri**, Sevinç Matbaası, Ankara.
- Medâyihi-i Mevlânâ, İkdâm No.: 1865, 2 Cemaziyülevvel 1317, s.4.
- Mermer, Ahmet vd. (2009), '**Osmanlı Şiirinde Mevlânâ Övgüleri ve Mevlevîlik Unsurları**, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

- Mert, Ayşe Nur (2022), **İşkodra Vilâyeti ‘Osmanlı Şâ‘irleri Adlı Tezkirenin Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Mirât-ı Hz. Mevlânâ, İkdâm No.: 1799, 1 Rebiyülevvel 1317, s.4.
- Mete, Ayşegül (2019), **XVIII. Asır İstanbul Mevlevîliği**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Oğraş, Rıza (2007), Divan Edebiyatında Mevlânâ’yı Anan Redifler, **Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, (13), 11-19.
- Okyay, Ercan (2005), **Senîh-i Mevlevî Divanı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Olgun, Tahir (1994), **Edebiyat Lügati**, Enderun Kitabevi, İstanbul.
- Önder, Mehmet (1973), **Mevlânâ Şiirleri Antolojisi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara.
- Öngören, Reşat (2004), “Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî”, **İslâm Ansiklopedisi**, içinde, 29 (441-448), Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul.
- Ötkün, Ramazan (2003), **Dinî ve Tasavvufî Yönden Nâbî Divanı’nın Tahlili**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Uludağ Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Öztürk, Sevgi (2012), “Kırımlı Rahmî ve Divanı”, **Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 14(1), s.237-268.
- Özgül, M. Kayahan (2015), **Yenişehirli Avni Bey**, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Pala, İskender (2017), **Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü**, Kapı Yayınları, İstanbul.
- Sevgi, Ahmet (1992), “19. Yüzyıl Mevlevî Şairlerinden Mehmet Şefik Efendi ve Divançesi”, **6. Milli Mevlânâ Kongresi**, Selçuk Üniversitesi Yayınları, Konya, 131-138.
- Şahin, Ebubekir Sıddık (2004), **Keçeci-zâde İzzet Molla’nın Divanları: Bahâr-ı Efkâr ve Hazân-ı Âsâr**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şener, Hasan (1999), **Hayrî Divanı**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Şentürk, Ahmet Atilla (1991), **Tahirü’l-Mevlevî Hayatı ve Eserleri**, Nehir Yayınları, İstanbul.
- Tahirü’l-Mevlevî. Divan, Hacı Selim Ağa Kütüphanesi, Arşiv No.:1399
- _____ Mir’ât-ı Mevlânâ, Ragıp Paşa Kütüphanesi, Arşiv No.: 2485
- Tatlı, Mustafa (2018), **Abdülbaki Gölpınarlı Hayatı Eserleri ve Mevlânâ Algısı**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi - Mevlânâ Araştırmaları Enstitüsü.

Temizel, Ali (2005), Mevlânâ Çevresindekiler, Mevlevîlik ve Eserleriyle İlgili Eski Harfli Türkçe Eserler, **Nüsha Dergisi**, (18), 99-114.

Tenik, Ali (2007), **Ahmet Kuddûsî Divanı ve Tasavvufî Düşüncesi**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tok, Eda (2015), **17.Yüzyıl Mevlevî Şairlerinin Şiirlerinde Mevlânâ ve Mevlevîlik**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Tunç, Tülay (2018), **Niyâzî Divançesi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Turan, Lokman (1998), **Yenişehirli Avni Bey Divanı'nın Tahlili (Tenkitli Metin), Encümen-i Şu'ara ve Batı Tesirinde Gelişen Türk Edebiyatına Geçiş**, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Türkoğlu, Habib (2023), **Vâsıf'ın "Mecmûa-i Medâyah-i Hazret-i Mevlânâ" Adlı Eserinin Matbu Nüshasındaki Mevlevî Şairler**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi - Mevlânâ Araştırmaları Enstitüsü.

URL: Kubbealtı Lûgatı, <https://lugatim.com> (Erişim Tarihi: 1 Eylül 2024)

URL: Lâ Havf, Diyanet İşleri Başkanlığı, <https://kuran.diyanet.gov.tr> (8 Eylül 2024)

URL: Osmanlıca Sözlükler, <https://www.osmanlicasozlukler.com> (Erişim tarihi: 1 Eylül 2024)

URL: Tarih Çevirme Kılavuzu, <https://ttk.gov.tr> (Erişim tarihi: 10 Temmuz 2024)

URL: TDK, Derleme Sözlüğü, <https://sozluk.gov.tr> (Erişim tarihi: 1 Eylül 2024)

Uysal, Dilara (2022), **Konyalı Şem'î Divan'ında Din, Tasavvuf ve Cemiyet**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Vâsıf Efendi. Medâyah-i Mevlânâ, Atatürk Kitaplığı, Arşiv No.: 54

_____ Medâyah-i Mevlânâ, İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, Arşiv No.: 1186

_____ Medâyah-i Mevlânâ, İstanbul Üniversitesi Eski Eserler Kütüphanesi, Arşiv No.: 2951

_____ Medâyah-i Mevlânâ, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, Arşiv No.: 4923

_____ Medâyah-i Mevlânâ, Mevlânâ Müzesi Türkçe Yazmaları, Arşiv No.: 2163

_____ Medâyah-i Mevlânâ, Milli Kütüphane, Arşiv No.: 1029

_____ Medâyah-i Mevlânâ, Süleymaniye Kütüphanesi, Arşiv No.: 55

_____ Medâyah-i Mevlânâ, Süleymaniye Kütüphanesi, Arşiv No.: 56

_____ Medâyah-i Mevlânâ, Süleymaniye Kütüphanesi, Arşiv No.: 196

Yazar, İlyas (2017), **Kânî Divanı**, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

EKLER

Ek 1 / Tablo 5: Mecmû'a-i Medâyah-i Hz. Mevlânâ - Kısım-ı Evvel'in MESTAP Tablosu

Yer: İstanbul Büyükşehir Belediyesi Atatürk Kitaplığı, Hasan Cafer Ergin Koleksiyonu No.:2							
Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli / birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
6-7	Vâşîf	Söylemem hîç kimseye sînemdeki esrârımı Zâhidâ bilmezsiñ ancak dildeki efkârımı	Şems-i Tebrîz 'aşkına pîrim niyâzım kıl kabûl Bendedir Vâşîf saña 'afv eyle gel evzârımı	Gazel/9	Methiye	Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün	Cenâb-ı Pîr-i Dest-gîr-i Kıddise Sirruhü'l- Kâdir Efendimiz Hazretlerinden İstimdâd-ı Hâkîrânemdir: başlığı altında verilmiştir.
7-8	Vâşîf	Sâlikâna pîşvâdır şeyh Celâl-i Mevlevî Râh-ı 'aşka muhtedâdır şeyh Celâl-i Mevlevî	Bahş eder Vâşîf hayât-ı nev bu kalb-i mürdeye 'İsî-i mu'ciz-nümâdır şeyh Celâl-i Mevlevî	Gazel/9	Methiye	Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün	Yeñikapı Mevlevîhânesi Post-nişini 'Azîz ü Mürşidim Reşâdetli Faziletli Muhammed Celâlî'd-dîn Dede Efendi Hazretleri Hakkında Medhiye-i Hâkîrânemdir: başlığı altında verilmiştir.
8-9	Tâhir	Bârekallâh ey muqaddes kilik-i Vâşîf âferîn Oldu minnet-dâr-ı sa'yîñ zümre-i ehl-i yakîn	Seb'a-ı seyyâre reşk-âver olur târîhime Nüşâ-i kudsiyye-i evşâf-ı Mevlâ'l-'Aşîkîn	Kaside/13	Methiye	Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilâtün/ Fâ'ilün	Mensûbîn-i Tarîkat-ı Celâliyye-i Mevleviyye vü 'Urefâ-yı Sühan- verân Şiddîkiyye-i Evleviyyeden Hacı Tâhir Dede Efendi'nîñ Tarih u Takrîz-i 'Ârifâneleridir: başlığı altında verilmiştir.
10-11	Nazmî	Âferîn kilik-i hüner-mend-i muhbit-perver Eylediñ bu eşer-i bihteri çarha zîver	Neşr-i âşâr ile tutdukça cihânı sîtuñ Hâme-i Nazmî seni böylece tebrik eyler	Kaside/12	Methiye	Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilâtün/ Fe'ilün	Bâb-ı Vâlâ-yı Ser-'askeri Muḥâsebât Dâ'iresiniñ İkinci Şu'besi Muteḥayyizân Hulefâsından 'İzzetli Nazmî Beg'in Manzûme-i Takrîziyyeleridir: başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
12-13	Ġalib	Görünse her ne tarafından cemāl-i Mevlānā Gelür zebānlara ism-i celāl-i Mevlānā	Bu şehre müjde-i feth-i cedīddir Ġalib Yeñikapu'da zuhūr-ı Kemāl-i Mevlānā	Kaside/9	Methiye	Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün	İşār-ı Fevāyih-i Ma'neviyye vü Ġgāz-ı Medāyih-i Mevleviyye Bismillāhirrahmanirrahim Şeyh Ġalib başlığı altında verilmiştir.
13-16	Enver	Beni sermest-i vahdet eyledi şahbā-yı Mevlānā Dilim lebriz-i hikmet eyledi sevdā-yı Mevlānā	Seni müstağrak-ı feyz-i ilāhī eyler ey Enver Furūğ-ı pertev-i şems-i cihān-ārā-yı Mevlānā	Kaside/30	Methiye	Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün	Enver Efendi başlığı altında verilmiştir.
17	Nazif	Fütūha bā'ış olaldan celāl-i Mevlānā Göründi 'ayn-i 'ayāna cemāl-i Mevlānā	Nazife fahr-i dü-'ālem yeter ki oldu naşib Duğul-ı silsile-i rāh-i āl-i Mevlānā	Gazel/7	Methiye	Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün	Şeyh Nazif Efendi başlığı altında verilmiştir.
18	Lufti	Gözümde tütmede dā'im hayāl-i Mevlānā Dilimde toğmada bedr-i cemāl-i Mevlānā	Göñülde Lufti muhabbet olaldan âteş-yāb Gözümde tütmede dā'im hayāl-i Mevlānā	Gazel/6	Methiye	Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün	Vak'anüvis Lufti Efendi başlığı altında verilmiştir.
19	Rıza	Bulursa dilde muhib ittişāl-i Mevlānā 'İnāyet eylemedir aña hāl-i Mevlānā	Rıza muhabbeti mir'āt-i sineden çıkmaz Derūna nakş olunursa hayāl-i Mevlānā	Gazel/7	Methiye	Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün	Hilye Nāzım Rıza başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
19-20	Enver	Ne yerde yād olunursa kemāl-i Mevlānā Gelir lisānıma ism-i celāl-i Mevlānā	Lisān-ı halkda Enver şabāh-ı haşre degin Hemīşe vird-i zebāndır hışāl-ı Mevlānā	Gazel/10	Methiye	Meḫā'ilün/ Fe'ilātün/ Meḫā'ilün/ Fe'ilün	Enver Efendi başlığı altında verilmiştir.
21-22	Rahmî	Medār-ı şems-i hüdādır cenāb-ı Mevlānā Rumūz-ı vahy-i Hüdādır kitāb-ı Mevlānā	Kemīne zerreyi bedr-i münir ider Rahmî Olursa feyz-resān āfitāb-ı Mevlānā	Kaside/10	Methiye	Meḫā'ilün/ Fe'ilātün/ Meḫā'ilün/ Fe'ilün	Rahmî başlığı altında verilmiştir.
22-23, 26 ²⁸⁰	Senih	Quruldı devlet-i feyz iktisāb-ı Mevlānā Uruldı nevbet-i nāy ü rebāb-ı Mevlānā	Revān-ı pākine kılsın selām her demde Benim gibi nice yüz biñ rikāb-ı Mevlānā	Kaside/18	Methiye	Meḫā'ilün/ Fe'ilātün/ Meḫā'ilün/ Fe'ilün	Senih Efendi başlığı altında verilmiştir.
26-28	Vāşif	Sirişk-i dīde-i terdir şarāb-ı Mevlānā Müdām-ı laht-ı ciğerdir kebāb-ı Mevlānā	Olur mu şıf-ı hayāl ile Vāşifā ta'dād Kerāmet ü kerem bî-hesāb-ı Mevlānā	Kaside/18	Methiye	Meḫā'ilün/ Fe'ilātün/ Meḫā'ilün/ Fe'ilün	Vāşif-ı Enderünî başlığı altında verilmiştir
28-29	Rızā	Münibi eyler edīb intisāb-ı Mevlānā Bürür yakīnini nūr-ı hicāb-ı Mevlānā	Şahāne vaşf-i şerīfi gelürken eyle Rızā Sütür-ı nazmıñı peyk-i rikāb-ı Mevlānā	Gazel/7	Methiye	Meḫā'ilün/ Fe'ilātün/ Meḫā'ilün/ Fe'ilün	Rızā başlığı altında verilmiştir.
29-30	Rızā	Semā-yı şadra toğsa āfitāb-ı 'aşk-ı Mevlānā Şeb-i hāle virür fer mäh-tāb-ı 'aşk-ı Mevlānā	Rızā ehl-i dile nezr eyledim bu on sekiz na'tı Ola miskü'l-hitām vaşf-ı cenāb-ı 'aşk-ı Mevlānā	Gazel/7	Methiye	Meḫā'ilün/ Meḫā'ilün/ Meḫā'ilün/ Meḫā'ilün	Rızā başlığı altında verilmiştir.

²⁸⁰ 24 ve 25. sayfalarda Mevlānā'nın türbesinin görseli yer almaktadır.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
30-31	Nāfi'	Dehālet-gāhıdır çün ehl-i Rüm'ün bāb-ı Mevlānā Teselsül üzredir bu feyz ile ensāb-ı Mevlānā	N'ola cürmümle Nāfi' cebhe-sāy-ı āsitān olsam Penāh-ı 'āşiyāndır südde-i ebvāb-ı Mevlānā	Gazel/9	Methiye	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Nāfi' Efendi başlığı altında verilmiştir.
32-33	Ṭāhir	Ṭarīk-ı vahdetiñ vahy-āveridir zāt-ı Mevlānā Me'āl-i 'aşkı nāṭıkdır bütün ebyāt-ı Mevlānā	Ḥoşā rüzı ki mī- bīnem ser-i hōd-rā ki mī ḡalṭed Mişāl-i güy der-çevgān-ı 'aşk-āyāt-ı Mevlānā	Gazel/9	Methiye	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Ṭāhir Dede başlığı altında verilmiştir.
33	'İşmet	Vahdet-i zāt ile müşbet sıfat-ı Mevlānā Bu cihetden bilinir ma'rifet-i Mevlānā	Olsam 'İşmet gibi mücrim yine me'yūs olmam Şāmil-i 'ālem iken merḥamet-i Mevlānā	Gazel/9	Methiye	Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlātün/ Fe'īlün	'İşmet Beg başlığı altında verilmiştir.
34	Şināsī	Muvāfiqdır kelām-ı 'izzete güftār-ı Mevlānā Ma'ānī-i butūn iş'ār ider eş'ār-ı Mevlānā	Ḥalāş ol ḡıll ü ḡışdan sikkesi tahtında fānī ol Şināsī sūd-mend etsin seni pāzār-ı Mevlānā	Gazel/9	Methiye	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Şināsī-i Qadīm başlığı altında verilmiştir.
35	Rızā	Semā-yı şadra tāb-āver olup envār-ı Mevlānā Şeb-i 'irfānı eyler māhitāb esrār-ı Mevlānā	Rızā bu cūşış-i baḥr-ı muḥabbet dā'im oldıkça Dilinden zā'il olmaz midḥat-ı tekrār-ı Mevlānā	Gazel/7	Methiye	Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün/ Mefā'īlün	Rızā başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
36	Hayrî	Pertev-i mihr-i 'atâdır nazar-ı Mevlânâ Kuhldür çeşm-i dile hâk-i der-i Mevlânâ	Ol hevâdarî anın zerre-sıfat ey Hayrî Pertev-i mihr-i 'atâdır nazar-ı Mevlânâ	Gazel/7	Methiye	Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlâtün/ Fe'îlün	Hayrî başlığı altında verilmiştir.
37-38	Niyâzî	Semâ-yı ma'rifetde neyyirândır Şems ü Mevlânâ Kemâl-i âb ü tâb-ı dü-cihândır Şems ü Mevlânâ	Dirîğ olmaz Niyâzî eyle istimdâd himmetden Feyîz-bahşâ-yı hâl-i 'âşıkândır Şems ü Mevlânâ	Kaside/18	Methiye	Me'fâ'îlün/ Me'fâ'îlün/ Me'fâ'îlün/ Me'fâ'îlün	Niyâzî başlığı altında verilmiştir.
38-39	Maḥmūd	Hele bâğ-ı behîşt-âsâ durur der-gâh-ı Mevlânâ Ḥarîm-i Cennetü'l-Mev'î durur der-gâh-ı Mevlânâ	Be hey Maḥmūd yakîn gel himmetine ḥazret-i pîriñ Ki bâb-ı maḥşad-ı aḳşâ durur der-gâh-ı Mevlânâ	Gazel/7	Methiye	Me'fâ'îlün/ Me'fâ'îlün/ Me'fâ'îlün/ Me'fâ'îlün	Meşnevi-h'ân Maḥmūd Dede başlığı altında verilmiştir.
39-40	Remzî	Sülûk-i mihr-i vefâdır ṭarîḳ-ı Mevlânâ Ṭarîḳ-ı şıdk ü safâdır ṭarîḳ-ı Mevlânâ	Muṭî'-i şer'-i peyem-ber me'â'-ı zümre-i nâs Maḥabbet-i âl-i 'abâdır ṭarîḳ-ı Mevlânâ	Gazel/8	Methiye	Me'fâ'îlün/ Fe'îlâtün/ Me'fâ'îlün/ Fe'îlün	Remzî Baba başlığı altında verilmiştir.
40-41	Erşedî	Ḥudâya vâşıl olur feyz-h'âh-ı Mevlânâ Türâb-ı ḥuşki zer eyler nigâh-ı Mevlânâ	Ḥuşûl-i maṭlâb için Erşedî niyâz eyle Ḥulûş u şıdk ile bir pîş-gâh-ı Mevlânâ	Gazel/4	Methiye	Me'fâ'îlün/ Fe'îlâtün/ Me'fâ'îlün/ Fe'îlün	Erşedî başlığı altında verilmiştir.
41	Remzî	Ṭarîḳ-i Ḥaḳka çıkar toğru râh-ı Mevlânâ Ḥaḳîḳâtiñ yeridir ḥân-kâh-ı Mevlânâ	Deḥâlet eyle der-i şeyḥe kim odur şimdi Vekîl-i zât-ı kerâmet-penâh-ı Mevlânâ	Gazel/4	Methiye	Me'fâ'îlün/ Fe'îlâtün/ Me'fâ'îlün/ Fe'îlün	Remzî-i Kayserî başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
42-43	Şakub	Muht-i gevher-i esrâr-ı Hüdur hûş-ı Mevlânâ Ne kâbil pâk gevher olmamak bî-hûş-ı Mevlânâ	Pür etmiş çâr-sû-yı 'âlemi germiyyeti Şakub Hemân kendin şanır bî-çâre ney med-hûş-ı Mevlânâ	Kaside/16	Methiye	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Şakub Dede başlığı altında verilmiştir.
44	'Adnî	Dem-â-dem aındurur 'ahd-i Elest'i nây-ı Mevlânâ Kılar 'âşıkları dîdâr mesti nây-ı Mevlânâ	Göñülde inkisâr oldukça şevkin artırır 'Adnî Mağall-i feyz ider cām-ı şikesti nây-ı Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Belğrâd Şeyhi 'Adnî Dede başlığı altında verilmiştir.
44-45	Hem-dem	Erişdi semt-i ervâha şadâ-yı nây-ı Mevlânâ Tuyuldu nefha-i hikmet-güşâ-yı nây-ı Mevlânâ	Bu muṭrib-hâne-i 'âlemde Hem-dem mürde-dil olma Ḥayât-ı tâze baḥş eyler şafâ-yı nây-ı Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Hem-dem-i Sa'id Çelebi başlığı altında verilmiştir.
45-46	Celâl	Hemişe vird-i zebânum şenâ-yı Mevlânâ Hezâr cism ile cânım fedâ-yı Mevlânâ	Celâl devlet-i sermed serimde tâc-ı nemed Medâr-ı 'izz-i mü'eyyid hümâ-yı Mevlânâ	Gazel/8	Methiye	Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün	Celâl Mısıır Şeyhi 'Azmi Efendi-zâde Ahmed Efendi başlığı altında verilmiştir.
46-48	Hüsrev	Naşib olur mı huşul-i rızâ-yı Mevlânâ Kabûl ideydi olaydım fedâ-yı Mevlânâ	Yâ nûr-ı maḥz ola yâ süziş-i muhabbet ola Derûn-ı sinede medḥ ü şenâ-yı Mevlânâ	Kaside/15	Methiye	Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün	Hüsrev başlığı altında verilmiştir.
48-49	Niyâzi	Hezârân perdeler gösterdi cânâ nây-ı Mevlânâ Bize bezm-i Elest'de virdi Mevlâ nây-ı Mevlânâ	Ṭutar nâz ü Niyâzi bendegânı bağ-ı 'aşkında Hezârân perdeler gösterdi cânâ nây-ı Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Niyâzi başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
49	Ḥaḳḳı	Dise ez-dil ne zamān Mevlevīyān Mevlānā Olur ol ānda imdād-resān Mevlānā	Ḥaḳḳıyā ḥazret-i Şems ideli işrāk-ı zamīr Rū-nümā āyine-i dilde hemān Mevlānā	Gazel/4	Methiye	Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilātün/ Fe' ilün	İşkodralı-zāde Ḥasan Ḥaḳḳı Paşa Merḥūm başlığı altında verilmiştir.
50	Şem'ī	Maḳām-ı dil-güşādan eyleyiñ seyrān-ı Mevlānā Devām-ı 'ömr ü devletle sürūñ devrān-ı Mevlānā	Ara bul āsitān-ı 'izettinde mevrīd-i 'aşkı Ederse ḳaṭre āb 'ummān ider 'irfān-ı Mevlānā	Gazel/5	Methiye	Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün	Şem'ī-i Ḳonevī başlığı altında verilmiştir.
50-51	Rızā	Derūnda 'aşkın edince nişān-ı Mevlānā Vişāl-i Ḥaḳḳa erer 'āşīḳān-ı Mevlānā	Göñülde 'aşk-ı Ḥudā reh-berim olunca Rızā Vişāl-i Ḥaḳḳa erer 'āşīḳān-ı Mevlānā	Gazel/6	Methiye	Mefā' ilün/ Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün	Rızā başlığı altında verilmiştir.
51-52	Nāfi'	Ne sırrdır neyde gūş eyle nedir dastān-ı Mevlānā Nevā-senc-i ḥaḳīḳatdır sitāyiş-ḥ'ān-ı Mevlānā	Derinde Nāfi' -āsā bī-'aded deryūze-kārānı Müheyādır emel-dārān-ı luṭfa ḥ'ān-ı Mevlānā	Kaside/9	Methiye	Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün	Nāfi' Efendi başlığı altında verilmiştir.
52-55	Nābī	Verir neşāt-ı mü'ebbed mekān-ı Mevlānā Eder cebīni münir āsitān-ı Mevlānā	Kenār-ı defter-i dilde bu gūne nāmını ḳayd Kemīne ḥāk-i der-bend-gān-ı Mevlānā	Kaside/21	Methiye	Mefā' ilün/ Fe' ilātün/ Mefā' ilün/ Fe' ilün	Nābī başlığı altında verilmiştir.
55-56	Nāfi'	Göñül oldukça ebr-i 'aşk ile giryān-ı Mevlānā Sirişk-i dīde-i ḥūn-bār olur ṭufān-ı Mevlānā	Derinde Nāfi' -āsā bī-'aded deryūze-kārānı İki 'ālemde ḫūn sermāyedir iḥsān-ı Mevlānā	Kaside/8	Methiye	Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün/ Mefā' ilün	Nāfi' başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
56-57	Ḳuddūsī	Bulur her demde rūḥāniyyetinden mürde diller cān Erişir çaresiz derdlilere dermān-ı Mevlānā	O şāhiñ bende-i ednāsıdır bī-çāre Ḳuddūsī Bu 'ālī-cāhi baḥş etmiş aña Yezdān-ı Mevlānā	Gazel/12	Methiye	Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün	Şeyḫ Ḳuddūsī başlığı altında verilmiştir
57-59	'Ākif	Ey āşinā-yı dil-i bende-gān Mevlānā Vey 'ācizāna 'ināyet-resān Mevlānā	Merāmı lutfuñu teşvīḳdir 'Ākifīñ yoksa Sitāyiş etme ne ḥaddi ne ān Mevlānā	Kaside/17	Methiye	Mefā'ilün/ Fe'ilātün/ Mefā'ilün/ Fe'ilün	Ākif Paşa başlığı altında verilmiştir.
59-60	Remzī	Ser-efrāz-ı gürūh-ı evliyā bi'llāh-ı Mevlānā Olur hep vāşıl-ı Ḥaḳḳ sālik-i şeh-rāh-ı Mevlānā	Olurlar mazḥar-ı feyz-i tecellī Remziyā elbet Ḥulūş ile olanlar sākin-i der-gāh-ı Mevlānā	Gazel/5	Methiye	Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün	Ḳayserī Mevlevī Şeyḫi-zāde Remzi Efendī başlığı altında verilmiştir.
60-62	Ḥaḳḳı	Güş kıl nāle vü efgānımı yā Mevlānā Şıḳdı ekdār-ı cihān cānımı yā Mevlānā	Ḥaḳḳıyā bülbul-ı dil bağ-ı vaṭan 'āşıkıdır Anda ğars et gül ü reyḥānımı yā Mevlānā	Kaside/15	Methiye	Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilātün/ Fe'ilün	İşkodralı-zāde Ḥasan Ḥaḳḳı Paşa başlığı altında verilmiştir.
62	Zihnī	Yenābī-i füyüz-ı mürşidān der-gāh-ı Mevlānā Ziyā-yı nūr-i çeşm-i 'āşıkān der-gāh-ı Mevlānā	Bir ednā bendeñi a'lā edersin isteseñ dehre Hezārān Zihnī'ye dārü'l-amān der-gāh-ı Mevlānā	Gazel/4	Methiye	Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün/ Mefā'ilün	Zihnī-i Kilīsī başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
63	Şefîk	Göñülde şems-i haķîkatdır 'aşk-ı Mevlânâ Kulüba matla'-ı nûr oldı şark-ı Mevlânâ	Cenâh-ı 'aşk ile pervâz-ı huld ü şalat eder Şefîk şems-i haķîkatdır 'aşk-ı Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mefâ'ilün/ Fe'ilâtün/ Mefâ'ilün/ Fe'ilün	Şefîk-i Hânyevî başlığı altında verilmiştir.
63-64	Şuhûdî	Göñül râzın 'ayân eyler semâ'-ı şevk-ı Mevlânâ Ciger xanın revân eyler semâ'-ı şevk-ı Mevlânâ	Sürûr-ı nûr-ı Yezdânî çerâğ-ı bezm-i Rahmânî Şuhûdî cânların cânı semâ'-ı şevk-ı Mevlânâ	Gazel/7	Methiye	Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün/ Mefâ'ilün	Şahidî-zâde Şuhûdî Dede'niñ başlığı altında verilmiştir.
64-65	Şeref	Maḥzûn dilim şād et yâ ḥazret-i Mevlânâ Vîrāneyim ābād et yâ ḥazret-i Mevlânâ	Ümîd budur ancak şoñ demde Şeref-i zāre Allah adın evrād et yâ ḥazret-i Mevlânâ	Kaside/10	Methiye	Mef'ülü/ Mefâ'ilün/ Mef'ülü/ Mefâ'ilün	Şeref Hānım başlığı altında verilmiştir.
66	'Avnî	Dil-mürdeyim iḥyâ kıl yâ ḥazret-i Mevlânâ Luṭfuñla müdāvâ kıl yâ ḥazret-i Mevlânâ	'Avnî gibi tārācım tîr-i ğama āmācım İḥsānıñ muḥtācım yâ ḥazret-i Mevlânâ	Gazel/6	Methiye	Mef'ülü/ Mefâ'ilün/ Mef'ülü/ Mefâ'ilün	'Avnî Beg başlığı altında verilmiştir.
67-68	'İzzet	Ġam başıma üşmüşdür yâ ḥazret-i Mevlânâ Ġayret saña düşmüşdür yâ ḥazret-i Mevlânâ	Biz bendeleriñ yād et 'İzzet kuluñ şād et Virāneyim 'ābād et yâ ḥazret-i Mevlânâ	Gazel/9	Methiye	Mef'ülü/ Mefâ'ilün/ Mef'ülü/ Mefâ'ilün	'İzzet Mollâ başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
68	Kānī	Dervīşine şāhip çık yā ḥazret-i Mevlānā İster yapup ister yık yā ḥazret-i Mevlānā	Kānī seni ister hep sensiñ aña dīn mezheb Kıl feyziñi müstevcib yā ḥazret-i Mevlānā	Gazel/6	Methiye	Mef'ülü/ Mefā'îlün/ Mef'ülü/ Mefā'îlün	Kānī başlığı altında verilmiştir.
69	Şamti	Ey maḥşad-ı her kâşid yā ḥazret-i Mevlānā Ey ma'bed-i her 'ābid yā ḥazret-i Mevlānā	Şamti kapuña geldi öldü yine dirildi Eksikligiñi bildi yā ḥazret-i Mevlānā	Gazel/7	Methiye	Mef'ülü/ Mefā'îlün/ Mef'ülü/ Mefā'îlün	Şamti Dede başlığı altında verilmiştir.
70-71	Lā	Al benligi hep benden yā ḥazret-i Mevlānā Budur talebim senden yā ḥazret-i Mevlānā	Bir cürm-i ḥatākārım yok zerre kadar kārım Maḥv oldu bütün varım yā ḥazret-i Mevlānā	Gazel/8	Methiye	Mef'ülü/ Mefā'îlün/ Mef'ülü/ Mefā'îlün	Lā başlığı altında verilmiştir
71-72	Sırrī	Ey menba' -i feyyāzım yā ḥazret-i Mevlānā Luṭfuñladır āgāzım yā ḥazret-i Mevlānā	Sikkeñ götüren serde bihiştde o her yerde Sırrī daḥi bir bende yā ḥazret-i Mevlānā	Gazel/6	Methiye	Mef'ülü/ Mefā'îlün/ Mef'ülü/ Mefā'îlün	Sırrī başlığı altında verilmiştir.
72	Nuṭṭī	Deldi cigerim bu derd yā ḥazret-i Mevlānā Yokdur ki çekem tākat yā Ḥazret-i Mevlānā	Müstağrak-ı 'işyānım Nuṭṭī -i perişānım Ḥ'āhende-i iḥsānım yā ḥazret-i Mevlānā	Gazel/6	Methiye	Mef'ülü/ Mefā'îlün/ Mef'ülü/ Mefā'îlün	Yeñikapı Mevlevi-ḥanesi Meşāyihinden Nuṭṭī 'Alī Dede başlığı altında verilmiştir.

Tablo 5 (devam)

Sayfa No.	Mahlas	Matla' beyti / bendi	Makta' beyti / bendi	Nazım şekli/ birimi	Nazım türü	Vezin	Açıklamalar
73	Dervîş	Ben bendeñe himmet kıl yâ hazret-i Mevlânâ Raḥm eyle 'inâyet kıl yâ hazret-i Mevlânâ	Dervîşîne himmet kıl aḥvâline şefkat kıl Luṭf eyle 'inâyet kıl yâ hazret-i Mevlânâ	Gazel/6	Methiye	Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Mef'ûlü/ Mefâ'ilün	Dervîş Çelebî başlığı altında verilmiştir.
74	Yûsuf	Bu bendeñe imdâd et yâ hazret-i Mevlânâ Luṭf eyle gel irşâd et yâ hazret-i Mevlânâ	Yûsuf dedi kim bâri aç perde-i esrârı Gelmiş saña yalvarı yâ hazret-i Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mef'ûlü / Mefâ'ilün/ Mef'ûlü / Mefâ'ilün	Yûsuf başlığı altında verilmiştir.
74-75	Ḥanîf	Ey hıızr-ı meded-fermâ yâ hazret-i Mevlânâ Yâ zât-ı kerem-peymâ yâ hazret-i Mevlânâ	Ağlatma Ḥanîfânı ol teşne-i iḥsânı Ey zâtı kerem-gânı yâ hazret-i Mevlânâ	Gazel/10	Methiye	Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Mef'ûlü/ Mefâ'ilün	Ḥanîf Efendi başlığı altında verilmiştir.
76	Pertev	Sulṭân-ı kerem-versiñ yâ hazret-i Mevlânâ Sen bir ulu ser-versiñ yâ hazret-i Mevlânâ	Ben Pertev -i nālânım ḥ âhende-i iḥsânım Elṭâfiñi cû-yânım yâ hazret-i Mevlânâ	Gazel/8	Methiye	Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Mef'ûlü/ Mefâ'ilün	Pertev başlığı altında verilmiştir.
77-78	Şuhûdî	Dil şevkiñ ile ḥayrân yâ hazret-i Mevlânâ Cânım yoluña kurbân yâ hazret-i Mevlânâ	Öldürdü beni ḥırmân senden baña yok dermân Feyziñ umarım her ân yâ hazret-i Mevlânâ	Kaside/17	Methiye	Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Mef'ûlü/ Mefâ'ilün	Şahidî-zâde Şuhûdî Dede'niñ başlığı altında verilmiştir.
79	Enîs	Mest-i mey-i 'işıyanım yâ hazret-i Mevlânâ Bir vâlih ü ḥayrânım yâ hazret-i Mevlânâ	Bu Enîs -i şeydâyı 'aşkıñ ile rûsvâyı Kanda bulam arayı yâ hazret-i Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Mef'ûlü/ Mefâ'ilün	Enîs Dede başlığı altında verilmiştir.
79-80	İsmâ'il	Ey derdime dermânım yâ hazret-i Mevlânâ Luṭf ile kerem-gânım yâ hazret-i Mevlânâ	İsmâ'îliñe dâd et bu cân ü dilim şâd et Pîrüm baña imdâd et yâ hazret-i Mevlânâ	Gazel/5	Methiye	Mef'ûlü/ Mefâ'ilün/ Mef'ûlü/ Mefâ'ilün	İsmâ'il başlığı altında verilmiştir.

۶۰ جیفة

زوت فون

نومرو ۲۲۶

تیه باشی فرانسی تیاتروسی برنجی شاتوزی

مادام ودرهیدن

تیه باشی فرانسی تیاتروسک برنجی شاتوزی
مادام ودرهیدن
Madame Verheyden, première chanteuse
de la troupe d'opérette des Petites-
Champs

تیه باشی فرانسی تیاتروسی برنجی شاتوزی

مادام ودرهیدن

یاز استادندن بری تیه باشی بلدی
تیاتروسند بر فرانسی اوپرت قومپاسی
کوزل کوزل اوپونل وریور. قومپاسیک
روچی بوکونکی نسخمزده رسمی دیج
استدیکمز مادام ودرهیدن در. مادام
ودرهیدن یدی نه اول بروکل قولسر.
واتو وارندن دیلومه آلهرق اوراده غلهری
رووایال تیاتروسند ایلمک دفعه اولقی اوزره
« اورفه اوزافهر » اوپرتیله اجرای هنره
باشلامش وسنعتده کی مهارته صداسنک
لطافتی. حالیک طراوتی ده انضام است.
یکندن آرزمان اینجده کرک تماشا کریمک
کرک تیاترو ارکاننک نظر دقتی جلب ایدهرک
ایکی سنه لک بر مقاوله ایله تیاترویه قبول
ایدلشدر. بومدت ظرفنده « لاماسقوت »,
« لاپریقول », « مامزیل یتوش », « لابل بلن »
نوعندن پیسارده ابراز مهارت ایدن مادام
ودرهیدن مقاوله سنک ختامنده فرانسیه
کچرک داغما برنجی سنک تیاترورلرده قوق العاده
موفقیترلرله اجرای لعیسات ایدوب نهایت
پارسک بوف بارزین تیاتروسنه آلتش ویکین
سنه برلینه کیده رک اوراده ده موفقیته عظیمه
نائل اولمشدر.

مادام ودرهیدن بوسفر شهر مزه کله دن
اول تکرار یارسه کیدوب « لاغنه » تیاتروسند
« قوزمن قوزن » و « سورغودیشار »
اوپرتلری اوتنامشدر. تیه باشی تیاتروسند
اجرای هنره باشلامدیندن بری هرکیجه
یکی بر موفقیته احرازبله مظهر رغبت
اولقمده در. یاریکی جمه اقامشی کندی منفعتنه
اولهرق اوسایه جی « اورفه اوزافهر »
اوپرتنده بوموفقیترلرک اکلارلاغنه انتظار
اولونیور.

تیه باشی فرانسی تیاتروسک برنجی شاتوزی

مادام ودرهیدن

Madame Verheyden, première chanteuse
de la troupe d'opérette des Petites-
Champs

بزرده عربجه نیک تعمیم تحصیلنه دلالت امنیه
فاخره سنی بسله بن ارباب جد وکالدندر
مکتب سلطانی درس ناظری جیل بک اقدی
طرفندن مکتبک برنجی سنک شاکردانی
ایچون اولجه تألیف ونشر ایدیلان « صرف
عربی » ده مندرج قواعدک تسهیل تفهم
وتطبیق مقصدیله برچوق تمرینات مفیده
جای براتر وجوده کتیره رک « تمرینات »
ناهی آلتنده بودقمه ساحه استفادیه وضع
آیلدی. تعمیم بک اقدینک بواتری مکتب
سلطانیده کی درس لرینک برزیده کزیده سیدر.
درس لرک مکتبه حاصل استیدیکی نتایج مقبوله
اثبات ایدرک « تمرینات » جسدأ موجب
استفاده در.

لسان عربک قدسیت ومکملیتنه. بزرده
صورت ولزوم تدریسه. مؤلفک بویلمه کی
مطالعات ذاتیهسه دائر بر مقدمه مفصله ایله
باشلایلان اثر خنجانج فوائدله ملو ایکی یوز
قرق بوقدر جیغه اشغال ایدیور.

یکی کتابلر

تمرینات

« بدایع العرب » محرد فاضلی ومکتب
سلطانی عربی معلمی احمد تعمیم بک برادرمن

تیه باشی فرانسی تیاتروسک برنجی شاتوزی

مادام ودرهیدن

Madame Verheyden, première chanteuse
de la troupe d'opérette des Petites-
Champs

بزرده عربجه نیک تعمیم تحصیلنه دلالت امنیه
فاخره سنی بسله بن ارباب جد وکالدندر
مکتب سلطانی درس ناظری جیل بک اقدی
طرفندن مکتبک برنجی سنک شاکردانی
ایچون اولجه تألیف ونشر ایدیلان « صرف
عربی » ده مندرج قواعدک تسهیل تفهم
وتطبیق مقصدیله برچوق تمرینات مفیده
جای براتر وجوده کتیره رک « تمرینات »
ناهی آلتنده بودقمه ساحه استفادیه وضع
آیلدی. تعمیم بک اقدینک بواتری مکتب
سلطانیده کی درس لرینک برزیده کزیده سیدر.
درس لرک مکتبه حاصل استیدیکی نتایج مقبوله
اثبات ایدرک « تمرینات » جسدأ موجب
استفاده در.

لسان عربک قدسیت ومکملیتنه. بزرده
صورت ولزوم تدریسه. مؤلفک بویلمه کی
مطالعات ذاتیهسه دائر بر مقدمه مفصله ایله
باشلایلان اثر خنجانج فوائدله ملو ایکی یوز
قرق بوقدر جیغه اشغال ایدیور.

یکی کتابلر

تمرینات

« بدایع العرب » محرد فاضلی ومکتب
سلطانی عربی معلمی احمد تعمیم بک برادرمن

تیه باشی فرانسی تیاتروسک برنجی شاتوزی

مادام ودرهیدن

Madame Verheyden, première chanteuse
de la troupe d'opérette des Petites-
Champs

بزرده عربجه نیک تعمیم تحصیلنه دلالت امنیه
فاخره سنی بسله بن ارباب جد وکالدندر
مکتب سلطانی درس ناظری جیل بک اقدی
طرفندن مکتبک برنجی سنک شاکردانی
ایچون اولجه تألیف ونشر ایدیلان « صرف
عربی » ده مندرج قواعدک تسهیل تفهم
وتطبیق مقصدیله برچوق تمرینات مفیده
جای براتر وجوده کتیره رک « تمرینات »
ناهی آلتنده بودقمه ساحه استفادیه وضع
آیلدی. تعمیم بک اقدینک بواتری مکتب
سلطانیده کی درس لرینک برزیده کزیده سیدر.
درس لرک مکتبه حاصل استیدیکی نتایج مقبوله
اثبات ایدرک « تمرینات » جسدأ موجب
استفاده در.

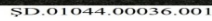
لسان عربک قدسیت ومکملیتنه. بزرده
صورت ولزوم تدریسه. مؤلفک بویلمه کی
مطالعات ذاتیهسه دائر بر مقدمه مفصله ایله
باشلایلان اثر خنجانج فوائدله ملو ایکی یوز
قرق بوقدر جیغه اشغال ایدیور.

یکی کتابلر

تمرینات

« بدایع العرب » محرد فاضلی ومکتب
سلطانی عربی معلمی احمد تعمیم بک برادرمن

T.C. BAŞBAKANLIK OSMANLI ARŞİVİ DAİRE BAŞKANLIĞI (BOA) ©

OSMANLI ARŞİVİ		
ŞD		
1044	36	2

Ek 5: Vâsıf Efendi'nin El Yazısının ve Mührünün Bulunduğu Matbu Eser:

اعلان رسمی

[illegible]

پروازوں کی آراشوں عرصہ اوزون سے

[illegible]

نذر بن ادله سنه ۳۱۳ تاریخ و طرق نو

[illegible]

انحصالہد کی دقیق غار بقدرتہ کا رخ

اجرا دانه چندان برزده بش ضربه طالب
اجرا دانه سه مهاجرت انگلیز اعلان او

T.C. BASBAKANLIK OSMANLI ARSIVI DAİRE BASKANLIĞI (BOA)

DH.MKT.02585.00031.001

ÖZGEÇMİŞ

Gölsüm BAŞ, 2001 yılında Gürdere İlkokulu'nu; 2004 yılında Atatürk İlköğretim Okulu'nu; 2008 yılında Fazlıye Hüseyin Turanlı Lisesi'ni; 2020 yılında da Karadeniz Teknik Üniversitesi - Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. 2020 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında yüksek lisans programına başladı.

